وزارت معارف
سلسله
۸۶

ریاست دار التألیف
جغرافیه
۵

جغرافیای امریکا و آسترالیا

مطابق پروغرام رشدیه و دار المعلمین دوم

بتحریر محمد حسن معلّم مکتب حبیبیّه

و تصویب ع، ج فیض محمد خان وزیر معارف

در مطبع مفید عام
لاهور طبع شد

طبع اول

تعداد ۱۲۰۰

سنه ۱۳۰۵

بسم الله الرحمن الرحیم

امریکا

امریکا در نصف کرۂ مغربی واقع است، این را یکے ملاحان اطالوی ساکن جنیوا "کرسٹوفر کولمبس" نام از طرف دولت ہسپانیہ در سنہ ۱۴۹۲ء کشف کرده بود، چنانچه دولت ہسپانیہ در ابتداء قطعات کمشوف جدید را بسلطنت خود ملحق کرده رفت، کولمبس بخیال ہند بر آمده بود، ہرگاه به این سرزمین رسیده این را ہند پنداشته بنام ہند موسوم کرد و اہالی را به تصورِ ہند ہندیان نامید - لیکن در سنہ ۱۴۹۹ء یک ملاح اطالوی "امریکو ویس پکسی" باشنده فلورنس باین زمین جدید رسیده سفرنامۂ خود را اشاعت داده تردید تصور کولمبس نمود - فلہذا خطۂ ہذا بغیر حق بنام او موسوم گشته بعد ازان "امریکه" خواندند -

لیکن باشندگان امریکه را بنا بر تسمیهٔ کولمبس تا حال هندیان میگویند ـ جهاز کولمبس اولاً همراه جزیرهٔ سان سالویڈ در (یکے از جزائر بهاما) برخورد ـ بنا بر تسمیّهٔ کولمبس جزائر نواحی آن حال هم غرب الهند گفته مے شوند . لفظ غرب ازین جهت ملحق ساختند که از جزائر واقعه طرف جنوب مشرق هندوستان تمیز کرده شوند . چونکه این برِّ اعظم نُو دریافت شده امریکه را برّ جدید نیز مے گویند .

قبل ازآنکه دروس امریکه را شروع کنیم مناسب مے بینیم که امریکه و یوریشیا (یعنی ایشیا و اروپا) را با هم مقابل نمائیم :ـ

امریکه	یوریشیا (آسیا و اروپا)
۱ خشکه شمالاً جنوباً ممتد است .	۱ خشکه شرقاً غرباً امتداد دارد
۲ کوه ها نیز شمالاً جنوباً میدوند متصل ساحل مغربی	۲ سلسله هاے کلان کوه ها شرقاً غرباً ممتد هستند قریباً درمرکز و جنوب

امریکه	یوریشیا (آسیا و اروپا)
۳ میدان هاے وسیع درین برّ اعظم وجود دارند	۳ این برّ اعظم دارای سطوح مرتفع است که بسیار وسیع وخیلے بلند هستند
۴ میدان هاے امریکه زیر اثر بادهاے بحری مے آیند	۴ سطوح مرتفع یوریشیا از بحر خیلے دور واقع شده اند
۵ ساحلش هموار است	۵ ساحل یوریشیا بسیار شکسته است، چنانکه جزیره نماها و بحیره هاے اندرونی دارد
۶ کدام صحراے کلانے راندارد	۶ داراے صحراهاے وسیع است.
۷ هر حصّه امریکه بنفس خود یک مثلث ایشیا که قاعده اش در شمال وراس آن در جنوب مائل به شرق	۷ آسیا و اروپا هر دو تقریباً یک شکل معین دارند

امریکه	یوریشیا (آسیا و اروپا)
۸ در هر دو نصف کرهٔ شمالی و جنوبی ممتد است	۸ محض در نصف کره شمالی واقع است
۹ این بر اعظم در هر چهار منطقه واقع است	۹ زیاده تر در منطقه معتدلهٔ شمالی واقع شده
۱۰ در امریکاے شمالی و جنوبی دریاها از وسط بر آمده به بحرے افتند.	۱۰ در مرکز ایشیا بعض دریاها تا بحرے نمے رسند

الآن اگر شما امریکاے شمالی و امریکاے جنوبی را باهم مقابله کنید، در چند امور مشابهت را ملاحظه می نمائید:-

۱ هر دو مثلث نما هستند که قاعدهٔ آن طرف شمال باشد و راس آن بجنوب.

۲ سلسله هاے بزرگ کوه ها در هر دو متصل ساحل مغربی میدوند مثلاً کوه هاے راکی و اینڈیز.

۳ سلسله هاے پست کوه ها متصل ساحل مشرقی واقع

هستند، مثلاً کوه آپالاشیان و کوهستان برازیل .

۴ ساحل مشرقی نسبت بر ساحل مغربی پست تر است

۵ سمت جریان دریاها در هر دو یکسان است، مثلاً بالمقابل سینٹ لارنس، ایمزان و بالمقابل میسی سی پی، لاپلاٹا .

۶ در هر دو میدان هاے وسیع در مرکز می باشند، و مواشی بے شمار از آنها پرورش می یابند .

۷ بطرف جنوب مشرق هر دو مجمع الجزائر موجود هستند.

در بعض امور تخالف هم دارند

۱ حصّهٔ عریض ترین امریکاے شمالی در منطقهٔ معتدله شمالی واقع است، مگر از امریکاے جنوبی در منطقهٔ حاره وقوع دارد .

۲ ساحل شمالی امریکاے شمالی در منطقهٔ اثر بادهاے سرد قطبی می باشد و اکثر حصّه سال یخ بسته می باشد،

لیکن ساحل شمالی امریکاے جنوبی از بادہاے سرد ویخ
عاری است .
۳ ساحل امریکاے شمالی بسیار شکستہ است و خلیج ہا
دارد، لیکن از امریکاے جنوبی شکستہ نیست و معدودے
چند خلیج ہا دارد .
۴ امریکاے شمالی بباعث وجود غدیرہاے بزرگ بزرگ
و متعدد خود مشہور است امریکاے جنوبی غدیرہا
ندارد بلکہ از حیث دریاہاے بزرگ بزرگ خود معروف
میباشد،
۵ امریکاے شمالی جزیرہ نماہا دارد لیکن امریکاے جنوبی
از آنہا محروم است .
۶ امریکاے شمالی دریاے درازترین عالم دارد لیکن امریکاے
جنوبی دریاے بزرگترین دنیا را داراست .
۷ در امریکاے شمالی دریاہا بہ غدیرہا آب میرسانند - لیکن
در امریکاے جنوبی ہیچ دریا ہمچنین نیست .

امریکہ مابین ۷۰ درجہ عرض البلد شمالی و ۵۴ درجہ عرض البلد جنوبی واقع است خط استوا از برازیل وایکویڈور (Equador) میگذرد- در دو حصہ منقسم است یکے را امریکاے شمالی و دیگرے را امریکاے جنوبی- و قسمت مرکزی راکہ مابین امریکاے شمالی و جنوبی واقع است امریکاے متوسط و یا مرکزی میگویند- رقبہ ہر دو حصہ تقریباً ۱۶ ملیون مربع میل است وسعت آن از آسیا قدرے کمتر است و برابر یوروپ و افریقہ مجتمعاً- از طرف شمال بحر منجمد شمالی' از طرف شرق بحر اطلس' و از طرف جنوب بحر منجمد جنوبی و از طرف غرب بحرالکاہل آن را احاطہ نمودہ است۔

امریکای شمالی

امریکاے شمالی مثلث غیر منظم است کہ قاعدہ اش در شمال و راس آن در منتہاے جنوبی میکسیکو باشد- از نقطہ

شمالی ترین (دماغه بیرو) که در آلاشکا است تا پانامه از (۴۰۰۰) میل اضافه تر دراز است، و عرض انتهائی آن از مشرق نیو فونڈ لینڈ (Newfoundland) یعنی ارض جدید تا نقطه مغربی آلاشکا قدرے زیاده از سه هزار میل است، رقبه اش قریباً ۹ ملیون مربع میل است۔ بر ساحل مغربی آن یک سلسله وسیع کوهها و سطح مرتفع است و بر ساحل مشرقی کوه هاے پست و سطح زمین بسیار بلند نیست۔ طرف شمال آن بحر منجمد شمالی و یک حصه بحر اطلس است، طرف مشرق بحر اطلس شمالی و خلیج میکسیکو و بحیرهٔ کیرے بیان، و طرف مغرب بحر الکاہل شمالی واقع است ؛

ساحل :۔ در شمال یک مجمع جزیره هاے کلان کلان است، و بباعث شدت برودت هوا حالات این حصه کاملاً منکشف نه شده، بعض سیاحین در حین انکشافات این حصه جان هاے خود را قربان کرده اند، و بغرض یادگار

جانفشانی ہاے نشان ناہاے بعض مقامات بر اسم ایشان موسوم گشتہ اند۔ مشہور ترین آنہا ہڈسن (Hudson) بیفن (Baffin) و ڈیوس (Davis) و بیری مے باشند ۔ جزیرہ کلان ترین طرف شمال گرین لینڈ (Greenland) است۔ بمغرب آن آبناے ڈیوس و خلیج بیفن واقع است۔کوہ ہاے یخ از بحر منجمد شمالی آمدہ ساحل شمالی امریکا را سائیدہ میروند ۔

بر ساحل مشرقی سہ خلیج بزرگ واقع ہستند، خلیج ہڈسن، خلیج سینٹ لارنس و خلیج میکسیکو۔نزدیک مخرج آنہا چندین جزائر واقع ہستند۔بہر دو طرف خلیج میکسیکو دو جزیرہ نما مسمی بہ یوکاتن (Zucaton) و فلوریڈا (Florida) وقوع دارند۔

بر ساحل مغربی یک جزیرہ نماے کیلیفورنیا (California) واقع است کہ حفاظت خلیج میکسیکو را مے کند ۔

(دماغه ها یا راسها)

طرف مشرق :- راس فیرول (Farewell) بجنوب گرین لینڈ دماغه چڈلے (Chedley) و راس چارلس (Chorles) در لبرا ڈور (Labrador)' دماغه ریس (Race) بجنوب ارض جدید (Newfaundland) دماغه سیبل (Sable) بجنوب نو واسکوشیا (Novascotia) دماغه کاڈ (Cod) و دماغه ہٹیراس (Hatteras) طرف مشرق ریاستهای متحده - دماغه سیبل بجنوب فلوریڈا (Florida) ؛

طرف مغرب :- راس سنلوکاس (Sau, Lucos) به جنوب کیلیفورنیا ے پائین' دماغه پرنس آف ویلز (Prince of Wales) به آبنا ے بیرنگ ؛

طرف شمال :- راس بیرو بشمال ایلاسکا (Alaska) ؛

بحیره ها و خلیجها

خلیج بیفن (Bafiin) مابین گرین لینڈ و برّ اعظم واقع

است، ولیم بیفن این را در سنہ ۱۶۱۵ء کشف کردہ بود۔
درینجا صید ماہی و ویل ماہی میکنند۔ محض تا چہار ماہ
تابستان باز می باشد،

خلیج ہڈسن (Hudson) طرف شمال کاناڈا۔ این را ہنری
ہڈسن در سنہ ۱۶۱۰ء کشف کردہ بود،

خلیج سینٹ لارنس (St. Lawrence) بر دہانہ دریاے
سینٹ لارنس واقع است در موسم تابستان اینجا مطلع اکثر
غبار آلود مے باشد و در زمستان یخ بستہ،

خلیج فنڈے (Fundy) مابین "نوواسکوشیا" و برنزوک
جدید" (Brunswick) واقع است و براے امواج بزرگ
وعظیم مشہور است۔ بعض اوقات موجہا تا بلندی ۷۰ فت
میرسند،

خلیج دلاور (D laware) وخلیج چیساپیک (Chesapeake)
بر ساحل مشرقی ممالک متحدہ وقوع دارند،

خلیج میکسیکو یا بحر مرکزی امریکہ براے روے گرم

خود موسوم به "گلف اسٹریم" (Gulf Stream) معروف است

خلیج کیمپیچی (Compeachy) بجنوب خلیج میکسیکو؛

خلیج ہانڈوراس (Hondaras) بشمال ہانڈوراس؛

بحیرہ کیرے بیان (Carrebean) مابین آنتیل کلان و امریکہ جنوبی؛

خلیج کیلیفورنیا (California) بر ساحل مغربی میکسیکو؛

خلیج تیہانتپک (Tehuantepec) بجنوب میکسیکو؛

بوغازہا یا آبناہا

آبنائے ڈیوس (Davis) مابین خلیج بیفن و بحر اطلس و گرین لینڈ را از جزیرہ کمبرلینڈ (Cumberland) جدا میکند؛

آبنائے ہڈسن مابین خلیج ہڈسن و بحر اطلس، و فاکیٹن لینڈ (Foxland) را از کانا ڈا جدا می سازد.

آبنائے بیرو (Barroo) مابین جزائر پرنس آف ویلز و

مالول (Melville) ؛

آبنائے بیل آئیل (Belle Isle) مابین ارض جدید (نیو فونڈ لینڈ) و لیبرا ڈور ؛

آبنائے فلوریڈا (Floreda) مابین فلوریڈا و جزیرہ کیوبا (Cuba) ؛

رودبار یوکاتن (Zucaton) مابین یوکاتن و کیوبہ ؛

آبنائے بیرنگ (Behrung) امریکہ و ایشیا را جدا میکند ؛

جزائر

بطرف ساحل شمالی :- گرین لینڈ یا امریکائے ڈینی۔ سوتھمٹن (Southamton) جزیرہ بیفن (Baffin) ، جزیرۂ پرنس البرٹ (Prince Albert) ، جزائر میلول جزیرۂ پرنس آف ویلز و جزیرۂ بینکس (Bauks) ؛

بر ساحل مشرقی :- ارض جدید بجنوب مشرق لیبراڈور۔ کیپ برٹن (Cape Breton) بشمال مشرق نووا سکوشیا۔

برٹش ایڈورڈ و آنٹی کاسٹی (Anticoste) در خلیج سینٹ لارنس۔

جزیرۂ دراز قریب نیویارک (Long Island)

برموداس (Bermudas) بمشرق ریاستہائے متحدہ؛

بہاماہا جزائر غرب الہند کہ مشتملبر بہاماہا۔ہیٹی۔جیمیکا کیوبا و دیگر جزائر کثیر التعداد مابین امریکائے شمالی و جنوبی واقع ہستند؛

ماورائے ساحل مغربی:۔ وانکوبر (Vancouver)، ملکہ شارلٹ (Queencharlotte) و جزائر پرنس آف ویلز و جزائر سٹکا (Sitka) و کودیاک (Kadiak) و جزائر الوشیان (Alucian)؛

اشباہ جزیرہ

میلویل (Melville) و بوتھیا (Bothia) در شمال؛

لیبرا ڈور و نووا سکوشیا (Nova Scotia) در مشرق

فلوریڈا و یوکاتن در جنوب ؛

کیلیفورنیاے ہائیتی و آلاسکا در مغرب ؛

کیفیّت سطحی

سطح امریکاے شمالی در شش تقسیم قدرتی منقسم میشود

(۱) قطعات بلند مشرقی بدو حصّہ منقسم شدہ اند :-

(الف) کوہ ہاے آپالاشیان (Appalachian) یا الیگینی (Alleghauy) کہ از خلیج سینٹ لارنس تا سواحل خلیج میکسیکو میدوند ۔

(ب) بلندی ہاے لارنشیان (Laurentian) کہ گرداگرد خلیج ہڈسن میروند ؛

(۲) قطعات بلند مغربی - اینہا بر سلاسل کوہ ہا و سطوح مرتفع مشتمل ہستند و از مغرب الاسکا متصل ساحل محیط کبیر تا پانامہ کہ در جنوب واقع است رفتہ اند ؛

(۳) میدان بزرگ مرکزی :- کہ از ساحل بحر منجمد شمالی شروع

گشته تا دهانه دریاے میسی سی پی (Mississippi) منتهی
مے شود؛ این علاقه دارائے جهیل هاے متعدد و طاسهاے
رودخانه ها میباشد؛

(۴) دشت وسیع پریری (Prairies) به مغرب وادی دریاے
میسی سی پی و از شط و شعبات میسی سی پی سیراب
مے شود؛

(۵) میدان پست ایکه مابین بحر اطلس و ایلیگینی واقع است

(۶) اراضی پست شمالی ایکه بر پستی هاے ساحل شمالی
محتوی است، و با تندراهاے روس و سائبیریا
می ماند؛

جبال

ا سلسله مشهور و معروف کوه ها موسوم است به راکی (Rocke)
و از آلاسکا تا جنوب پانامه ممتد است و آنجا همراه کوه
خیلے بزرگ امریکاے جنوبی که اینڈیز (Andes) نام

وارد ملحق مے بشود - قلل بلند ترین حسب ذیل ہستند :-

(۱) قلہ مک کنلے (Mc. Kinley) ۲۰۵۰۰ فٹ } در داخل آلاسکا
(۲) قلہ درنجل (Drangeli) ۱۷۴۰۰ فٹ }

(۳) سینٹ الیاس (St. Elias) ۱۸۰۰۰ فٹ } برسرحدات الاسکا
(۴) فیر ویدر (Fairweather) }

(۵) قلہ لوگن (Logan) ۱۹۵۰۰ فٹ }
(۶) قلہ براؤن (Brown) ۹۰۵۰ فٹ } در کانارا
(۷) قلہ ہوکر (Hooker) ۱۱۰۰۰ فٹ }

(۸) قلہ پاپوکاتی پیتل (Copocalepetle) } در میکسیکو
(۹) اوریزابا (Orizaba) }

۲ سلسلۂ کوہ ہائے کاسکیڈ (Cascade) و سیرا نوادا (Siarra Navada) بر ساحل بحر محیط کبیر در ریاستہائے متحدہ ؛

۳ کوہ ہائے الیگینی یا آپالاشیان (Appalahcian) نزدیک ساحل مشرقی :

۴ سلاسل لارنشیان دور او در خلیج ہڈسن ؛
۵ کوه ہائے کیلیفورنیا در مملکت کیلیفورنیا ؛
۶ کوه ہائے میکسیکو در مملکت میکسیکو ؛

یادداشت :- بباد باید داشت، کہ قلل سینٹ الیاس، فیرویدر، لوگن، پوپو کاتی پیتل و اوریبزابا آتش‌فشان می باشند ؛

سطوح مُرتفع

(۱) سطح مُرتفع کولمبیا طرف مغرب راکی در امریکۂ برطانوی
(۲) سطح مُرتفع بزرگ (Great Basin) مابین کوه ہائے راکی و کاسکیڈ ؛
(۳) سطح مرتفع کولوریڈو (Colorado) کہ دریائے کولوریڈو آن را سیراب می کند، در مغرب واقع است ؛
(۴) سطح مرتفع میکسیکو در مملکت میکسیکو ؛

میدان ها

یک تپه بلند مانند فصیلی از حصّهٔ عریض ترین بر اعظم میگذرد، کنارهٔ جنوبی را "قسمت کلان" میگویند و شمالی را "بلندی زمین" میدان هاے مشهور حسب ذیل است :-

(۱) میدان بزرگ شمالی که مابین بحر منجمد شمالی و "بلندی زمین" واقع است ؛

(۲) میدان بزرگ مغربی که از بلندی زمین تا خلیج میکسیکو شمالاً جنوباً ممتد است ؛

(۳) میدان هاے بزرگ و وسیع "پریری" به وادیهاے وسطی و پائینی محتوی است ؛

(۴) در جنوب میدان هاے پر علف و گیاه را سونها (Savannahs) میگویند ؛

رودخانه

(۱) که در بحر اطلس مے افتند:—

دریاے سینٹ لارنس (۲۰۰۰) میل که غدیرہاے کلان کلان برّ اعظم را مشروب میکند، در خلیج سینٹ لارنس مے افتد، در حصۂ ابتدائی راه خود سینٹ لوئیس گفته مے شود، و در جهیل سوپیریار (Superior) میریزد اوٹاوا (Ottawa) معاون کلان ترین اش است؛

ہڈس و پوتامک (Potamac) و دلاور (Delaware) طرف مشرق جریان داشته در بحر اطلس مے افتند؛

سسکهیانا (Susquehamra) سوے مشرق جاری مانده در خلیج چیساپیک (Chesapeake) مے ریزد؛

میسی سی پی (Mississipi) ۴۴۰۰ میل از جهیل اتاباسکا (Itabasca) که در راکی واقع است بر آمده در خلیج مکسیکو مے ریزد، این را "پدر آب ہا" مے گویند؛

معاونین کنار چپ آن رالی نائس (Illinois) و اوہیو
(Ohio). از کوه ہاے آپالاشیان بر آمده باین ملحق میشوند
معاونین کنار راست آن ارکنساس (Arkansas) و
میسوری (missowri) از کوه ہای راکی و دریاے سُرخ
از فلات مرتفع مغربی بر آمده باین داخل مے شوند ۔
دریاے میسوری معاونین کلان کلان از خود دارد، که
بزرگترین آنہا ییلوسٹون (Yllowstone) و پلیٹ ہستند،
قسمت تہم میسی سی پی قابل کشتیرانی است ؛
چرچل (Churchill)، سیورن (Severn) البنی
(Albeny) و سسکیچیوان (Seskatchewan) که در راه
آخری خود باسم نیلسن موسوم مے شود ہمگنان در خلیج
ہڈسن میریزد ؛
رایو گرانڈی (Rio Grande) از کوه ہاے "راکی" مے بر آید و
در خلیج میکسیکو میریزد :
۲ که در بحرالکاہل میریزد ۔ کولوریڈو (Colorado) از کوہہاے

راکی بر آمده داور جنوب جریان داشته در خلیج کیلیفورنیا
مے اُفتد؛

سکرامینٹو (Sacramento) از کوه کاسکیڈ بر آمده و کولمبیا
از کوه ہاے راکی برجسته طرف مغرب جریان در بحرالکاہل
مے افتند؛

فریزر (Fraser) از کوه ہاے راکی بر آمده طرف مغرب جاری
مانده در خلیج جارجیا مقابل جزیره "ونکوور" مے ریزد؛

یوکن (Yucan) در آلاسکا از کوه ہاے راکی بر آمده در بحیرهٔ
بیرنگ مے ریزد؛

۳ میکنزی (۲۵۰۰ میل) بسیار دریاچه ہاے خورد به این آب
میرساند و مشهورترین معاونین آن اتھباسکا Athabasca
است' این دریا بسیار جھیل ہا را مشروب میکند' لیکن چندین
ماہا یخ بسته مے باشند؛ دریاے کلان ماہیان Great fish river
طرف شمال جریان داشته در بحر منجمد شمال مے اُفتد.

غدیرها یا دریاچه ها

منظر دلکش تزین امریکاے شمالی که توجه را خصوصاً جلب می نماید غدیرهایش می باشند . این جمله جهیلها آب تازه و مصفا ترین هستند ؛ و مقدار آب این ها بیشتر از نصف کل آب تازه دنیا است، فلهذا بعض اوقات امریکاے شمالی را پُر غدیرها نیز مے گویند ؛

این ها در سه وادی هاے چقور از دریاهاے سینٹ لارنس و سسیکیچوان و میکنزی واقع هستند ۔ جهیلهاے کلان کلان بقرار ذیل هستند :-

(۱) غدیر سوپیریار (Superior) کلان ترین جهیلهاے آب تازه عالم است ؛

(۲) جهیل مشیگان (Michigan) بجنوب مشرق جهیل سوپیریار

(۳) جهیل هیورن (Huron) بشمال مغرب غدیر مچیگان ؛

(۴) جهیل اونتاریو (Ontario) بشمال مشرق جهیل آئیری ؛

(۵) جهیل آئیری (Erie) بجنوب مشرق جهیل هیوران ؛

همگنان جهیلهاے کلان و بزرگ امریکاے شمالی گفته مے شوند، و همگنان از دریاے سینٹ لارنس مشروب میشوند

نوٹ :- مابین جهیل آئیری و ارنتاریو آبشار معروف نیاگرا (Niagraa) است که از بلندی ۱۷۰ فٹ مے ریزد و آنجا فراخی دریا نصف میل است ؛

در شمال - گریٹ بیر (Great Bear) گریٹ سلیو (Great Slave) و ایتهبیاسکا (Athabasca) در طاس رودخانه میکنزی واقع میباشند، جهیل ڈیر (Deer) بجنوب جهیل ایتهبیاسکا، و غدیرهاے مینیٹوبا (Manitoba) و ونّی پگ (Winnipeg) و بسے دیگر جهیلها را دریاے نیلسن آب میرساند؛ غدیر وُڈز (Woods) بجنوب مینیتوبا واقع است؛ و غدیر نکارا گو آ (Nicurugua) در امریکاے مرکزی ؛

آب و هوا

چون امریکاے شمالی شمالاً جنوباً ممتد است لهذا از روی وقوع اختلاف زیاد در اقلیم پدید است ۔ منتهاے شمالی یخ

بستہ میباشد، و حصص شمالی نہایت سرد میباشند، آب و ہوا
در مغرب معتدل تر و در شمال مشرق سرد تر، در مرکز معتدل
و در جنوب گرم ؛ جزائر غرب الہند و امریکاے مرکزی و اراضی
پست میکسیکو آب و ہواے منطقہ حارہ دارند لہذا خیلے
گرم و مضر صحت (توجیہ اقلیم ہر موضع را معلوم کنید تا
آب و ہواے امریکاے شمالی ذہن نشین شما شود)۔ چونکہ
لیبرا ڈوور از بادہاے و رودہاے سرد بحر شمالی متاثر میشود
لہذا نسبت بہ برطانیہ عظمےٰ سرد تر است اگرچہ در ہمان
عرض بلاد واقع شدہ، خلیج سینٹ لارنس در مشرق بباعث
رود سرد لیبرا ڈور چند ماہ یخ بستہ مے باشد لیکن جزیرہ
ونکوور در مغرب بباعث رودے گرم کوروسیو و تمام سال
از یخ خالی است و تجارت جاری می باشد، کیوبک و فرانس
اگرچہ بر یک عرض البلد واقع ہستند لیکن اقلیم کیوبک سرد
تر و دراز تر است ؛

۶۔ ساحل جنوب مشرقی باران زیاد میشود بباعثے کہ شمالہاے

پر رطوبت از بحر اطلس و خلیج میکسیکو میوزند۔ بر سطح مرتفع مغربی باران بسیار کم است؛ در ضلع سان فرنسسکو در زمستان باران مے شود زیرا کہ این ضلع در بین سلسلہ "بادہاے مخالف تجارتی" در موسم زمستان مے آید؛

نوٹ:۔ از وجوہات ذیل آب و ہواے امریکای شمالی از مقامات بر عتیق (نصف کرۂ مشرقی)، کہ در ہمان عرض بلاد واقع اند سرد تر است؛ (۱) سواحل بحر منجمد شمالی مورد اجتماع کثیر تخ میباشند؛ (۲) چون ہیچ سلسلۂ کوہی شرقاً غرباً ممتد نیست لہذا بادہاے باردہ شمالی از بحر منجمد شمالی تا دہانہ مسی سی پی بدون مخالفت مے وزند؛ (۳) سلسلۂ دراز کوہ ہاے راکی طرف مغرب امریکاے شمالی واقع است لہذا شمال ہاے گرم بحر الکاہل اندرون خشکہ داخل شدہ نمیتوانند (۴) یک جزو قلیل برّ اعظم در منطقہ حارہ واقع است؛

اہالی۔ (۱) باشندگان اصلی امریکاے شمالی را ہندیان امریکائی یا قرمز پوست مے نامند ولے بواسطۂ ظلم اروپائیان مہاجر

دست از زندگانی شهری کشیده به جنگلها رفته اند' و حالا تعداد
آنها کم شده، تقریباً بیش از ۱۲ ملیون نخواهند بود؛ در افریقه
خوانده اید که فرزندان رشید اسلام (اعراب غیور و جسور)
از صحرای عرب بر آمده تمام افریقه شمالی را یکی بعد دیگری
فتح کرده دشت و جنگل و آبادی را از نور توحید منور ساختند
هر جائی که اعراب رفتند قوانین پر از رحم و رافت اسلامی
را جاری کردند و در پی اصلاح و تهذیب مردم کوشیدند
اقوام محکوم خوبی دین اسلام را دیده و حسن معاشرت و
مکارم اخلاق و شجاعت حکام مسلمانان را مشاهده نموده خود
بخود بطیب خاطر حلقه بگوش اسلام شده بمفاد "إِنَّمَا
الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ" حق مساویانه را نائل گشتند؛ این طور
گاهی نشده که اعراب اقوام محکوم را مستاصل و محو کرده
باشند بلکه از تهذیب و تنویر افکار شان دست نکشیدند؛
لیکن در امریکه از روزی که تهذیب و تمدن یوروپی رفت'
علمبرداران تهذیب یوروپی بجای اینکه استمالت باشندگان را بکنند و

اصلاح و تهذیب شان را فرض خود پنداشته بر اغراض خود ایشان را قربان کردند تعداد باشندگان اصلی امریکه روز روز کمتر شده می رود و بسیار اغلب است که نسل شان زود منقطع شود؛

(۲) کوچ نشینان اروپائی تعداد اعظم دارند، اینها از یورپ مخصوصاً فرانسه، برطانیه و هسپانیه بآنجا رفته در قطعات حاصل خیز سکونت پذیرفته اند؛ مثلاً انگلیشیا بیشتر در کانادا و ممالک متحده سے باشند، و هسپانوی ها در میکسیکو و فرانسو یها در نقاط مختلف سکونت دارند $\frac{3}{4}$ حصه کل آبادی امریکه از اروپائی ها ست؛

(۳) عده از سیاه پوشان افریقه را بحیثیت غلامی سابقاً سفید پوستان یوروپی برائے زراعت و کان کنی وغیره از افریقه به آنجا بردند تقریباً ۳ ملیون می باشند، اینها اکثر در جنوب بود و باش دارند؛

(۴) بر ساحل بحر الکاهل اهالئے چین سکونت اختیار نموده اند؛

(۵) سکنه اصلی گرین لینڈ و گرد و نواح آن را اسکیمو Eskimo

مینامند یک تعداد شان در جزائر شمالی ہمہ سکونت دارند؛

دین :- مذہب اہالی امریکہ نصرانیت است، بعضے از آنها پروتستانت و بعضے رومن کیتھولک میباشند، در کانادا و ریاست ہاے متحدہ اکثریت از پیروان پروتستانت است؛ چرا کہ اکثریت از برطانوی ہا است کہ مسلک شان پروتستانت است، و در ممالک جنوبی ہمگنان پیرو مسلک رومن کیتولک میباشند، چرا کہ اکثریت از مردم ہسپانوی است و ایشان رومن کیتھولک میباشند، فرانسوی ہا رومن کیتھولک ہستند؛ در کل امریکہ قریباً (۱۰۰٫۰۰۰) مسلمان ہستند (شمار مسلمانان ماخوذ از البرید کانپور)؛

صنعت و حرفت امریکا بدست ہمین مہاجرین یوروپی است جمعیت نفوس امریکہ شمالی ۱۱۷ ملیون حساب شدہ؛

نباتات :- سابقاً بیان کردیم کہ منتہاے شمالی یخ بستہ است لہذا اینجا ما سواے چند بوتہ خورد خورد (کہ آنہا ہم دو سہ ماہ تابستان دوام مے کنند) دیگر ہیچ نباتات نمیروید؛

بعد ازان در کانادا ما جنگلهاے وسیع را ملاحظه مے کنم که در آنها کاج، صنوبر، شمشاد، خوشه، بیلک، سرو کاهی، سرو وغیره درختان می رویند؛ چوب درختان مذکور در عمارات و جهازات بکار مے برند؛ بمغرب راکی طرف ساحل بعض صنوبر یافت میشوند که در دنیا بلند ترین می باشند، اهالی کینیڈا جنگلها را بریده می روند در خیال میرود که دریک زمان آئنده مملکت کانادا مقدار زیاد ترین گندم را پیدا خواهد کرد؛

در میدان ها علف زار و پرشیاه پربه ی گاؤ میش هاے جنگلی که آنها را در انگریزی بیزن (Bison) میگویند بتعداد بیرون بامے گشتند، حالاً قریباً مفقود شده اند و بجاے آنها بز و گوسفند و گاؤ وغیره پرورش مے یابند - چون اینجا آب بسیار است، کاشت هر قسم مے شود - مگر بلحاظ حرارت و برودت در حصص مختلف اقسام متفرق غله پیدا میشود، در شمال گندم و در وسط جواری و در جنوب پنبه، نیشکر، تمباکو و برنج پیدا مے شود؛ اگرچه همه اجناس بفراوانی پیدا

مے شوند لیکن جواری بدین کثرت کہ ¾ حصہ پیداوار جواری
کل دنیا در اضلاع متحدہ محسوب شدہ؛

خطہ ہاے اثمار:- بمغرب در کولمبیہاے برطانوی و
کیلیفورنیا - بمشرق در وادی دریاے سینٹ لارنس میوہ ہا
بکثرت پیدا مے شوند و بممالک خارجہ فرستادہ میشود؛
در خطہ ہاے گرم یعنی در مکسیکو و امریکاے مرکزی و
جزائر غرب الہند کاشت اجناس ممالک گرم مے شود.
یعنی درخت ماغون، تمباکو، پنبہ، قہوہ، کوکو، نیشکر وغیرہ؛

حیوانات - در شمال حیوانات سمور دار بحری و بری، مثل
سیل (سگ آبی) والرس - سنجاب، روباہ و خرس قطبی بباشند،
بر سواحل مشرقی و مغربی ماہیان از قسم سامن و کاد شکار
کردہ مے شوند؛ در مرغزارہاے مرکزی و جنوبی حیوانات
اہلی پرورش دادہ می شوند؛

معدنیات:- امریکا در پیدائش معدنیات شہرت بزرگ
دارد، چنانچہ بعد از کشف آن فراوانی طلا و نقرہ مردم یورپ

را جلب نمود ؛

طلا :- در نووا اسکوشیا، در قرب جهیل سوپیریار، و ایلاسکا کولمبیاے برطانوی، کیلیفورنیا، میکسیکو ؛

نقره :- در کولمبیاے برطانوی، کیلیفورنیا، کولوریڈو، میکسیکو، ہانڈوراس ؛

مس :- در اضلاع مشیگن و اونتاریو، قرب و جوار غدیرہاے سوپیریار و ہیورن، حصص کوہستانی مونتانا و اریزونا (ریاستہاے متحدہ) ؛

آہن :- زیادہ تر در ریاست ہاے متحدہ ؛

سرب :- در ریاست ہاے متحدہ ؛

نکل :- میدانہائیکہ پُر از معادن نکل و در دنیا مثل ندارند نزدیک اونتاریو مییاشند ؛

گوگرد :- در میکسیکو ؛

زغال سنگ :- طرف مغرب کوہ ایلیگینی میدان وسیع زغال سنگ است، و در طاس میسوری میدان بزرگ

مغربی زغال سنگ؛

پیشه ها:- پیشه عام اہالی کشت و زراعت میباشد، گاو و گوسفند چرانی، اسپ و قاطر پروری- ماہی گیری- سمور و پوست را فراہم آوردن دیگر پیشه ہاے اہم ہستند؛

اخراجات:- چوب عمارتی، مورش، گندم، پنیر، ماہی خشک، تیل خاک و پترول و نقره؛

ادخالات:- آہن و فولاد، رخت پشمی و نخی و ابریشمی، چاے، قہوه، قند و اسباب آہن؛

مراودات و تجارت- راه ہاے آب امریکاے شمالی اہمیت تامه تجارتی دارند، تقریباً جمله رودخانه ہا قابل کشتیرانی ہستند، دریا ہاے کانادا اکثر براے رسل و رسائل داخلی بکار مے آیند- بندرگاه ہاے غدیرہاے سینٹ لارنس عبور و مرور زیاد دارند؛ ہر جائیکه آبشار ہا ہستند جوئیهاے بزرگ براے جہازرانی کنده اند- ریلہاے امریکاے شمالی بسیار مہم ہستند؛ شش خط آہن بحر اطلس را با بحر الکاہل پیوسته میکنند؛ راه را تا به جاپان نزدیک ترمیسازند؛

چونکه طرف مشرق یوروپ نزدیک است بندرگاه‌های کلان کلان بمشرق واقع اند؛ طرف بحرالکاہل هم تجارت در ترقی است؛

تقسیمات ملکیه و پایه تخت های آنها

مملکت	پایه تخت
(۱) کانادا (امریکای شمالی بریطانوی)	اوتاوا
(۲) ارض جدید مستعمره یا کالونی	
[illegible] بریطانوی	[illegible]
(۳) ریاستهای متحده	واشنگتن
(۴) مکسیکو	مکسیکو
(۵) هندوراس بریطانوی	بلیز
(۶) کوستاریکا (Costa Rica)	سان جوزی
(۷) سان سالویدور (San Salvdar)	سان سالویدور
(۸) هاندوراس	ترجیلو
(۹) گواتیمالا (Guatimala)	گواتیمالا
(۱۰) نکاراگویا	ماناگویا

کانادا (CANADA)

کیفیت عمومی :- ماسوای آلاسکا که بشمال مغرب مقبوضهٔ ممالک متحده است و گرین لینڈ که بشمال مشرق علاقهٔ ڈنمارک است و نیوفونڈ لینڈ (ارض جدید) که اگرچه مستعمرهٔ برطانوی است لکن حکومت جداگانه دارد - کل امریکای شمالی بطرف شمال مملکت متحده علاقه برطانوی گفته می شود - از ۴۲ تا ۷۰ درجهٔ عرض بلاد شمال ممتد است - کینیدا را دولت برطانیه تدریجاً حاصل نموده است - در ۱۷۵۹ء کاملاً از دست فرانس گرفتند -

رقبهٔ کانادا چیزی از ۳½ ملیون مربع میل اضافه تر است یا دو چند مملکت هندوستان - حصهٔ شمالی آن سرد است و غله پیدا کرده نمی تواند - ازین باعث آبادی این حصه خیلے کم است و کم خواهد ماند - طرف جنوب قطعات وسیع زمین حاصل خیز دارند که بران اجناس خوراک خوب مے روئیده و مے بالند -

این حصّه حاصل خیز و شاداب متصل کنار ہاے دریاے سینٹ لارنس تا کوہ ہاے راکی رفتہ است،

بحیثیّت مجموعی باران بسیار می شود، خصوصاً برفباری بر اکثر حصہ کانادا زیاد است و در چندین غدیرہا آنکہ درمیدان طرف مشرقی کوہ ہاے راکی ممتد است، آب جمع شدہ است، این غدیرہا بہ دریاہا کہ طرف شمال و مشرق جاری مے شوند آب می رسانند و در تابستان یک وسیلۂ مہم آمد و رفت میگردند لیکن در زمستان یخ بستہ می شوند + یک جزو کلان سطح از جنگلہا مستور است کہ ذخیرہ قدرتی چوب عمارتی میباشند درین جنگلہا قبائل ہندیان قرمز پوست سکونت دارند کہ از شکار حیوانات سمور دار معاش حاصل می نمایند،

حدود اربعہ :- در شمال بحر منجمد شمالی، در مشرق بحر اطلس، درجنوب ریاستہاے متّحدہ در مغرب بحر اکاہل واقع ہستند +

سطح :- سطح کانادا را در شش حصہ قدرتی تقسیم کردہ می توانیم :-

(۱) سطح مرتفع بلند مابین کارڈلرا و کوه هاے راکی ٭

(۲) یک سطح مرتفع بر نشیب هاے مشرقی راکی ٭

(۳) وادی میکنزی داراے چندین غدیرها ٭

(۴) قطعه پست دورا دور خلیج هڈسن ٭

(۵) سطح مرتفع لارنسیان ایکه مابین دریاهاے خلیج هڈسن و خلیج سینٹ لارنس حد فاصل آب می باشند ٭

(۶) وادی دریاے سینٹ لارنس ٭

سلسلهٔ هاے مهم کوه ها « راکی » و کاسکیڈ طرف مغرب واقع هستند ،

حصص پست امریکاے شمالی برطانوی از حیثیت سطح و پیداوار اختلاف دارند ، در شمال قطعات وسیع هستند که ماسواے اُشنه و دیگر بوته هاے تند راها هیچ نباتات ندارند و در اکثر حصه سال بیخ بسته می باشند ، بعد ازان بمغرب و جنوب یک منطقه وسیع جنگلها است ، بجنوب جنگلها اراضی پست حاصل خیز و پُر از گیاه ممتد هستند ، و بر آنها زراعت

می شود ٭

دریاها و غدیرها - چرچل، نیلس، سیوبرن و البنی در خلیج ہڈسن می ریزند - سینٹ لارنس در خلیج سینٹ لارنس می ریزد و معادن کلان آن اوٹاوا است، جائیکہ دریاے مذکور آبشارها دارند جویہاے فراخ کندہ شدہ اند - دریاے میکنزی و گریٹ فش بہ بحر منجمد شمالی میریزند ٭

غدیرها حسب ذیل اند :- سوپیریار، ہیورن، آئیری، اونتاریو و مشیگان ٭ غدیر و ڈرنا مینیٹوبا، و نی پگس، ایتھبیاسکا، گریٹ سلیو و گریٹ بیر ٭

آب و ہوا :- زمستان خیلے سرد و تیز و مدّت دراز دارد حتّٰی کہ چار ماہ زمستان بیرون خلیج گشت کردہ نمی شود - تابستان بسیار گرم مگر مدت آن کوتاہ است، ساحل مغربی بباعث روے گرم کورو سیوو اقلیم معتدل دارد و آنجا یخ بستہ نمیشود ساحل مشرقی بباعث رودهاے سرد بحر منجمد شمالی سرد است و آنجا یخ مے بندد، کوہ هاے بلند راکی مانع مے آیند کہ

بادہاے گرم بحرالکاہل اندرون خشکہ رسیدہ اقلیم را گرم کنند + کولمبیاے برطانوی باران زیاد دارد +

پیداوار نباتاتی قدرتی :- پیشتر بیان کردیم کہ میدان ہاے کینیڈا داراے جنگلہاے وسیع است ، ازان درختان چوب عمارتی حاصل کردہ می شود ، درختان از قبیل صنوبر کاج ، سرو کوہی و بیلک وغیرہ می باشند ، از درخت بیلک قند ہم می کشند - میدانہای وسیع گیاہ ہم ہستند کہ ہزارہا مواشی درآنہا پرورش می یابند ⁘

نباتات زراعتی :- گندم ، جو ، ذرت ، بطاطر (آلوے فرنگی) ، دالہا در تمام مملکت کاشتہ می شوند امّا تمباکو و جواری در حصص گرم ترکیوبک کاشتہ می شود انگور در انتاریو و سیب در نوواسکوشیا پیدا می شود ⁘

حیوانات :- سمور و پوست از سیل و روباہ و سنجاب وغیرہ حاصل می کنند + گوشت ، مسکہ و پنیر از مواشی خانگی شکار ماہی بر ساحل بسیار می کنند ⁘

معدنیات :- کانادا مملکت ایست که ذخائر وسیع معدنیات در بر دارد، حکومت کانها را بکار انداخته وترقی داده می رود سنگ مرمر - آهن - نکل - مس ، سرب و جست ، نیل خاک، طلا و نقره کشیده می شود +

صنائع :- توجه عمومی مردم باین طرف است که وسائل قدرتی ثروت را ترقی پذیر مند - چنانچه جنگلات را قطع کرده تخته ها می سازند و در میدانها کشت و زراعت می کنند . ماشین ها را برائے ساختن آرد نصب کرده اند - بمقدار فراوان پخته می کنند + پس پیشه های عمومی مردم کاشتکاری ، نجاری ، کان کنی ، ماهی گیری و بز و گوسفند و گاو پروری است +

یادداشت :- امریکاے شمالی از اسباب ذیل تجارت وسیع و بزرگے دارد :-

(۱) قریباً جمله ممالک بندرگاه هاے محفوظ دارند +

(۲) قریباً همه دریاها و غدیرها چندان وسعت دارند که جهازات

بحری در آنها بسهولت تردد نموده می توانند ٭

(۳) جائیکه دریاها آبشارها دارند جویهای فراخ کنده اند ٭

(۴) در هر دو کینیڈا و ریاستهای متحده خطوط آهن از بحر اطلس تا بحر الکاهل می روند ٭

(۵) زمین بسیار حاصل خیز و شاداب است و هر قسم غله را پیدا کرده می تواند ٭

(۶) معدنیات، چوب عمارتی، ماهی بکثرت یافت می شود ٭

اخراجات :- چوب عمارتی، گندم، پنیر، طلا، ماهی خشک، سمور، میوه های خشک، مواشی ٭

ادخالات :- اسباب آهن و فولاد، کالای پشمی و نخی، ابریشم، پشم، قند، چای، شراب، زغال سنگ، ادویه و مرکبات کیمیاوی ٭

اهالی و حکومت :- بقرار مردم شماری سنه ۱۹۱۶ء جمعیت نفوس ۸،۰۷۵،۰۰۰ محسوب شده است از ۵/۹ نفوس اضافه تر اروپائیها هستند و اکثر آنها را انگریزان مشتمل هستند، هندیان

وطنی قریباً ۱۱۰,۰۰۰ می باشند، یک تعداد قلیل از جرمن ها و چینی ها نیز آباد است *

گورنر جنرل (حاکم اعلی) از طرف پادشاه انگلستان مقرر می شود، یک مجلس و دو اطاق پارلمان دارد، هر علاقه حاکم کلان از خود دارد، جمله علاقه جات در مرکز حکومت وکلا می فرستند *

تاریخ مختصر:- اولین قومیکه بر کناره های دریای سینت لارنس و بجنوب خلیج مذکور آباد شده، فرانسوی ها می باشند، وقتیکه در یورپ جنگ هفت ساله جاری بود برطانیه تمام صوبه کینیڈا را فتح نمود، و بالآخر فرانسوی ها در ۱۷۶۳ء علاقه مذکور را مستعمره برطانوی تسلیم کرد - در قرن نزدهم صوبه های نو تشکیل داده شدند، در ۱۸۶۷ء تمام صوبه جات ماسوای نیو فونڈ لینڈ داخل یک نظام حکومتی شدند *

مملکت کانادا در ۹ صوبه تقسیم کرده شده :-

(۱) کیوبک (Quebec) پایهٔ تخت آن کیوبک (Quebec)

(۲) اونتاریو (Ontario) پایهٔ تخت آن تورنتو (Toronto)

(۳) نو واسکوشیا (Novascotia) « « هیلی فیکس (Halifex)

(۴) نیوبرنزوک (New Brunswick) « « فریڈرکٹن (Fredericton)

(۵) جزیره پرنس ایڈورڈ « « شارلٹ ٹاؤن (Charlottetown)

(۶) مینیٹوبا (Manitoba) « « ونی پگ (Winnipeg)

(۷) کولمبیاے برطانوی بمعیت جزیره ونکوور « « وکٹوریا (Victoria)

(۸) البرٹا (Alberta) « « ایڈمنٹن (Edmonton)

(۹) سسکچیوان (Suskatchewan) « ریجینا (Rogina)

نوواسکوشیا :- نوواسکوشیا مع کیپ برٹن تمول زغال سنگ و آهن و طلا را دارا است، و میوه جات اعلی را پیدا می کند، کسب عام اهالی ماهی گیری است، آب و هوا معتدل و صحت بخش دارد، آبادی آن تقریباً ۵۰۰,۰۰۰ جنگلهای وسیع دارد.

هیلی فیکس (Halifox) پایهٔ تخت و استحکامات خوب را

دارا است، و به یوروپ بندرگاه نزدیک ترین است،
جهازات ازینجا زغال سنگ حاصل می کنند + شهر سڈنی
(Sydney) در کیپ برٹن تجارت زغال سنگ دارد +

جزیرہ پرنس ایڈورڈ :- شارلٹ دارالسلطنت آنست
اقلیم چندین سرد و مرطوب دارد که روئیدن گندم ناممکن
لیکن زمین حاصل خیز است، پیشه ها بالعموم کاشتکاری و
تخته سازی و ماهی گیری +

برنزوک جدید :- صوبه ایست بحری - چندین بندرگاه
هاے عمده دارد، آبادی آن تقریباً ۳۵۰۰۰۰ است +
پیشه هاے عمومی مردم تخته سازی و ماهی گیری است -
آهن، زغال سنگ و مس بافراط است + اجناس غلّه هم
کاشته می شوند، سینٹ جان (۴۲ع) شهر کلان ترین است
لیکن پایهٔ تخت فریڈرکٹن می باشد +

کیوبک :- کیوبک یا کانادای پائین بر هر دو کنار
دریاے سینٹ لارنس واقع است، در ابتداء فرانسوی ها

در ۱۶۰۸ء درین علاقه آباد شده بودند، چنانچه حال هم $\frac{9}{10}$ کل آبادی فرانسوی ها می باشند، مذهب شان رومن کیتولک است و زبان رسمی این صوبه هم فرانسوی است + کل آبادی علاقه ۲ ملیون است، حیوانات منطقه معتدل خوب می رویند میوه هاے انواع و اقسام پیدا می شوند، پیشه عمومی مردم تجاری است +

شهر مانتریال (Montreal) (۲۷۰) یکے از شهرهاے کلان ترین کانادا است - چه در عده ساکنین و چه از حیثیت بندرگاه - چندین کارخانه دارد و انجام ریل کانادا و جرایم اهل است - لیکن پایه تخت صوبه شهر کیوبک (۲۹) است مرکز تجارت تخته و شمتیرها است، گندم در نواح آن کاشته می شود +

اونتاریو یا کانادا بالائی :- آباد ترین صوبه های کینیڈا است، جمعیت نفوس آن $2\frac{1}{2}$ ملیون محسوب شده - آب و هوای آن خشک، خوشگوار و بسیار صحت

بخش است، پیداوار این علاقه عبارت است از گندم چوب صنوبر، تیل خاک و نمک + علاوه بران طلا، نقره، مس و آهن پیدا می شود + ۲/۳ کل مقدار نکل دنیا در اونتاریو بدست مے آید - اجناس غله و میوه نیز پیدا می شوند +

شهر ٹورنٹو (Toronto) (۵۰۰) پایۂ تخت علاقه و کلانترین شهرهاے کل مملکت از حیث نفوس و تجارت است - بندرگاه عمده است، یک دار العلوم و صنعت و حرفت زیاد دارد +

اوٹاوا (۱۲۵) پایۂ تخت ملک کانادا است + تجارت بزرگ تختہ ها دارد +

مینیٹوبا :- زمین نهایت حاصل خیز و شاداب دارد - گندم با فراط کاشته می شود، در شمال جنگلات صنوبر یافت می شوند - گندم - ذرت، جو و بطاطه کاشته می شوند اقلیم آن بسیار سرد مگر خوشگوار و صحت بخش است - شهر ونی پگ (۱۳۶ هزار) پایۂ تخت بر دریاے سرخ واقع است

مرکز ریلهای کاناڈا است ۰

سسکیچیوانا :- صوبه ایست که دران گندم بکثرت پیدا می شود- بل نسبت بدیگر صوبه ها بیشتر پیدا می کند ، پایهٔ تخت آن ریجینا (۵۰) بر خط آهن واقع و مرکز تجارت است ۰

البرٹا :- میدان وسیع دارد که دران جوبات هر رقم کاشته می شوند و برای مواشی گیاه وافر می روید ، کل آبادی قریباً ۳۷۵۰۰۰ است ، متصل کناره های دریا ها و غدیر ها جنگلات هستند ۰ پیشهٔ عمومی مردم زراعت گندم و مال پروری است ، ایڈمنٹن (Edmonton) پایهٔ تخت است ۰

یادداشت :- هر سه علاقه فوق گندم بافراط پیدا میکنند و مرغزارهای وسیع دارند ، رقبه زیر کاشت افزون شده میرود چراکه جنگلها را بسرعت بریده می روند ۰

کولمبیاے برطانوی :- آبادی علاقه ۵۰۰۰۰۰ است علاقه مذکور بر کوه ها - سطوح مرتفع ، وادیها و جزائر مشتمل

است۔ دریا ہای فریزر و کولمبیا این را سیراب می کنند، ذخائر معدنیات قیمت دار درین مدفون ہستند۔ طلا، نقره۔ مس، و زغال سنگ بافراط موجود است، در صوبہ یوکن در حال کانہای طلا یافت شده اند، پیشہ ہای عمومی مردم تختہ سازی کاشتکاری، کان کنی و ماہی گیری است، شہر وکٹوریا (۶۷) پایۂ تخت و بندرگاه بر جزیره وینکوور واقع است، شہر وینکوور (۲۰۰) کلان ترین بلاد کولمبیا بندرگاه است۔

ارض جدید (نیو فونڈ لینڈ Newfoundland): — مستعمرۂ قدیم ترین برطانیہ است، سطح جزیره مذکور بر غدیر ہا، آبہاسے ایستاده، دلدلہا و جنگلہا مشتمل است، این را کیبٹ نام در ۱۴۹۷ء کشف کرده بود، چونکہ بحر نواحی آن بسیار عمیق نیست لہذا جزیره ہذا یکے از شکارگاہان کلان ماہی عالم محسوب می شود۔ کالونی (نو آبادی) ہذا برائے سگہا و غبار شہرت دارد، ہرگاه ہوای مرطوب و گرم روی خلیجی با بادہای سردی کہ از خلیج بیفن می ورزند ملاقی میشود، بخارات

آن منجمد می شوند، ازین غبار رخ می دهد. آب و هوای
آن در شمال خیلے خنک و در جنوب و مشرق معتدل و
خوشگوار. آبادی آن ۲۵۰۰۰۰ نفر است همگنان انگریز
می باشند و پیشه شان ماهی گیری است - شهر سینٹ جونز
(St. John) پایه تخت آنست، ماهی هاے خشک ازین
بخارج فرستاده می شود.

اخراجات: کاد ماهی، سیل، تیل ماهی مس و آهن.

ادخالات: غلّه، آرد، پنیر، قند، قهوه، چاے،
رخت نخی و پشمی، معدنیات، زغال سنگ و مس و آهن
پیدا می شوند.

معدنیات: زغال سنگ و مس و آهن پیدا میشوند.

این جزیره در حکومت کینیڈا شامل نیست بلکه حاکم این
براه راست از طرف پادشاه انگلستان مقرر مے شوند.

برموداس

جزائر برموداس مجموعاً یک مستعمرهٔ دولت برطانیه است

بران یک حاکم حکمرانی می کند که از طرف پادشاه انگلستان تقرری ے یابد، یک مجلس دیک پارلیمان در امور حکومتی مشاور او می باشد، همیلٹن پایهٔ تخت آنست +

گرین لینڈ

گرین لینڈ یا امریکاسے ڈیڑھ بشمال مشرق امریکاسے شمالی واقع است، بعد از آسٹریلیا کلان ترین جزائر عالم است. بر کوہسار و بیابان مشتمل است، اکثر حصهٔ آن یخ بسته می باشد، حصهٔ آباد آن جنوب مشرقی است، یک عده ڈینی ها (اہل ڈنمارک) آنجا سکونت دارد - باشندگان اصلی را اسکیمو ها (Eskimo) گویند - ایشان وحشی و زحمت کش می باشند، و گذر اوقات شان بر شکار است، شائق ساحین وقتیکه روے سبزی را دیدند نام آنرا گرین لینڈ یعنی سبزه زار نهادند +

ریاستهاے متّحدہ امریکه

(UNITED STATES OF AMERICA)

ریاست هاے متّحده بر حصه مرکزی امریکاے شمالی محتوی است و جزیره نماے آلاسکا در شمال مغرب هم درین شامل است، رقبهٔ مجموعی آن ۳۵ لک مربع میل است، طرف شمال آن امریکاے برطانوی، بمشرق بحر اطلس، بجنوب خلیج میکسیکو و مملکت میکسیکو، بمغرب بحرالکاهل واقع است *

چون ملک از ریاستهاے متعدّد مرکّب است به ریاست هاے متحده موسوم گشته - هر ریاست ماتحت یک رئیس می باشد، در حکومت و انتظام داخلی خود آزاد و مستقل است دیگر ریاست دخل نمی دهد، البتهٔ جمله ریاستها ماتحت یک صدر جمهوریه می باشند، قبل از ۱۷۷۶ء ماتحت دولت برطانیه بود، اما در ۱۷۷۶ء سیزده ریاست بحر اطلس

اعلان آزادی را کردند - و در ۱۷۸۳ء برطانیه آزادی شانرا تسلیم کرد ، در ۱۸۴۸ء ریاست هاے موجوده در یک مملکتِ متحده داخل گشتند ۔

کیفیت سطحی :- سطح مملکت متحده در مشرق و مغرب کوهسار است ، مابین این دو حصه کوهی میدان میسی سی پی واقع هست - ملک را در شش حصه قدرتی تقسیم کرده میتوانیم :-

(۱) حصه پست یا نشیب اطلس :- قطعات شمالی آن کوهستان و جنوبی دامنه دلکش و شاداب و حاصل خیز هستند و درین حصه صنعت و حرفت زیاد است ۔

(۲) کوه هاے آپالاشیان یا الیگینی که مابین دریاهاے نشیب اطلسی و طاس میسی سی پی حد فاصل است ۔

(۳) وادی مرکزی یا وادی میسی سی پی :- میدان ایست پست و حاصل خیز و شاداب - طرف خلیج میکسیکو نشیب تدریجی دارد - میدان پریری نیز درین شامل است که مرغزار وسیع مواشی می باشد ۔

(۴) سطح مرتفع مغربی:- چندین سلاسل کوه ها ازین میگذرند، کوه های عمده آن عبارت هستند از راکی، سیرا نوادا، سلسلهٔ کاسکیڈ. علاقهٔ ییلو سٹون از بابت فواره های جوشان و چشمه های آب گرم شهرت دارد.

(۵) نشیب بحرالکاهل:- از سلسله های کاسکیڈ و سیرا نوادا طرف بحر می رود اگرچه میدانیست تنگ لیکن خیلی حاصل خیز است، غلّه و میوه خوب پیدا می شود، طلا و نقره در بعضی جا یافت می شود.

(۶) [illegible] جهیل‌های مغرب کانادا واقع است در مملکت متحده شامل می باشد.

دریاها و غدیرها:- کنکتیکت (Connecticut) هڈسن، دلاویر، سسکیهانا، و پوتامک طرف مشرق جریان داشته در بحر اطلس می ریزند. میسی سی پی و ریوگرانڈی در خلیج میکسیکو، کولوریڈو در خلیج کیلیفورنیا، سکرامنٹو و کولمبیا در بحرالکاهل می ریزند. مشیگان و گریٹ سالٹ لیک غدیرهای مشهور

آلنست *

آب و ہوا:- حصص مختلف از حیث وقوع خود اقلیم مختلف دارند، در شمال سرد، در جنوب گرم، در مرکز معتدل و در ساحل بحرالکاہل خوشگوار است، ساحل خلیج میکسیکو پست و مضر صحت است، بعض مقامات میسی سی پی مورد طوفان شدید باد می باشند که آنہارا تارینڈوہا (Tornedo) می گویند، و در بعضی جائیہا طوفان تند بادہاے سرد می ورزند آنہارا بلزّاردہا (Blizzards) می گویند *

معلومات عامہ:- مانند کانادا در اضلاع متحدہ ہم اہالی یورپ در ابتدا بہ علاقہ ہاے مشرقی آباد شدہ رفتند۔ و از ہمین سبب این علاقہ بسیار آباد است و ہمین جا اکثر شہرہاے کلان کلان واقع اند - عرصہ یک صد و پنجاہ سال می شود کہ بر ساحل بحر اطلس محض ۱۳ ضلع بودند لیکن حالا در تمام مملکت ۴۸ ریاست می باشند، آبادی آن بقرار مردم شماری ۱۹۱۸ء ۱۰۵ ملیون بشمار رفتہ، بگوئید کہ

باعث این ترقی حیرت انگیز چیست ؟ سبب اینست که در ملک سهولتهاے قدرتی موجود اند و وسائل و ذرائع ثروت و تمول بافراط و باشندگان آن محنت کش میباشند بر وسائل فطری و ذرائع قدرتی تمول آن یک ذره تامل نمایند ، حصهٔ وسیع آن یک میدان مسلسل ایست شاداب و سرسبز ، زمین حاصل خیز و اقلیم آن فرحت بخش به نشیب هاے مغربی جنگل هاے درختانِ بزرگ و قیمتدار ایستاده هستند ، و امر مهم ترین اینست که ملک از معدنیات گوناگون مملو و مشحون است ، مملکت خوش نصیب است بلحاظ پیداوار ز زغال سنگ ، آهن ، مس ، سرب ، چوب عمارتی ، ماهی ، گندم ، جوار ، پنبه و تنباکو درجه اوّل را دارا است ، و در طلا و نقره درجهٔ دوم دارد ، تیل خاک و زغال سنگ و سنگهاے عمارتی در ایلیگینی پیدا میشوند اکثر طلا در کیلیفورنیا یافته می شود. صنائع ریاست هاے متحده امریکه در دنیا اول منزل می باشند ◆

پیشه ها :- زراعت، کانکنی، صنعت کاری، ماهی گیری، کار چوب عمارتی یعنی نجاری ٭

اخراجات :- گندم، آرد، پنبه، پنیر، مسکه، چوب عمارتی، تمباکو، مواشی، تیل خاک، صنائع نفیسه، اسباب آهن، برطانیه کلان مقدار زیاد پنبه و غلّه را می خرد — ممالک امریکائے جنوبی آرد، چوب عمارتی و صنائع نفیسه را خریدارند ٭

ادخالات :- شراب و ابریشم از فرانس (لیکن درین ایام حکومت ادخال شراب را قانوناً ممنوع قرار داده است) قهوه از برازیل و جاوا، نیشکر و میوه ها از غرب الهند، چائے، ابریشم خام و پورسلین از چین می آید ٭

پیشتر گفتیم که خط آهن ریلهائے مملکت متحده دراز ترین است، و چندین خط آهن از بحر اطلس طرف بحر الکاهل می روند- چندین دریا ها قابل کشتی رانی میباشند ازین باعث تجارت مملکت خیلے زیاد است ٭

اهالی و حکومت :- بقرار مردم شماری ۱۹۱۸ء ۱۰۵ ملیون نفر محسوب شده ، اکثر آنها اولاد اروپائیها هستند ، منجمله اروپائی ها برطانوی ها تعداد زیاد دارند + هندیان وطنی جبشیان و چینی ها نیز بود و باش دارند + حکومت مملکت جمهوریه منتخبه است ، صدر جمهوریت تا چهار سال بالاتفاق منتخب می شود ، صدر مذکور بر هردو منصب وزیر حربیه و وزیر بحر نیز فائز می باشد ، مشیر و معاون صدر دو مجلس می باشند ، مجلس اعضاے طبعی و دار لوکلا + طاقت زیر دست بحری را داراست + باید دانست که هر سال تقریباً یک ملیون آدم بریاست هاے متحده داخل شده آباد می شوند همین باعث است که آبادی مملکت روز افزون است ، زبان رسمی حکومت انگریزی است +

مقبوضات خارجیه :- در غرب الہند پورٹو ریکو ، در مجمع الجزائر مشرقی فلپائین - لڈرون ، کالولین ، در بحرالکاہل هوائی و چند دیگر جزیره موسوم به سماؤ (Samao) +

بلاد مشهور :- خوانده اید که اضلاع متحده تمول زیاد دارد، و سکنه جفاکش و صاحبان هنر و فن هستند لهذا در ریاست هاے مذکور پنجاه شهر چنان اند که از یک صد هزار اضافه آبادی دارند ٭

(۱) واشنگٹن (۳۳۲ هزار) پایه تخت حکومت به دریای پوٹامک واقع است ٭

(۲) **نیویارک** (New York) **کلانترین بلاد امریکا است** و از حیث بندرگاه و آبادی بعد از لندن بزرگ ترین شهر هاے عالم است، طرف مشرق نیویارک شهر بروک لین واقع است و بذریعه یک پل عظیم الشان ملحق پیوسته است، چندین کارخانه ها دارد و زغال سنگ در قرب و جوار آن پیدا می شود که به کارخانه می آرند، $5\frac{1}{2}$ ملیون نفر دارد ٭

(۳) بوسٹن (Boston) (۷۶۵) - بندرگاه درجه دوم است شهر صنعتی و مرکز علمی است ٭

(۴) پلیمتھ (Plymouth) نزدیک بوسٹن بندرگاہ است +

(۵) فلیڈلفیا (Philadelphis) (۱۵۰۰) بندرگاہ است -
به دریاے دلاویر شهر کلان صنعتی ، بیاسے مجالس علمی
و مجالس فنی مشهور است +

(۶) بالٹی مور (۷۰۰) نزدیک فلیڈلفیا بندرگاہ ایست
به خلیج چیساپیک ، میوہ جات ، تمباکو و آرد بیرون
فرستادہ می شود +

(۷) بفیلو (۴۲۵) به غدیر آئیری واقع است ، ازین شهر
غله و چوب عمارتی بخارج می رود +

(۸) چارلس ٹن و (۹) سوآنا بر ساحل بحر اطلس
بندرگاہ ہاے برآمد پنبه ہستند +

(۱۰) شکاگو (۲۵۰۰) مرکز کلانترین ریلہا در دنیا است -
کارخانه ہاے آہن و ماشین ہا دارد ، ازین گوشت
و گندم بمقدار کثیر مے برآید ، بر ساحل غدیر مشیگان
واقع است +

(۱۱) مینا پولیس :- (۳۰۰) بر کنار دریاے مسی سی پی درینجا کارخانہاے آرد و ترمیده بے مثل در عالم ہستند ⁂

(۱۲) سینٹ پال (۲۱۴) بر میسی سی پی مرکز کلان تجارت غلّه است ⁂

(۱۳) سینٹ لوئیس (۷۰۰) بر مقام اتصال میسی سی پی و میسوری ، درینجا مندوی کلان جوار است ، تجارت آرد ، آہن و ماشین ہا دارد ⁂

(۱۴) سِنسناٹی (۴۰۶) بر دریاے اوہیو شہر تجارت و صنعت است ⁂

(۱۵) پٹسبرگ و (۱۶) کلولینڈ ہردو براے صنعت آہن و فولاد و شیشه مشہور اند ⁂

(۱۷) نیو اورلینز (New Orleans) (۴۰۰) نزدیک دہانه میسی سی پی بندرگاه تجارت پنبه و غلّه است ⁂

(۱۸) گالوسٹن بر خلیج میکسیکو بندرگاه برآمد پنبه است ⁂

(۱۹) سان فرانسسکو (۱۷ الف) بر ساحل بحر الکاہل بندرگاہ برآمد گندم و طلا و ماہی و میوہ ہا و سیماب و پشم است ۔

آلاسکا :- علاقہ ایست کوہی ۔ رقبہ آن نصف ملیون مربع میل است ، قیمت علاقہ از باعث جنگلہا و کانہاے طلا است ، مملکت متحدہ این را از دولت روس در سنہ ۱۸۶۷ء خریداری نمودہ بود ، کانہاے طلا در سنہ ۱۸۹۶ء کشف شدند ۔ اینجا شدید سردی می باشد ۔ کل آبادی آن بر ۷۵۰۰۰ نفر مشتمل است ۔ کسب عام باشندگان ماہی گیری است ، عدہ کثیر سیلہا ہر سال کشتہ می شود ۔ شہر کلان آن سِٹکا است ۔

میکسیکو

مملکت میکسیکو بر حصہ جنوبی امریکاے شمالی محتوی است ، و درمیان ۱۵ و ۳۸ عرض بلاد شمالی واقع است ۔ گویا وقوع آن تقریباً بر عرض البلد ہندوستان شمالی است ، رقبہ آن ۷۶۷,۰۰۰ مربع میل است ، قریباً سہ و نیم چند

افغانستان

حدود اربعه :- طرف شمال آن ریاستهای متحده ، طرف شرق ریاستهای متحده و خلیج میکسیکو ، طرف جنوب امریکای مرکزی و بحر الکاهل و طرف مغرب بحرالکاهل است.

تاریخ مختصر :- از خرابه ها و دیگر علامات ما گفته می توانیم که در زمانه پیش قبل از آنکه مابین یوروپ و امریکه سلسلهٔ آمد و رفت و مراودات شروع گشت ، میکسیکو درجه بلند تهذیب و تمدن را نائل شده بود ، نسل از تیک ها حکمرانی می کرد مگر درین ایام نسل مذکور معدوم گردیده است ، خرابه ها و عمارات کلان که تا حال دیده می شوند نشان می دهند که میکسیکو دارای عظمت و طاقت بوده است ، هسپانوی ها از دولت و ثروت معدنی آن آگاه گشته دندان حرص و آز را تیز کردند - و در ابتدای قرن شانزدهم عیسوی بر میکسیکو حمله نموده از تیکها (Azteo) را شکست داده بقتل رساندند - مملکت تا سه صد سال زیر حکومت و

اقتدار دولت ہسپانیہ بود لیکن در ۱۸۲۱ء آزادی را حاصل نمود

کیفیت سطحی :- داخل میکسیکو یک سطح مرتفع وسیع است ، ارتفاع از ۶۰۰۰ فٹ تا ۸۰۰۰ فٹ دارد - چند غدیرہای کلان کلان نیز در ہمین ارتفاع ہستند ، این سطح مرتفع مابین در سلسلہ کوہہا واقع است ، سلسلۂ مشرقی را کارڈلرا (Cordilleres) و سلسلۂ مغربی را سرّا میڈرے (Sierra Madre) مے نامند - این ہردو در جنوب ملاقی میشوند قلہ ہای مشہورترین کوہہا ، پوپوکاتی پیتل (Popoeatipetal) و اوریزابا اند ، تقریباً ہمگنان آتش فشان می باشند - غدیر کلانترین باسم ٹزکوکا (Tuzeuca) موسوم است +

آب و ہوا :- سطح مرتفع سرد و نشیب ہاے آن آب و ہواے معتدل و خوشگوار را دار است ، لیکن بر سواحل گرم و مضر صحت ، در میدانہاے پست بخار زد و حملہ می کند ، در شمال مغرب باران کمتر ، لیکن بر سواحل مشرقی و جنوب مغربی بکثرت می بارد +

پوست، تمباکو، چوب عمارتی، سرب.

در آمد :- رخت نخی و پشمی، کتان، اسباب آهن، چرم پخته، ماشین ها.

اهالی و حکومت :- ۱۵ ملیون نفوس دارد- تقریباً حصه پنجم آبادی بر سفید پوستان هسپانوی مشتمل است، باقی یا از نژاد خالص هندیان وطنی ویا مخلوط النسل هستند- لیکن همه باشندگان بلا امتیاز در معاملات سیاسی و ملکی حقوق مساوی را دارند- چون در قبضه هسپانیه بود- مذهب رومن کیتلو که انتشار یافته و زبان شان هسپانوی است.

مانند ریاستهاے متحده امریکه میکسیکو حکومت جمهوریه است و چندین ریاستها دارد و هر ریاست در معاملات و انتظام داخلی خود آزاد و مختار است، صدر جمهوریه تا چهار سال منتخب می شود، دو مجلس حکومتی معاون و مشیر صدر می باشند و معاملات ملی و قومی زیر اقتدار شان هستند.

شهرهاے مشهور :- میکسیکو بر جهیل ٹزکوکو، واقع

دار السلطنت و شهر کلانترین مملکت است، عمارات نفیس و جمیل دارد - این شهر بسیار قدیم است، و ازتیکها بناے آنرا نهاده بودند، که قبل از غصب هسپانوی ها سلطنت می کردند (۴۷۱،۰۰۰) +

ویراکرُز (Vera cruz) و تمپی کو (Tempico) بندرگاه عمده بر خلیج میکسیکو واقع هستند، از تمپیکو نقره بخارج میرود +

گوادالاجارا (Guadaljara) برای ظروف گلی و صنعت نخ و پشم مشهور است +

پلوئبلا (Puebla) شهر صنعتی است +

پلوتُوسی (Potgsi) مرکز کلان نقره است +

یوکاتن :- یکے از ریاست ہاے جمهوریت میکسیکو است و درین کوشش است که از جمهوریت میکسیکو جدا و آزاد شود اقلیم آن صحت بخش و زمین آن حاصل خیز است، پایه تخت میریڈا (Merida) می باشد، شهر دیگر کیمپیچی است، بندرگاه معتبر بر خلیج همنام خود +

امریکای مرکزی

C

قطعه جغرافیائی امریکای مرکزی مابین میکسیکو و پانامه طرف شمال و جنوب واقع است، بحیره کیری بیان بمشرق و بحرالکاهل بمغرب آن واقع است- از ۱۰ تا ۲۰ درجه عرض بلاد شمالی ممتد است، جمله ریاست های جمهوریه امریکای مرکزی کاملاً در منطقه حاره وقوع دارند- رقبه مجموعی آنها تقریباً (۱۸۶۰۰۰) مربع میل و آبادی آنها قریباً ۵ ملیون است- بلحاظ وقوع خود به امریکای شمالی تعلق دارد لیکن از روی علم طبقات الارض ساخت آن جدید تر و از هردو امریکای شمالی و جنوبی جدا و مختلف است، ساحل مشرقی اش از ساحل مغربی شکست تر است- لیکن هردو یک عدد کجی ها دارند- ساحل مشرقی عموماً پست است و بندرگاه ها دارد که آب متجاوز آنها عمیق نیست و خلیج های

آنها (بندرگاه ها) تنگ و مشکل المرور است، ساحل مغربی کوهی است مگر بندرگاه های عمیق و فراخ دارد.

کیفیت سطحی:- داخل مملکت کوهسار است، سلسلهٔ کلان کوه ها نسبت به ساحل مشرقی به ساحل مغربی قریب تر است مقام بلند ترین ۱۴۰۰۰ فٹ ارتفاع دارد که از آثار آتش فشانی پیدا شده، نشیب عمومی از مغرب طرف مشرق است زلزله ها بعض اوقات نقصان زیاد را می رسانند.

رود ها عموماً کوتاه و تیزرفتار و جائیکه از سطح مرتفع نزول می نمایند آبشار ها بیسازند، لهذا ناقابل جهاز رانی هستند لیکن کثرت باران باعث جریان دائمی آنها است، دریا های قابل الذکر فقط سان جوآن San Juan و مولاگنا Muxcilo است، وغیرها ی عمده آن نگارا گویا Nicaragua و ماناگوآ Managua می باشند.

اقلیم- باد های مرطوب تجارتی بدوران تابستان وقتی که آفتاب بشمال خطِ استوا می آید، باران زیاد می بارانند،

موسم های خشک و مرطوب به بسیار ترتیب و باقاعدگی می آیند
در میدانهای ساحلی و وادیها اقلیم علاقه گرم و مرطوب است
لیکن بر سطوح مرتفع و کوه ها سرد و خوشگوار.
نباتات :- بباعث حرارت منطقه حاره ئی و کثرت
باران نباتات زیاد میروید و از حیث ارتفاع در نوع
اختلاف پذیرد، بر میدان های پست مشرقی کاکاؤ (Cacao)
کاشته میشود، لیکن دیگر نباتات منطقه حاره از قبیل
برنج، نیشکر، جواری، تمباکو، پنبه نیز بافراط میروید.
درختان از قسم ماغون، بانگس، بقم بنفش و رابر پیدا
میشوند، بر کوه بچه های پست قهوه میروید، بر قطعات بلند
گندم، جو و دیگر حبوبات کاشته میشوند، بر سطوح مرتفع
مرغزارها پر از علف و گیاه هستند که عدد زیاد مواشی
بر آنها میچرند و حاصلات آنها بخارج فرستاده میشوند.
معدنیات :- طلا، نقره، آهن، مس، جست، سرب
یافت میشوند، لیکن بر کانهای طلاء و نقره کار زیاد کرده

می شود .

اخراجات :- طلا ، نقره ، نیل ، ماغون ، بقم ، بنفش ، رابر ، قهوه ، کیلا ، چرم خام +

ادخالات :- رخت نخی و پشمی ، اسباب آهنی و فولادی .

زبان اهالی مثل باشندگان میکسیکو هسپانوی است- اکثر باشندگان مخلوط النسل هستند- و جزو باقیمانده به هندیها مشتمل است که ایشان را ماستیزوها (Mestizos) میگویند .

اسمای هر پنج ریاست جمهوریه امریکای مرکزی مع پایه تخت های آنها پیشتر بیان شده تقسیمات ملکیه امریکای شمالی را ملاحظه کنید- شهر گواتیمالا (Guatemala) پایه تخت ریاست همنام خود (۱۲۵) بزرگ ترین بلاد امریکای مرکزی است در ۱۷۷۳ء بنای آن نهاده شده - ریاست سان سالویدور آباد ترین ریاستها است - بیلیز (Bilize) پایه تخت هاندوراس برطانوی بندرگاه بهترین است .

جوئ پانامه :- هسپانویها پیرو را در قرن پانزدهم فتح

نمودند، بعد ازین کامیابی -طلاء و نقره و دیگر پیداوار معدنی
پیرورا از راه بحر به پانامه می آوردند و باز بذریعه قاطرها به
کولون - ازانجا به هسپانیه میفرستند - هرگاه طاقت هسپانوی
تنزّل یافت این راه تیز آهسته آهسته متروک شد - لیکن
هنگامیکه در ۱۸۴۶ء در کیلیفورنیا کانهای طلا کشف شد
این راه باز رونق پذیرفت - چراکه فرستادن طلا از راه
خشکه یعنی از ساحل بحرالکاهل به ساحل بحراطلس خالی
از خطر نبود، وقتیکه خط آهن ساحلین را پیوسته نمود.
راه پانامه باز مسدود شد.

مهندس دی لیسپس (De Lesseps) که نهرسویز راکنده
بود درکندن نهرپانامه ناکام ماند، لیکن ممالک متحدّه
بدورانِ جنگ امریکه و هسپانوی اهمیّت نهرپانامه رامحسوس
کرد - یعنی جهازات جنگی خود راکه از ساحل مغربی به
ساحلِ مشرقی روانه میکرد مجبورًا دورا دور امریکه جنوبی
گشته راس هارن را عبور میکردند، پس بغرض کوتاهی راه

ممالک متحدّه (United Statss) امریکا از جمهوریت پانامه اجازه
کندن نهر را طلبید، قطعه پنج پنج میل بهر دو طرف نهر در
قبضه ممالک متحدّه میباشد، چنانچه حفریات نهر در سنه ۱۹۰۱ ء
شروع گشت و در ماه اگست سنه ۱۹۱۵ ء اختتام یافت، نهر پانامه
از یک ساحل به ساحل دیگر قریبًا پنجاه میل دراز است.
و عرض آن از ۳۰۰ فت تا ۱۰۰۰ فت میباشد و ۴۱ فت
عمق دارد، سطح آب نهر از سطح بحر ۸۵ فت بلند تر است،
جهازات از یک سطح بسطح دیگر بذریعه جرّ ثقیل ها برداشته
میشوند، بر حفریات نهر ۷۵ ملیون پوند بمصرف رسید، این راه
از بحر اطلس به بحر الکاهل کوتاه ترین است، بباعث این
نهر سفر هزارها میل کاسته شده، ورنه دورا دور امریکای جنوبی
میرفتند.

جزائر غرب الهند

هرگاه کرسٹوفر کولمبس کاشف امریکه به یکے از جزائر بهاما موسوم به سان سالویڈور رسید، خیال کرد که به جزائر جنوب مشرقی هندوستان رسیده است ، ازین جهت غرب الهند نامید این مجموعه غرب الهند بر صدها جزائر مشتمل است که کلانی آنها مختلف میباشد ، بعضی چندین خورد که یک صخره از سطح بحر بر آمده و بعضی کلان مثلاً جزیره کیوبا دو برابر جزیره لنکا است اکثر جزائر از آثار آتش فشانی بوجود آمده اند دارای کوه ها هستند، لیکن بهاما ها (عدد زیادی از جزائر خورد خورد) ساخت مرجانی دارند .

حاصل خیزی و نظاره دلکش جزائر مذکور دول اروپای را بشدت جلب کرده است ، لهذا ما سوای هیٹی و کیوبا جمله جزائر مستعمرات دول یورپی میباشند ، برطانیه کلان ، فرانس ، هالینڈ ،

ڈنمارک، ممالک متحده امریکه مقبوضات دارند، جزائر مذکور مابین ۱۰° و ۲۸° طول بلاد شمال واقع هستند. رقبه مجموعی آن ها (۹۵۰۰۰) مربع میل است، در سه گروه تقسیم کرده شده:-

(۱) آن تیل کلان (Greater Antilles) بشمال بحیره کیری بیان بر کیوبا (Cuba)، هیٹی (Haiti)، جیمیکا (Jamaica) و پورٹو ریکو (Porto Rica) مشتمل است.

(۲) آن تیل خورد (Lessar Antilles) طرف مشرق بحیره کیری بیان بر جزائر ورجن (Virgin) و جزائر لی ورڈ (Leeward) و جزائر ونڈ ورڈ (Windward)

(۳) بهاما ها (Bahmas) :- این جزائر مرجانی الاصل هستند.

نقاط تشابه مابین جزائر غرب الهند و مجمع الجزائر شرق الهند (۱) هر دو اندرون منطقه حاره واقع هستند. (۲) هر دو اقلیم گرم منطقه حاره ئی دارند. (۳) جزائر هر دو کوهی و از آثار آتش فشانی پیدا شده اند و اکثر شان مورد زلزله ها

میباشند. (۴) در هر دو نباتات بافراط و متنوع پیدا می شود. (۵) پیدا وار نباتی هر دو تقریباً یک نوع است، مثلاً تمباکو، قند، قهوه و مصالحه جات. (۶) در هر دو راه های بحری مابین جزائر عمیق و قابل جهاز رانی هستند. (۷) هر دو بندرگاه های شاندار دارند.

اقلیم:- ما سوای جزائر بهاما جمله جزائر در منطقه حاره واقع هستند، لهذا آب و هوای آنها منطقه حاره ئی است، لیکن چونکه اکثر جزائر کوهستان دارند و باد های تجارتی بالائی آنها میوزند و قریب بحر میباشند، در اقلیم آنها خوشگواری و اعتدال پیدا گردیده، باران خیلے زیاد دارند، طوفان های باد بالعموم می آیند و باعث خسارت های زیاد میشوند زلزله ها نیز اکثر محسوس می شوند. دو موسم دارند، خشک و مرطوب، میدانهای پست و ساحلی مضر صحت هستند، مرض عمومی بخار زرد است.

نباتات:- کل ثروت جزائر غرب الهند تقریباً بر پیدا وار

نباتی مشتمل است ، کانها خیلی کم به کار انداخته شده اند حقدار زیاد خوراکه حیوانات از خارج خواسته میشو ، پیدا وار نباتی جزائرعموماً همانست که در امریکای مرکزی است ، تقریباً هر پیدا وار منطقه حاره ئی پیدا میشود ، نیشکر بکثرت کاشته میشود، نباتات دیگر مهم تمباکو ، کوکو ، قهوه ، مصالحه جات و میوه ها از قبیل لیمون ، کیلا ، نارنج ، ناریال ، جوز هندی ، امرود ، انار .

حیوانات :- در جزائر غرب الهند حیوانات وحشی بسیار کم یافت میشوند ، حیوانات کلان ترین پستاندار را آگاوتی (Agauti) میگویند ، خفاشی ها نیز هستند ، طیور از قبیل وزوز کننده و طوطی .

تجارت :- اخراجات مهم آنها نیشکر ، تمباکو ، پنبه ، قهوه ، کوکو ، مصالحه جات ، کیلا ، میوه ها از کیوبا بمقدار فراوان بخارج فرستاده میشود .

باشندگان :- متوطنین قدیم غرب الهند ارداکها (Arawaks)

و کاریب ها (Caribs) بودند، هر دو قبیله ابتداءً از امریکای جنوبی آمده بودند، از نژاد اصفر بودند، یعنی رنگ شان زرد و زرد تیره، موئ شان سیاه و دراز، کلّه های شان پهن و چشمهائ شان بادامی شکل بود، آراواک ها بسیار جاهل، سست، حلیم الطبع و نیز ترقی نا پذیر، برخلاف ایشان کاریب ها داشت، مزاج، جنگجو، ذهین بودند و نیز ایشان آدم خور بودند.

نو آبادی اوّلین هسپانوی در هسپانی اولا (Hispaniola) (درین ایام هیٹی گفته میشود) قیام گرفت، اهالی هسپانیه اراواک ها را بالکل مستاصل کردند، سپس کوشش نمودند که کاریب های آن تیل خورد را مزدور کار بسازند، لیکن خائب و خاسر ماندند. پس از جزائر بهاما اراواک ها را بزور به جزیره هیٹی آوردند و بهاما را غیر آباد گذاشتند، عدّه کثیری از کاریب ها در محاربات با اسپین مقتول گردید بقیة السیف به امریکائ جنوبی گریختند، لهذا حبشیان افریقائ را از افریقه گرفتار نموده باین جزائر آوردند، ازین سبب درین ایام کثرت نفوس از اولاد همین حبشیان

غلام است، عده قلیلی ازاد و پائی ها نیز است، و بغرض کشت و کار مزدوران اشیائی نیز اینجا آمده سکونت پذیرفته اند، نصرانیت مذهب عمومی مردم است، تعداد نفوس ۶،۵۰۰،۰۰۰ است، زبان عمومی مردم هسپانوی، کثرت اهالی پیرو مذهب رومن کیتھولک میباشند، لیکن یک حصه از جبشیان مشرک هم است.

تقسیمات ملکیه و بلاد مشهوره

آن تیل کلان (Greater Antilles)

جزیره کیوبا :- جزیره کیوبا را کولمبس کشف کرده بود، بعد از کشف مدت دراز نگذشته بود که هسپانویها اینجا آباد شدند، و باشندگان اصلی جزیره موسوم به سیلبونی ها (Cibunys) را کاملاً مستاصل نمودند، و بعوض شان اهالی جزائر مستجاوره و از امریکه را آوردند، بعد از مدت کم

حبشیان را گرفته آوردند. حالاً تقریباً یک ثلث آبادی از اخلافِ حبشیان غلام قدیم است.

مردم هسپانوی النسل را در کیوبا کرال ها (Creoles) میگویند، ایشان شائسته و تعلیم یافته هستند، تا ۱۸۹۸ء کیوبا مستعمره هسپانیه بود، بباعث اغتشاش دائمی جزیره و نا قابلیت حکام هسپانوی در فرو کردن بغاوت و انقلابات و غرق شدن یک جهاز ممالک متحده امریکه موسوم به مین (Maine) هسپانیه و ممالک متحده باهم به جنگ در آمدند. بعد از اختتام جنگ کیوبا زیر حمایه و اقتدار ممالک متحده سپرده شده، پسان در ۱۹۰۹ء حکومت داخلی برای اهالی داده شده، لیکن سیاست خارجی آن بدست ممالک متحده است، حکومت جزیره جمهوریه است.

جزیره کیوبا کلان ترین جزائر غرب الهند و دارای ۲½ ملیون نفوس است، مقدار زیاد ترین نیشکر را در روی زمین پیدا می کند، پایۀ تختِ آن هرانا (Harana)

(۲۵۵) باین مضافات لطیف و دلکش واقع و بندرگاه عمده ایست ، برای ساخت سگار ہا و تمباکو شهرت دارد ، کلان زین بلاد غرب الهند میباشد ، در کیو ہا یک درخت خرما پیدا می شود آنرا خرمائی شاہی (Royal Palm) میگویند ، یک درخت شاندار بلند ایست ، شگوفه آنرا برای خوراک استعمال می کنند ، از برگ ریشه دار آن ظروف برای آب می سازند ، چوب سخت و صلبی آن برای عمارات بکار می آید ، و بیخ آن کاریک قسم دوا میدہد .

جزیره جیمیکا (Jamaica) :- این جزیره بسیار حاصل خیز و پر از نباتات متنوع و یکے از جزائر جمیل ترین منطقه حاره ئی دنیا است ، درختان ماغون ، آبنوس و خرما وغیره بکثرت پیدا میشوند ، مصالحه جات و چو با رنگ و بوته ہای ادویه نیز بافراط یافت میشوند ، اقلیم آن بحیثیّتِ مجموعی صحت بخش و خوشگوار است ، پیدا وار مُهمِّ آن قند ، قهوه ، کوکو ، نارنج ، کیلا و شراب است ، پایۂ تخت آن کنگستن (Kingstown)

۵۷ هزار است ، جزیره مذکور را مردم انگلیسی در سنه ۱۶۵۵ ع
بسر کردگی امیرالبحر پین (Penn) از هسپانیه بزور گرفتند ،
۸۸۳,۰۰۰ باشنده دارد .

جزیره هیتی یا هسپانی اولا (Haity or Hispainola) را کولمبس
در سنه ۱۴۹۲ ع دریافته بود ، دو سال بعد هسپانوی ها بنای شهر
ڈومینگو (Domingo) را نهادند ، اهالی اصلی را زود بکلی فنا
کردند ، در سنه ۱۶۷۷ ع حصه مغربی جزیره را بدولت فرانسه
سپردند چرا که قزاقان بحری فرانسوی سوهان جان هسپانیه
گشته بودند ، بدوران انقلاب فرانسه غلام ها آزاد کرده
شدند ، در ابتدای قرن نوزدهم حبشیان بغاوت کردند
و سفید پوستان را از ملک کشیدند و حکومت خود را قائم
نمودند ، ازان بعد هیتی بدو حصه منقسم شده ، جمهوریه مغربی
و یا ریاست حبشیان در مغرب و جمهوریه مشرقی یا ریاست
هسپانوی و یا مولاتو ها در مشرق .

پورت آپرنس (Port-au-Princa) پایه تخت جمهوریه

سیاه پوستان است ، کوچ نشینان فرانسوی اوّلاً این را آباد کردند ، سان ڈومینگو (San Domingo) پایه تخت جمهوریه هسپانوی است ، شهریست باجمال و دارای فصیل ، و غالباً شهر قدیم ترین هسپانوی است در امریکه . پیدا وار مهم جزیره قند و قهوه .

پورتو ریکو (Ponts Rico) :- جزیره مذکور خورد ترین مگر آباد ترین جزائر آن نیل کلان است ، و درین آیّام بقبضه ممالک متحدّه امریکه میباشد ، جزیره را کولمبس در ۱۴۹۳ء کشف کرده بود ، تا ابتدای قرن نوزدهم دولت هسپانیه این را برای مجرمین و فراریهای خود استعمال میکرد ، در ۱۸۹۸ء به ممالک متحدّه امریکه تسلیم نمود ، پیدا وار مهم آن نیشکر ، تمبا و قهوه ، و معدنیات طلاء و سیماب و آهن یافت میشوند لیکن در مقدار قلیل سان جوآن (San Juan) پایه تخت و بندرگاه مهم ترین است ، در گرد و نواح آن خرابه های استحکامات هسپانوی تا حال دیده میشود .

آن تیل خورد (Lesser Antilles)

جزائر عمده و مهم مجمع ونڈ ورڈ (Windward) که در تصرف برطانیه کلان اند ، حسب ذیل هستند :- سینٹ لوشیو (St. Lucia) ، گرینیڈو (Grenado) سینٹ ونسنٹ St. Vincent ڈومی نیکا (Dominica) ، باربیڈوس (Barbadoes) از باربیڈوس قند و شراب و پنبه بخارج فرستاده میشود - حاکم نشین حاکم برطانوی - برج ٹن (Bridgetown) است ۔

ٹرینیڈاڈ (Trinidad) نزدیک ساحل شمالی امریکای جنوبی کلان ترین جزائر آن تیل خورد است ، که آبادی آن ۱۵۰۰۰۰ است ، چشمه های گرم و قلل آتش فشانی دارد ، پایه تخت آن پورٹ آف سپین (Port of Spain) است ، در تصرف برطانیه کلان پیدا وار مهم آن قند و کوکو میباشد ، توباگو جزیره خورد یست طرف شمال مشرق ترین میدا و متعلق برطانیه .

ڈومی نیکو (Dominico) بقبضهٔ برطانیه سینٹ جاهن

(۳) قسمت اکثر هر دو در منطقه حاره است .

(۴) نشیب زیادتر در هر دو طرف بحر اطلس است .

(۵) هر دو جزیره نما ندارند .

(۶) افریقه چندین غدیرها دارد و آنها خیلے بزرگ می باشند،
امریکاے جنوبی غدیرها کم و بسیار خورد خورد دارد .

(۷) در افریقه بر هر دو طرف خط استوا یک جنگل وسیع و عریض و
ناقابل مرور ممتد است ، و امریکاے جنوبی هم جنگلے دارد که در
وسعت و عرض و ناقابل گذر بودن در دنیا بے مثل است .

سواحل : خط ساحلی امریکاے جنوبی چندان شکستگی ندارد در
ساحل مشرقی آن نسبت به ساحل مغربی بسیار شکسته تر است
امریکاے جنوبی داراے هیچ جزیره نما و کدام جزیره کلان نیست ،
ساحل مشرقی بحیثیت مجموعی نشیبی و ساحل مغربی کوهسار است،
تقریباً جمله جزائر طرف جنوب بر اعظم واقع اند .

ساحل شمالی که بر لب بحیره کیرے بیان واقع است بلند و
شکسته می باشد .

ساحل جنوبی :- آبنائے میجیلان ، جزائر ارض النار را از بر اعظم جدا می کند راسهائے عمدہ این ساحل راس ہارن و راس فرووڈ اند ۔

بحیرہ ہا و خلیج ہا :- بشمال :- خلیج دیریان ، ارا کیبو ، و موردہائی دریائے اوری نوکو ، دریائے ایمیزان ، دریائے توکانتس ۔

بمشرق :- مورد دریائے لاپلاٹا ، خلیج بیٹی آس

بمغرب :- خلیج گیکل (Guayaquil) خلیج پانامہ ۔

راس ہا :- در شمال : راس گالیناس منتہائے شمالی کولمبیا ۔

در مشرق : راس سان روکی بشمال مشرق برازیل

راس برنیکو منتہائے مشرقی برازیل

راس فرلیو جنوب مشرقی برازیل

راس کوریانتیز بمشرق جمہوریہ ارجنٹائن

در جنوب : راس ہارن منتہائے جنوبی ارض النار

راس فرووڈ ۔

در مغرب : راس پارنیہ منتہائے مغربی پیرو ۔

جزائر: در شمال: کُوا کاس ماتو باگو؛ ترینی داد، ماراجو.
در مشرق: جزائر فاک لینڈ.
در جنوب: جزائر ٹیرا ڈلفیکو (ارض النار).
در مغرب: چلوئی، جوآن فرنانڈیز۔ گالاپاگوس.

کیفیت سطحی:۔ نشیب عمومی سطح از سلسله انڈیز (Andes) بمغرب طرف بحر اطلس بمشرق است؛ سطح امریکاے جنوبی را در چهار تقسیم قدرتی منقسم کرده می توانیم:۔

(۱) سلسله بلند اینڈیز یا کارڈلرا (Cordilleras)
(۲) فلاتهاے مشرقی (سطح مرتفع مشرقی)
(۳) میدان هاے پست مرکزی
(۴) جلگه و صحراے ریگستان در پیٹےگونیا (Patagonia)

(۱) سلسله بلند اینڈیز:۔ زنجیر طویل کوه هاے اینڈیز نشان مهم ترین بر اعظم است. از خاکناے پانامه تا راس هارن میدود. قله بلند ترین آکن کاگوآ (Aconcagoa) (۲۳۰۸۰) فت در شیلی یا چلی است، قلل بلند دیگر سوراتا (Sorata) و الیمانی (Illimani) در بولیویا

مستی (Misti) و چمپورازو (Chimborazo) در ایکواڈو (Ecuador) انٹیسانا (Antisana) وکوتو پیکس قلل آتش فشانی می باشد خیال می کنند که کوتو پیکس (Cotopaxi) قله مهیب ترین آتش فشان دنیا است انڈیز (۵۰۰۰) میل طول دارد و سلسله دراز ترین عالم است، کوه ہاے اینڈیز قریباً ۱۳۰ قله آتش فشانی دارد۔ چندین دہانه ہا غیر مستقل نیز وجود دارند. از باعث قلل آتش فشانی در ممالک نواحی اینڈیز زلزلهاے مدہشه اکثراً محسوس می شوند. کوه ہاے از وجوہات آتیه مشهور ہستند:۔

(الف) ارتفاع زیاد.

(ب) سلسله ہاے چلیپائی.

(ج) سلسله ہاے متوازی ایکه در بعض جایہا دو سلسله و در بعض جایہا سه سلسله متوازی رفته اند.

(د) اتصال باہمی سلاسل.

(ه) تعداد زیاد قله ہاے آتش فشانی.

(۲) سطح مرتفع شرقی بر کوه ہاے برازیل و شمالی مشتمل است،

از ۷،۰۰۰ تا ۸،۰۰۰ فت بلند است. سطح مرتفع مرکزی برازیلی ۱۰۰۰۰ فت. سطح مرتفع بولیویا از ۱۱،۰۰۰ تا ۱۳،۰۰۰ فت.

(۳) ارض پست مرکزی بر سلسله میدانها ایکه کاسه‌های سه دریاے کلان برّ اعظم می سازند مشتمل است، دریا ہا اورینوکو، ایمیزان لاپلاٹا.

میدانها:- (۱) لینوهاے طاس دریاے اورینوکو: ہیچ درخت ندارند، مگر از گیاه پراند، و ازین جہت آنها را "بحر گیاه" می گویند. در موسم خشک بے باران مانند ریگستان مگر در موسم باران سبز و شاداب مانند چمن می شوند.

(۲) سلوا، میدانها هستند در طاس ایمیزان که از درخت ہاے انبوه مستوراند جنگل کلان ترین دنیا شمرده می شود- شرقاً غرباً یکهزار و دو صد میل (۱۲۰۰) طویل و شمالاً جنوباً ۸۰۰ میل عریض است- ناقابل عبور می باشد" میلیونها طیور و بوزینه ہا و دیگر وحوش درین عالم وسیع درختها تولد می یابند و تعیش می کنند و مے میرند مگر گاهے بر زمین فرود نیامده اند.

(۳) پمپاہا بر طاس دریاے لاپلاٹا بجنوب مشتمل است، اینہا میدان ہاے وسیع بے شجر مگر پُر علف می باشند؛ از جنوب "بونوس ایرز" تا حصہ پائین دریاے پارانا ممتد. اینہا مانند یک بحر گیاہ و گلہا بنظر مے آیند. اسپہا و حیوانات جنگلی بیشمار در آنہا می چرند.

(۴) ریگستان کلان پیٹے گونیا کہ شنگل نامند.

(۵) صحراے "آتاکاما" بر سواحل جنوبی پیرو و چلی شمالی بے باران است.

دریاہا:- (۱) میکدالینا در بحیرہ کیرے بیان می ریزد.

(۲) اورینتوکو (۱۵۰۰ میل) از کوہ اینڈیز برآمدہ طرف شمال مشرق جریان داشتہ در بحر اطلس می ریزد.

(۳) دریاے ایمیزان (۳۶۰۰ میل) دریاے کلانترین دنیا است، مقدار زیاد ترین آب در بحر می ریزد. از کوہ اینڈیز از ملک پیرو بر آید طرف مشرق جریان داشتہ در بحر اطلس مے افتد معاونین عمدہ آن طرف شمال "رایونیگرو" و "یاپورا" طرف جنوب "پوروس" و

"مادیرا" و "تاپا جوس" و "زنگو" می باشند، طاس دریاے مذکور نیز در دنیا کلانترین است، ہمیشہ در طغیان می باشد، دریا تا ۳۰۰۰ میل قابل جہازرانی است، دہانہ اش ۲۰۰ میل پہن است، ہرگاہ در بحر مے افتد جریان آن تا ۱۵۰ میل محسوس می شود.

کشف ایمیزان

در سنہ ۱۵۴۰ء گونزالو پزّارو (Gonzalo Pizzaro) حاکم کیٹو و برادر فاتح پیرو از شہر کیٹو بغرض کشف خطہ زمین ایکہ بشرق کاردلراہا (Cordillaras) واقع بود روان گشت، ہمراہ خود یک جمعیت بزرگے مشتمل بر اسپانیویہا و ہندیان را فراہم آورد و کوہ ہا را عبور کردہ از مابین جنگل ہاے غلو و گیاہ صعب المرور گذشتہ بعد تحمل مصائب بیشمار از نشیبہاے کوہ فرود آمد۔ تکالیف مزیدہ شاقہ را برداشتہ بہ دریاے ناپو (Napo) رسید متصل کنارہ ہاے آن تا چندین میلہا سفر کرد۔ آخر الامر بحکم او جہاز خوردے را ساختند کہ رفقاے ضعیف جمعیت دران سفر بکنند، قائد سفر یعنی گونزالو بہ دوست خود

فرانسسکو دی اوری لانا (Fransiscode Orelloma) جهاز و پنجاه نفر را تفویض نمود، چون خوراکه نزدیک اختتام رسیده بود گونزالو منصبدار جهاز را حکم کرد که در تلاش دریاے کلان مطلوب پیش برود و اگر ممکن شود خوراکه نیز حاصل بکند.

اوریلانا همراه رود ناپو (معاون دریاے ایمیزان) پایان سفر کرد به مقام اتصال ناپو و ایمیزان رسید لیکن چنانکه توقع داشت از شومی طالع هیچ خوراکه نیافت، و روے دریاے ناپو چنان تند بود که جهاز او برخلاف جریان دریا رفته نمی توانست، و مراجعت از راه خشکه ناممکن بنظرمے آمد. ناچار شده اوریلانا خیال عودت را ترک کرد و کشتی خود را در دریاے بزرگ ایمیزان انداخت که بشرط امکان کدام جاے خوراک بیابد. درین ضمن گذرگاه دریاے بزرگ ترین راکشف کرده رفت، آبشارها و صخور در راه جهاز حائل شدند و قبائل جنگجوے ساحلی برین جمعیت خورد هر جائیکه ایشان برکنار فرود مے آمدند حمله می کردند. عاقبت اوریلانا در رساندن جهاز خود بدهانه دریاے ایمیزان کامیاب گردید. و در بحر داخل شده منصل

ساحل کشتی خود را رانده به یک مستعمره هسپانوی رسید ، و بعد بحر اطلس را عبور کرده در هسپانیه رسید کیفیت مهمات خود را بدربار هسپانیه بیان کرد ۔ از هسپانیه پس به امریکه جنوبی مراجعت می کرد که در راه اوریلانا جام مرگ را نوشید. و اگرچه شخص هسپانوی گذرگاه دریای ایمیزان اول کشف کرد لیکن دولت پرتگال بر علاقه آبها از دریای ایمیزان مشروب می گردد و باسم برازیل موسوم است دعوی کرده در مقبوضات خود ملحق ساخت .

این جا سوال پیدا می شود که بر جمعیت گونزالو چه وارد آمد؟ هرگاه از احوال اوریلانا و جمعیت اش قطعاً مایوس گردید گونزالو مجبوراً طرف مغرب معاودت نمود درین رجعت قهقری از نصف زیاد تر نفری تلف گشتند و مصائب ناگفته به را تحمل نموده بعد از سه سال بقیه جمعیت بکیٹو رسیدند .

(۴) توکانتلیس (۲۲۸۰) میل از مرکز سطح مرتفع برازیل برآمده طرف شمال جریان درشته در بحر اطلس مے افتد .

(۵) سان فرانسسکو (۱۸۰۰) میل در حصه مشرقی سطح مرتفع

برازیل طرف شمال مشرق جریان داشته در بحر اطلس مے ریزد.

(۶) دریاے لاپلاٹا یا "نقره" مجموعه (۱۲۰ میل دراز) دو دریا است یکے پارانا (۲۴۰۰ میل) و دیگرے باراگوے (۱۵۰۰ میل) دراز است.

(۷) یوروگوے (۹۳۱ میل) نزدیک مصب لاپلاٹا با مؤخر الذکر ملحق می شود.

(۸) چپوت و (۹) نیگر و (۱۰) کولوریڈو از انڈیز بر آمده طرف مشرق روان شده در بحر اطلس مے افتند.

نقاط تخالف و تشابه مابین دریا ہاے امریکاے شمالی و جنوبی:-

تخالف:- (۱) دریاے امریکاے شمالی در دنیا دراز ترین است.

〃 〃 جنوبی 〃 〃 کلان 〃 〃

(۲) 〃 〃 شمالی به بسیار تیزی می روند

〃 〃 جنوبی 〃 〃 آہستگی 〃 〃

(۳) 〃 〃 شمالی غدیر ہا را پر می کنند

〃 〃 جنوبی از ہیچ غدیر مرور نے کنند.

تشابه :- (۱) دریا ہاے مشہور و مہم ہر دو طرف مشرق در بحر اطلس
مے افتند .

(۲) ہر دو بسیار کم دریا ہا ہستند کہ در بحر الکاہل مے
افتند، و اگر کدام یکے است، کوتاہ وغیرہ ضروری .

(۳) دریا ہاے کلان کلان ہر دو قابل جہاز رانی می باشند .

(۴) دریاہاے ہر دو بندرگاہ ہاے مہم و عمدہ دارند .

نوت :- دریاے ایمزان از حیثیت کثرت باران استوائی و جنگل ہاے
انبوہ با دریاے کانگو مشابہت دارد .

غدیرہا :- ٹی ٹی کاکا در سطح مرتفع بولیویا واقع است، کلان ترین در
امریکاے جنوبی، آبش شور نیست .

اولاگاس :- از آب اضافہ گی غدیر ٹی ٹی کاکا پر می شود
آبش شور است .

مارا کیبو :- در ونزویلا واقع است .

آب و ہوا - اقلیم امریکاے بر ہر مقام مختلف است، نصف
حصہ شرقی بر اعظم بباعث ردے گرم برازیلی گرم و نصف حصہ

مغربی بباعث روئے ہمبولٹ (Humboldt) یا پیر وتی سرد است .
آب و ہوائے ساحل کیرے بیان گرم ترین است لیکن بر سطوح
بلند سرد و صحت بخش ، در وادی ایمیزان باران زیاد است زیرا که
جنگل ہائے انبوہ آنجا وجود دارند ، بر ساحل مغربی باران کم است چرا
که باد ہائے تجارتی مرطوب را کوہ ہائے اینڈیز منع می کنند . در
شمال و شمال مشرق بباعث باد تجارتی جنوب مشرقی باران بسیار
می شود . در ممالک استوائی تمام سال بارش مے بارد .

یاد داشت :- افریقہ اگرچہ در عرض البلد امریکائے جنوبی واقع
است لیکن از وجوہات ذیل باران خیلے کمتر دارد :-

(۱) حصہ عریض ترین امریکائے جنوبی در بین منطقہ حارہ واقع
است لیکن حصہ عریض ترین افریقہ بر خط استوا نیست .

(۲) ۳/۴ حصہ امریکائے جنوبی در منطقہ باد ہائے تجارتی است
و این باد ہا بدوران عبور خود از یک بحر وسیع مرطوب می گردند،
افریقہ ہم اگرچہ زیر اثر باد ہائے مذکور است لیکن آنہا از بالائے
خشکہ وسیع می گذرند لہذا از رطوبت خالی می باشند .

پس افریقه برّ اعظمے است که گرمی خشک دارد و امریکاے جنوبی
برّ اعظمے است که گرمی مرطوب را دارا است:
علاوه بران آب و هواے امریکاے جنوبی از بواعث آتیه
نسبت به اقلیم افریقه خیلے سرد تر است:-
(۱) رو هاے سرد بحر منجمد جنوبی متصل ساحل مغربی امریکاے جنوبی
مے گذرند.
(۲) جنگل بزرگ ترین و انبوه ترین عالم قطعه وسیع خشکه امریکاے
جنوبی را از تمازت آفتاب نگاه می دارد.
(۳) باد هاے تجارتی از بحر اطلس رطوبت را مے آرند.
(۴) بر رقبه وسیع برّ اعظم سلاسل جبال بلند حاوی است.
نباتات:- امریکاے جنوبی بر اعظم ایست دارلے نباتات
فراوان هیچ ملک در دنیا نیست که چندین انواع سبزیها داشته
باشد و رنگ هاے آنها چنان خوشنما باشد.
اشجار قیمت دار جنگلی مفصله ذیل است:- ماهون، آبنوس،
بقم بنفش و دیگر درختان که از آنها رنگ می کشند درخت ربر.

مملکت برازیل مقدار بیش ترین رابر را در عالم پیدا می کنند .

در زمین مزروعه ملک برازیل و ممالک شمالی کوکو، برنج ، نیشکر، جواری

تمباکو و قهوه کاشته می شود. مقدار قهوه که در دنیا استعمال می شود . از

نصف زیاده تر از برازیل میرود.

میوه ها از قبیل نارنج و نارنگی و موز (کیلا) بساحل پیدا می شود،

ناریال نیز نزدیک ساحل کاشته می شود .

گندم و جواری در ارجنتائن بکثرت می کارند و تجارتی میبرند .

چای در پاراگوے می کارند و مردم بخوردن آن بسیار عادی می

باشند، چقندر (لبلبو) و جنزو فانیز بسیار پیدا می شود.

بهر دو طرف جنگل انبوه میدان های وسیع مرغزارها و زمین مزروعه

هستند، در شمال لینوها و در جنوب پمپاها .

کوه های ایندیز از درختان قیمت دار مملو هستند . درخت کنکنه

که از پوست آن کونین می کشند در پیرو و کوه های پیرو پیدا می شود،

درخت مذکور و آلوے فرنگی (در کابل کچالو می گویند) از پیرو بممالک

دیگر دنیا انتشار یافتند .

حقیقت اینست که امریکاے جنوبی بعض نباتات دارد که بدیگر حصص دنیا برده شده و آنجا کاشته می شوند. مهم ترین آنها، کوکو، تمباکو، جواری، کنکنه و بطاطه (کچالو).

حیوانات:- حیوانات جنگلی وطن امریکاے جنوبی بسیار هستند و چندین انواع می باشند که صرف در امریکاے جنوبی یافت می شوند. با انواع حیوانات دنیاے قدیم شباهت دارند لیکن از یک جنس نیستند و نه مانند آنها چندان جسیم و بزرگ می باشند.

تاپیر	با فیل ایشیائی شباهت دارد (دراصل مجموعه خوک و فیل است)
لاما والپاکا (در کوهستان اینڈیز)	با شتر ایشیا و افریقه شباهت دارد.
پُوما	با شیر ببر مشاهت دارد
جیگوآر	" شیر " "
الیگاتر	" بزمجه آبی " " (بزمجه نهنگ دراز دهن)

ساجو یک قسم بوزینه است که دُم دراز خود را بدور شاخه درخت

پیچانده آویزان شده گاز خورده می تواند. علاوه بران انواع بوزینه ها است که خورد خورد می باشند.

یک قسم طوطی مسمی به پرا قشنگ ترین می باشد.

آگاهی از برای حفاظت گله های گوسفند بیایے سگ کار میدهد.

یک نوع اژدها است موسوم به بوا که بسیار تنومند می باشد طولش از دوازده گز کاملی متجاوز. مار های خورد و کلان یافت می شوند.

نندو یا ایمو مرغ است شبیه به شترمرغ، و از خاطر بالهایش مردم آنها را می پرورند، از اسپ تیز تر می دود.

تاتو حیوانے است مورچه خوار که خرطوم طویلے دارد و مورچه ها را می خورد.

کرگس امریکا مسمی به کاندور بزرگ ترین طیور این قاره است.

پرنده های قشنگ و وز وز کننده در جنگلها سکونت دارند.

در میدان های وسیع شمالی و جنوبی جنگل های انبوه، اسپها و مواشی و گوسفند در تعداد کثیر پرورش داده می شوند.

معدنیات :- طلا در کوه های ایندیز و بولیویا و برازیل
سنگهای قیمت دار خصوصاً الماس در برازیل
زمرد در کولمبیا
نقره در بولیویا و چلی و پیرو
مس در چلی
قلعی، ارزیر در بولیویا
شورای نمک در چلی
زغال سنگ و نمک و آهن و سرب بهرجا پیدا می شوند .

حاصلات حیوانی: پشم الپاکا و نیز یک قسم پاروی قیمت دار که آنرا "گوآدو" می گویند .

وسائل حمل و نقل :- در میدانها و کوه ها سرکها خسته و خراب هستند . این دریاها خوب عریض و عمیق هستند که تا هزارها میل جهازات کلان اندرون خشکه رفته می تواند . ریلها را وسعت داده می روند . لیکن هنوز چندین مقامات از خط آهن دور واقع هستند .

باشندگان :- جمعیت نفوس امریکه جنوبی ۶۰ ملیون تخمین شده

است، و مردم بر سفید پوستان اروپائی، ہندیان وطن و حبشیان
مشتمل ہستند. سفید پوستان یک ثلث کل آبادی ہستند و زیادہ تر
اولادآں مردم ہسپانوی ہستند کہ بعد از کشف برّ اعظم اینجا آمدہ ملک
را فتح کردہ سکونت را اختیار کردہ بودند و نیز مردم یورپ ہر سال
اینجا آمدہ آباد شدہ می روند، در برازیل چندین آبادیہاے جرمن ہستند،
و در ریاست جمہوریہ ارجنٹائن اکثرًا ایطالوی ہا آباد شدہ اند. باشندگان
اصلی وادی ایمیزان از حیث عقل و دانش ادنی ترین اقوام دنیا شمردہ
می شوند لیکن خرابہ ہا و آثار سلطنت قدیم پیرو ثابت می کنند کہ در
زمانہ قدیم درین مملکت تہذیب و شائستگی آن درجہ کمال را نائل
گشتہ بود کہ درین ایام یوروپ بران مفتخر و نازان است، در علاقہ
ہاے شمالی حبشیان براے کشت و کار از افریقہ آوردہ شدہ بودند. جملہ
اہالی پیروے مسلک رومن کیتھولک می باشند. ہر جا زبان ہسپانوی
گفتہ می شود.

حکومت:- ماسواے گی آنا جملہ ممالک امریکاے جنوبی آزاد
ہستند و طرز حکومت شان جمہوری است. گی آنا در سہ حصہ تقسیم

است ، انگریزان و فرانسویها ولندیزیها (اهالی هالینڈ) بر آنها قابض هستند . تقریباً چهار صد سال پیش جمله جمهوریت ها ماسوائے برازیل در تصرف دولت هسپانیه بودند . یکے بعد دیگرے همگنان آزاد گشته بنائے حکومت جمهوری را نهادند . اکثر نفوس مخلوط النسل هستند که از اختلاط هسپانویها و هندیان وطنی پیدا شدند . مملکت برازیل بقرار عهدنامه ایکه "هر ملک که از ½ ۴۵ درجه طول البلد مغربی طرف مشرق باشد مقبوضه پرتگال خواهد شد" در تصرف دولت پرتگال آمد . درین مملکت اکثر مردم از نسل پرتگالی ها می باشند .

تقسیمات ملکیه و پایه تخت ها :-

شماره	ملک	دار السلطنت
۱	کولمبیا Columbia	بوگوٹا Bogota
۲	ایکویڈور Equador	کیٹو Quito
۳	پیرو Peru	لیما Lima
۴	بولیویا Bolivia	لاپاز La Paz
۵	چلی Chile	سینٹ یاگو Santiago

شماره	ملک		دار السلطنت	
۶	جمهوریه ارجنٹائن	Argentine	بونوس ایرز	Buenas Ayres
۷	یوروگوے	Uruguay	مونٹی وڈیو	Monte Video
۸	پیراگوے	Paraguay	آسن شن	Asunsion
۹	برازیل	Brazil	رایو ڈی جنیرو	Riode janeiro
۱۰	وینیزویلا	Venezeula	کاراکاس	Caracas
۱۱	گی آنا:-	Guiana		
	گی آنائے فرانسوی	Cayenne French	کے ان	Guiana
	" ڈچ	Guiana Dutch	پارا ماریبو	Paramaribo
	" برطانوی	Guiana British	جارج ٹون	George Town

متوطنین اصلی امریکه:- اہالی اصلی امریکه جنوبی مثل اہالی امریکائے شمالی از نژاد اصفری باشند و در قبائل متعدد منقسم ہستند. باشندگان سلواہا (Selvas) و بعض دیگر مقامات پیش ہم وحشی بودند و حال ہم. لیکن اکثر قبائل خصائل پسندیده دارند. سکنه میدان ہائے جنوبی سواری را خوب یاد گرفته اند و نیز در استعمال اسلحه ہائے جدید مہارت پیدا

کرده اند. ایشان کمند را (بهر دو انجامش دو کلوله فلزی می باشد) جنیکه بر اسپ سوار باشند استعمال می کنند، بذریعه کمند مذکوره حیوانات بزرگ بزرگ راگرفته ، یاکشته می توانند. اسلحه مردم وحشی تا بحال تیر وکمان است و مردم سلوا ها با پُفک ها (Blowpipe) شکار می کنند، این پفک بر یک میل چوبی ایکه سوراخ آن مستقیم و لشم می باشد مشتمل است ، از مابین سوراخ تیرهای زهردار انداخته می شوند، این تیر پرنده ها حتی بوزنه را کشته می تواند.

بر میدان های بلند سرد ایندیز نشانات شاندار تمدن وطنی را ملاحظه می کنم. تمدن مذکوره نسبت به تمدن از تیکها فائق تر و بلند تر است، پنجصد سال می شود که هسپانویها این را تباه کردند. انکاها (Incas) سلاطین قدیم پیروئی تقریباً بر کل درازی کار ڈالر ها (Cordilleras) سلطنت و حکمرانی می کردند. شهر ها در وادی های کوه ها از تخته های کلان کلان سنگ ساخته شده بودند. معلوم می شود که ایشان از آهن نا آشنا بودند لیکن اسلحه و آلات را از برنج می ساختند، و طلا و نقره بدین افراط بود که ازان برای استعمال روزانه ظروف مثل پشقاب و پیاله ها

را می ساختند، سرکهاے پائدار و محکم مثل رومیهاے قدیم بر کوتل هاے دشوار گذار کوه ها و بر صخور تا هزارها میل ساخته شده بودند و پل ها بر غار هاے عمیق کوه ها تعمیر شده بودند. بذریعه جوئیها و حوضها به شهر هاے کلان کلان آب تازه می رساندند، بلاد فصیل هاے بلند و پائدار و عمارات بزرگ و معبدهاے سترگ داشتند، اهالی شریف الطبع و فیاض بودند، آفتاب را قوت بزرگترین عالم شمرده مے پرستیدند، بادشاه شان ملقب به انکا اگرچه خود مختار بود لیکن سلطنت وسیع خود را با ربط و ضبط و به لطف وکرم شاهانه اداره می کرد لاما والپاکا (Lama Alpaca) حیوانات اهلی شان بودند، براے بار برداری و از خاطر پشم نگاه می کردند. تحریر ایجاد نشده بود و پیغام ها را بذریعه خوشه هاے تاریکه بیک طریق خاص گره داده می شد می رساندند و واقعات تاریخی را بذریعه هیرو غلیف که بر صخور می کندند محفوظ می داشتند.

تاریخ:- در ۱۵۰۰ء کولمبس بر دهانه دریاے اورینوکو رسیده مقدار فراوان آب تازه را دیده راے داد که این قدر آب تازه فقط از یک خشکه عظیم بر آمده می تواند. پس کولمبس شخص اولین یوروپی

است که هستی امریکاے جنوبی را ثابت نموده. فی الفور نو آبادی ہاے ہسپانوی بر ساحل شمالی قیام پذیر فتند، و بعد از ده سال حبشیان افریقه را درینجا براے کار زراعت آوردند چراکه از باشندگان امریکائی کارکشت و زراعت را گرفته نتوانستند، در ۱۵۱۳ء بلباؤ (Balboo) ہسپانوی خاکناے دیریان (Darian) را عبور نمود و شخص اولین یوروپی است که بحر الکاہل را دیده. ہفت سال بعد میجیلان (Magellan) از آبنائیکه پسان بنام او موسوم گشته عبور نموده به بحر الکاہل داخل شد. مردم مہذب و شائسته اینڈیز مغربی ہمراه نو واردین یوروپی باحسن سلوک و نوازش پیش آمدند لیکن رویت شہرہاے عالیشان و ذخائر فراوان طلا این طور نبود که شرزه ہسپانوی ہاے حریص را در ہیجان نیاورد، چنانچه پیزاردے فاتح (Pizarro) انکا را به فریب بقتل رسانید و فوج او را بواسطه رساله و اسلحه آتشین شکست داده مملکت را بستانید، در حینیکه ہسپانویہا بشمال و مغرب براعظم سلطنت و مقبوضات خود را توسیع داده رفتند، پرتگیزیہا بساحل مشرقی رسیده برازیل را حق خود شموده مستعمره خود ساختند چونکه ہر دو قوم مذکور پیرو

راسخ و متعصب و دشمن کیتھولک بودند لهذا چندین نامهاے موجودہ
مقامات بر اسماے مشائخ منسوب است، مثلاً نام عام سینٹ یاگو.
در ۱۶۳۵ء فرانسویها بساحل شمال مشرقی درگی آنا و باکے این آباد
شدند، مردم هالیندی و انگلیسی تقلید فرانسویها را کرده مستعمرات
خورد خورد را قائم نمودند. باستثناے علاقہ مذکورہ تمام بر اعظم
زیر اقتدار و حکومت اهالی جزیرہ نماے آئی بیریا (هسپانیه و پرتگال
را آئی بیریا می گویند) بود. حتی که در ۱۸۱۰ء اکثر مستعمرہ هاے
هسپانوی بسرکردگی بولیور (Bolivar) بغاوت کردند و بعد از جنگ
متلوبه ده ساله آزادی را حاصل نمودند. برازیل را پرتگیزی ها
دریافته بران قابض گشتند. در ۱۵۴۹ء بناے باهیا (Bahia)
عالم نشین اولین حکومت نهاده شد. وچون افواج قاهرہ
نپولیان (Napoleon) بر پرتگال حمله آوروند شاه پرتگال
باجمله عمله واداره هاے حکومتی خود از لزبن به رایو ڈی
جنیرو (Rio-de-Janero) رسید، اینجا بادشاهت قائم
گردید، در ۱۸۸۹ء شاهنشاه ڈوم پدروے ثانی (Dom Pedro)

پس بوطن مالوف خود (پرتگال) معاودت نمود، در برازیل جمهوریه آزاد تشکیل یافت.

حدود ممالک امریکاے جنوبی بواسطه جنگ و انقلابات اکثریه تغیر و تبدل مے پذیرد و دیگر ممالک دنیا از توسیع و انقطاع حدود آنها ہیچ واقف نمی شوند، در بعض جمهوریه ها بسیار معمولی و عام است که در کوچه و بازار ها جنگ مدهش کرده، حکومت را تبدیل نمایند.

سکنه موجوده:- نصف اهالی ایکه درین ایام در امریکاے جنوبی بود و باش دارند عیناً مطابق میکسیکو از نسل غیر مخلوط و نصف دیگر مخلوط النسل هستند. ایشان بسیار مغلوب شهوات نفسانی هستند، جنگ و انقلاب را دوست دارند و بالعموم فریب دهنده و بیرحم می باشند، مذهب هر علاقه رومن کیتولک است، اکثر پادریها مستیزوها بل هندیان وطنی می باشند، برخلاف کوچ نشینان ترقی یافته تیوتانی (Teutonic) امریکاے شمالی کوچ نشینان رومی امریکاے جنوبی در حضیض پستی و جهالت افتاده

اند . ماسوای یک دو جمهوریه کل جمهوریه های امریکای جنوبی
قرضدار هستند . لهذا کارهای رفاه عمومی به بسیار سستی اجرا
و اختتام می یابد ، تلغراف بحری بهر دو ساحل مغربی و مشرقی
گسترانده شده .

برازیل

برازیل کلان ترین ممالک امریکای جنوبی است ، رقبه اش
تقریباً ۳½ میلیون مربع میل یعنی از ۳/۴ یوروپ اضافه تر و حصه بیشتر
برازیل بر طاس ایمزان مشتمل است از کوه اینڈیز تا بحر اطلس
ممتداست . ماسوای حصه جنوبی تمام ملک در منطقه حاره واقع است .

حدود اربعه :- بشمال آن ملک های وینزویلا ، گی آنا و بحر اطلس
بمشرق بحر اطلس
بجنوب یوروگوی
بمغرب جمهوریه ارجنتائن ، پاراگوی ، بولیویا و پیرو و کولمبیا

در معدنیات تمول زیاد را دارا است - زمین نهایت حاصل خیز
و اقلیم آن خوشگوار و مفرح است . اگرچه رقبه آن بسیار وسیع

است ، لیکن اکثر حصه از جنگل های انبوه ترین پوشیده است،
بهر دو طرف جنگل مرغزار های وسیع و زمین مزروعه است.
سطح برازیل را در سه حصه تقسیم کرده می توانیم :-
(۱) جنگل های علو در طاس ایمیزان .
(۲) یک سطح مرتفع که بسیار بلند نیست و آنرا کمپوها می گویند
در جنوب و مشرق واقع است .
(۳) یک سطح مرتفع ایکه در وسط و مشرق از دو سلسله کوه ها
قطع کرده می شود .
دریاهای عمده :- ایمیزان ، توکانتس ، سان فرانسسکو کیفیت
هر سه دریا پیشتر بیان کرده شده .
اقلیم :- اگرچه برازیل در منطقه حاره وقوع دارد لیکن آب و
هوای آن عموماً صحت بخش و معتدل است .
نباتات :- جنگلهای انبوه ترین برازیل چوب قیمت دار
عمارتی را پیدا می کنند ، مرغزار های وسیع دارد که عدد کثیر مواشی
پرورش می یابند . حاصل ایکه ذریعه دخل زیاد ترین می گردد

قهوه است که بجمله ممالک دنیا فرستاده مے شود . تقریباً

۴/۵ مقدار عالم را پیدا مے کند . درجه دوم رابر را حاصل

است تقریباً نصف مقدار رابر عالم از برازیل مے رود

پیداوار دیگر عبارت است از قند ، تمباکو ، پنبه ،

جنتروفا ، کاکاؤ جوز برازیلی ، امرود ، خربوزه ،

انناس ، جواری ، نارنج ، کیلا یک قسم درخت پیدا می شود که

آنرا کارنوبا (Carnauba) می گویند ، ازان شراب سرکه و گته مے

سازند ، برائے عمارت چوب مہیا می کند و پوست آن در

ساختن چیزیها و جاروب ہا وغیره بکار مے آید .

معدنیات :- طلا و الماس و مس و سرب .

پیشه ہا :- کشت کاری قهوه و صنعت پنبه .

اخراجات :- قهوه ، تمباکو ، ربر ، کاکاؤ ، چرم خام .

ادخالات :- رخت نخی و پشمی ، اسباب آهنی ، ماشین ہا و غله ،

طرز حکومت و نفوس :- حکومت جمهوری است ، پرتگیزی

ہا و حبشی ہا و هندیان وطنی و دیگر اروپائی ہا دران آباد هستند .

طائفه حکمران پرتگیزی است ، جمعیت نفوس ۱۰۲ ملیون است ، مذهب عمومی اهالی رومن کیتهولک می باشد .

تاریخ مختصر :- اهالی پرتگال برازیل را در ۱۵۴۹ء کشف کردند و در مستعمرات خود داخل نمودند . محل حکومت ابتدء" باهیا بود ، هرگاه خوانده شد نیپولین اعظم فرانس در ۱۸۰۸ء بر پرتگال حمله نمود ، حکومت پرتگال به رایو دی جنیرو منتقل گشت ، در ۱۸۸۹ء بادشاه ڈام پیڈرو ثانی به پرتگال رفت ، مملکت آزاد شد و جمهوریه را قائم کردند . نام برازیل بر اسم یک چوب سرخی مائل (ازان رنگ می کشند) که پرتگیزی ها آنرا برا سیل می گویند نهاده شد .

شهرهاے مشهور :- رایو دی جنیرو (۱۱۲۹ هزار) پایه تخت و بندرگاه عمده و مرکز تجارت قهوه وادخالات است .

سان پالو :- مرکز مهم صنعت قهوه است .

جاهیا :- (۲۹۰) بندرگاه درجه دوم ، ازین قند ، پنبه ، تمباکو بخارج می رود هرنام بوکو (۱۵۰) بندرگاه است و مرکز مهم

تجارت پنبه و قند و تنباکو می باشد.

پارا یا بیلیم :- بر لب دریاے پارا واقع است ، ازین ربر و چوب عمارتی و جوز برازیلی بخارج فرستاده می شود.

چلّی (شیلی)

مملکتے است متصل ساحل مغربی امریکاے جنوبی که از مملکت پیرو تا راس هارن (۲۵۰۰ میل) امتداد دارد ، عرض انتهائی آن هیچ جاے از دو صد میل اضافه تر نمی باشد ، و در بعض جایها کمتر از صد میل است ، رقبه آن از ۳۰۰۰۰۰ مربع میل کمتر است حصه بلند ترین کوه هاے اینڈیز حدود مشرقی آنرا می سازد. هر دو طرف آبناے میجیلان در تصرف حکومت چلّی است.

مملکت چلی نسبت به جمله دول جمهوری امریکاے جنوبی زیاده تر ترقی یافته است و اهالی آن متمول تر می باشند ، ربط و ضبط و انتظام ملکی آن هم بهترین است.

حدود اربعه :- بشمال آن مملکت پیرو ، بمشرق بولیویا و
جمهوریه ارجنٹائن و پے ٹے گونیا ، بمغرب بحر اکاہل واقع است .
آبادی آن تقریباً بر ۳½ میلیون نفوس مشتمل است ، در شمال
همه اهالی تقریباً از نژاد هسپانوی هستند و در جنوب هستدیان
وطنی آباد اند ، و بسیار اهالی مخلوط النسل می باشند . از اختلاط
باشندگان اصلی امریکه که سفید پوست هستند و هسپانوی ها
سکونت چلی مثل دیگر ممالک امریکاے جنوبی جمهوری است .
تاریخ مختصر :- در قرن شانزدهم وقتیکه هسپانوی ها بر ملک
حمله آور شدند اهالی چلی که آنها را اردو کانی ها ([illegible]) می
گویند مقاومت و مقابله سخت نمودند . این مردم کوهستانی
بهادری و جفاکشی را نشان دادند . عسکر هسپانوی در امریکاے
جنوبی هیچ جاے در مغلوب ساختن سکنه این قدر دچار مشکلات
و مصائب نشده بود جنگ تا یکصد سال بین انها قریب جاری
ماند . بدوران این زمان افسر هسپانوی بنیاد شهر سینت یاگو را
نهاد .

در ۱۸۱۷ء چلی از تابعیت هسپانیه آزادی را حاصل نمود و جمهوریه را قائم کرده در امریکاے جنوبی محض چلی یک مملکت ایست که از دول همسایه خود علاقه ها را گرفته است .

کیفیت سطحی :- سطح مملکت بر سلسله هاے کوه ها که از کوه هاے ایندیز طرف مغرب برآمده می باشند مشتمل است ، درمیان آنها وادیها وسیع یافت می شوند، اکثر قلل بلند ایندیز آتش فشان می باشند و بعضے از آنها مشتعل هستند ، ازین سبب در مملکت چلی بسیار زلزله مے آیند. قله بلند ترین امریکاے جنوبی" آکن کاگو آ" نام (۲۳۰۸۰ فت) در چلی واقع است ، دریا هاے چلی قدرتاً کوتاه و تیز رفتار می باشند ، صرف چند دریا است که تمام سال بجریان دارد . در حصه جنوبی چلی ، باد هاے منقلب تجارتی شمال مغربی می وزند. همین باعث است که اقلیم آن حصه مرطوب است ، در حصه مرکزی آن در عرصه نو ماه تقریباً هیچ باران نمی شود . و حصه شمالی آن که بر خط جدی واقع است از باران قطعاً محروم است ، چنانچه تا سه چهار

سال یک قطره باران برآن نمے چکد، پس سطح ملک وضاحتاً
در سه حصه تقسیم شده :-

(الف) حصه شمالی :- بسیار خشک و ویران است، آنرا صحرای
آتاکاما (Atacana) میگویند، لیکن صحرای مذکور از جہت معدنیات
پر ثروت است خصوصاً مس و نقره بکثرت پیدا می شود۔ و بر
ساحل جوہر شورای نمک (Nitrate of Soda) را بمقدار فراوان
فراہم مے آورند چنانچه ازیک ملیون تن اضافه تر به یوروپ
فرستاده می شود۔

(ب) حصه وسطی :- مزروع است باران کافی دارد، اکثر نفوس
ہمین جا سکونت پذیر ہستند، و این جا گندم، جواری، میوه ہا
و تمباکو کاشته می شوند، اقلیم خوشگوار و معتدل است، مواشی
پرورش داده می شوند۔

(ج) حصه جنوبی :- جزائر متعدد دارد، کوه ہا و جزائر دارای
جنگلہا ہستند مواشی بتعداد کثیر مے پرورند۔ اقلیم آن بحری
است۔

نباتات :- گندم ، جو، جواری ، شراب و میوه ها خصوصاً نارنج، زردالو، سیب .

معدنیات :- جوهر شوراے نمک ، مس ، نقره ، زغال سنگ مگر کم .

پیشه ها :- مهم ترین ، زراعت و کان کنی .

تجارت :- چونکه اهالی محنت کش و فعال هستند و معدنیات بافراط موجود است- و این که تمام حصص نزدیک بحر واقع هستند، همانا که تجارت به اجانب بسیار است و ترقی کرده می رود .

ادخالات :- اسباب تیار شده خصوصاً رخت نخی و پشمی ، ماشین ها، مواشی و زغال سنگ و قند مصفی .

اخراجات :- شوره ها- مس . نقره . گندم -جو . چرم خام ، تجارت مملکت اکثراً برطانیه . جرمنی . اضلاع متحده امریکا، فرانس و پیرو بسته است .

بندرگاه ها :- بسیار بندرگاه ها دارد لیکن ازان جمله دو بندرگاه مهم ترین است .

والپریزو (Valparazo) (۱۸۷۰۰۰) مرکز تجارت داخلی و انجام ریل است که به بونوس ایرز می رود.

ایکوئیک (Iquique) بندرگاه ایست که ازان شوره ها و دیگر معدنیات بیرون فرستاده می شود.

سینت یاگو (Santiago) (۴۰۰۰۰۰) پایه تخت است و شهریست بسیار خوبصورت دارای عمارات و بازارهای باجمال یک دار العلوم هم دارد. طرف مشرق والپریزو واقع است و و بذریعه ریل با آن پیوستگی دارد.

از شهر کوکیمبو (Coquimbo) مس بخارج می رود.

جمهوریه ارجنٹائن

سطح ملک عموماً هموار است لیکن در مشرق و مغرب کوهسار می باشد، در حصه شمالی آن جنگلهای غلو دیده می شوند. و در مرکز میدان های علف زار و در جنوب ریگزار. در مرکز میدان های وسیع گیاه را پمپاها می خوانند. سیلاب های موسمی

گل نو را بر آنها نمے اندازند. اقلیم معتدل، صحت بخش و
خوشگوار است، موافق طبائع اهالی یوروپ، باران کافی می شود.
حکومت آن جمهوری است. در ۱۸۱۰ء از دولت هسپانیه
جدا گردید. کل آبادی آن تقریباً ۸ ملیون است، هسپانویها و
ایطالویها از پنج ملیون اضافه تر از چندین سال درین مملکت
آمده رهائش مستقل را اختیار کرده اند. علاوه بران جرمن ها
و هندیان وطنی و حبشیان آباد هستند. سکنه اصلی دشت
بے تے گونیا بلند ترین اقوام دنیا شمرده شده اند هرگاه
مجیلان کشف کننده باین سر زمین رسیده قد و قامت بلند
این مردم را دید باسم دیوها موسوم کرد. قد شان، ۶ فت،
۶ فت و ۱۰ انچ می باشد.

نباتات:۔ گندم، جو، جواری، قند عموماً حاصلات زراعت
هستند در امریکاے جنوبی ارجنٹائین یک مملکتے است که مقدار
زیاده ترین گندم را پیدا می کنند.

پیشه ها:۔ پیشه عمومی مردم مواشی پرورش دادن و گوشت

نگهداشتن است ، اسپان ، گاؤ و گوسفند به تعداد کثیر پرورش داده می شوند و یک وسیله دخل زیاد است .

اخراجات :- مال مواشی ، گوشت ، چربی ، پوست خام ، گندم و پشم .

ادخالات :- رخت نخی و پشمی ، آهن ، اسباب و آلات آهنی و فولادی .

شهرهاے مشهور :- بونوس ایرز : (۱۲۰۰) بر دریاے لاپلاتا پایه تخت است ، در امریکاے جنوبی کلان ترین شهرها است .

روزاریو (Rosario) بر حصه قابل جهاز رانی دریاے لاپلاتا واقع و بندرگاه عمده ایست .

کاردوا (Cardova) شهر کلان تجارتی است و براے کثرت کشت و زراعت و مال پروری مشهور است ، یک دار العلوم معروف دارد .

لاپلاتا :- بر دهنه دریاے همنام خود واقع است ، مرکز

تجارت پیداوار مزروعی و بندرگاه خوب ایست .

تیوکومان (Tucuman) مرکز مهم صنعت قند است .

چون متوطنین این مملکت مقاومت صعب و مدافعت سخت نمودند . هسپانویها در ابتداء بر ساحل خلیج لاپلاتا آباد شده نتوانستند . لیکن در سنه ۱۵۸۰ء در تاسیس شهر بونوس ایرز کامیاب گردیدند . تجارت و حکومت ارجنٹیانا تا سنه ۱۷۷۶ء با پیرو بسته بود . پس ازان یک نائب الحکومه گی جداگانه تشکیل یافت . و در سنه ۱۸۱۰ء از حکومت و اقتدار هسپانیه آزاد شد و در ارجنٹائین یک جمهوریه قائم گشت .

کولمبیا

(Colombia)

حدود اربعه :- کولمبیا در شمال از بحیره کیری بیان ، و در مشرق از وینزویلای برازیل ، در جنوب از پیرو و ایکویڈور، و در مغرب از بحرالکاہل محصور است ، رقبه اش ۵۰۰۰۰ مربع میل +

کیفیت سطحی :- از مابین مغربی مملکت دو سلسله کوه ہاے اینڈیز می گذراند ، بر حصّہ مشرقی لینڈ ہا یعنی میدانہاے وسیع بکائن اوریتوکو ممتد است ، در جنوب جنگلہای غلوّ وجود دارند ، دریاے مہم آن فقط میگدالینا است که در بحیره کیری بیان میریزد +

پیداوار نباتی :- نیشکر ، برنج ، کوکو و کیلا در میدانہاے پست و مرطوب میرویند و بر نشیب ہای کوہہا ی که بسرد

تر ہستند قهوه ، تمباکو و جواری کاشته میشوند ، و بر سطح بلند سرو گندم و بطاطه (کچالو) میروید ، عدد کثیر گله هائے مواشی در میدانهائے مشرقی می چرد در جنگلها ماغون ، کنکنه ، چوبهای رنگ و رابر میروید +

معدنیات :- طلاء نقره و الماس ، جواهرات قسم اعلی نزدیک ساحل یافت میشوند +

اقلیم :- آب و هوا نزدیک ساحل گرم و مرطوب لیکن بر سطوح مرتفع و وادیهای معتدل و صحت بخش است +

تجارت و صنعت :- برآمد مهم تری قهوه است بعد ازان چرم و کیلا و طلا ، نقره و معدن خام نقره را برای نکل نیز بخارج فرستاده میشود +

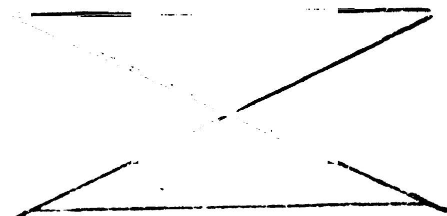
ادخالات :- بر غلّه ، آرد ، رخت ، اسباب آهن و فولادی و ادویه مشتمل است +

حکومت :- حکومت جمهوری است ، یک صدر و دو اوطاق قانونی دارد بوگوٹا (Bogota) (۱۲۱) هزار بر بلندی

...۸ فٹ پایہ تحت مملکت است بندرگاہِ عمدہ آن کارتے جینا (Cartagena) بر ساحل بحیرہ کیریبیان واقع است +

باشندگان :- جمعیت آن قریباً ۵ ملیون است، نفوس برکوچ نشینان ہسپانوی و ہندیانِ وطنی حبشیان مشتمل است، تقریباً نود فیصدی نفوس سفید پوست گفتہ میشوند، لیکن نسل ہسپانوی بسیار کم است، قبائل وحشی تا حال در میدانہای مشرقی سکونت دارند، اقوام دیگر تقریباً کلہم بر سطوحِ مرتفع رہائش اختیار کردہ اند، بدین واسطۂ از گرمی منطقہ حارہ ئی محفوظ ماندہ اند +

مملکتِ کولمبیا قریباً ہیچ صنعت ندارد زیراکہ ذرائع آمد و رفت و نقل و حمل مفقود است +

ایکویدور (Equajor)

بشمال آن کولمبیا ، بجنوب آن پیرو ، و به مغرب آن بحرالکاہل واقع است ، باسم مذکور ازین خاطر موسوم شده که برایکویٹر یعنی خط اُستوا واقع است ، رقبه اش ۱۲۰۰۰۰ مربع میل است ، حصه مغربی مملکت کوہی است و سه سلسله اینڈیز مابین آن میگذرد و حصه مشرقی آن ہموار است قلل مهم کوه کوٹو پیکسی (Colopaxi) (مدہش ترین در دنیا است) و انتی سانا (Antisana) دچمبورازو (Chimborazo) مملکت در سه حصه قدرتی تقسیم شده ،

خطِ ساحلی ، و اینڈیز و مونتانا ، مونتانا جنگل سطح مرتفع ایست در طاسِ ابتدائی دریای ایمیزان ÷

اقلیم :- در آب و ہوای ایکویڈور اگرچه اختلافات ہویدا است لیکن بحیثیت مجموعی معتدل و خوشگوار است ، وادیہا و میدانہا

اقلیم منطقهٔ حاره ئی دارند، بر سطوح مرتفع معتدل است و بر کوهها ی بلند سرد +

پیداوار :- کاکائو مهم ترین نباتات است، قهوه نیز کاشته میشود - گندم، جو، جواری، نیشکر، نارنج، پوست پیروئی را برهم میرو بیند، رابر، جوزو، کونین از جنگلها گرفته میشوند +

قهوه، کوکو، رابر، چرم خام اخراجات مهم آن و پنبه و غله ادخالاتِ مهم آن است،

حکومت :- حکومت مملکتِ جمهوری است یک صدر و دو اطاق دار +

اتالی :- جمعیت آن تقریباً ۱½ ملیون است، باشندگان ایکویڈور همقوم و هم نسل هندیانِ پیرو هستند، رنگ شان مسّی، سینه شان فراخ است، بسیار جفاکش و صبور میباشند لهذا برای حمالی مفید هستند، ایشان در زبانِ کیچوا (Quichua) تکلم میکنند، لیکن اکثر شان هسپانوی می فهمند از نسل خالص هسپانوی بسیار کم نفوس است +

کیٹو (Quito) ۷۰ ہزار پایہ تخت مملکت بر خطِ استوا بر بلندی ۱۰۰۰۰ فٹ واقع است از باعثِ وقوع بلند اقلیم آن معتدل و خوشگوار است اینجا بہار دائمی بہرہ ور میباشد مردم فخریہ این را کیٹو دائم سبزے نامند +

گوآیاکیل (Guayaquil) ۸۰ ہزار بر ساحل بندرگاہ مہم ایست و ازینجا کوکو بخارج فرستادہ میشود +

ونیزویلا (Venezuela)

ونیزویلا درمیان کولمبیا بمغرب و گی آنا بمشرق واقع است بجنوب آن برازیل و بحیرہ کیری بیان بشمال آن رقبہ اش ۶۰۰۰۰۰ مربع میل است +

در سہ حصہ تقسیم کردہ میتوانیم (۱) سطوح مرتفع جنوبی مشرقی (۲) میدانہای پست مرکزی یا لینوہا و سطوح مرتفع شمالی دریای کلان آن اوری‌نوکونا (۱۰۰۰) میل قابل جہازرانی است ، میدانہای مملکت خیلی حاصل خیز است ، آنہا قہوہ ،کوکو ، نیشکر

جواری، پنبہ، میرو بند، اسپاہ و دیگر مواشی بہ تعدادِ کثیر بر آنها پرورش مے یابند۔ در اطراف کوہہا جنگلہای علوّ یافت میشوند ازانہا ماغون د دیگر چوبِ عمارتی و چوبِ رنگ، و گند، و رابر، و آبنوس حاصل میشود +

از کانہا طلا و مس می برآید، نزدیک ساحل جواہرات کشیدہ می شوند +

اقلیم:- آب و ہوای آن گرم و مضرِّ صحت است +

اخراجاتِ مہم آن بر قہوہ، کوکو، چرم خام، طلا مشتمل و ادخالاتِ مہم آن رخت، اسباب آہنی و ماشین ہا است +

حکومت:- حکومت جمہوری است یک صدر و یک مجلس قانونی و یک اوطاق وکلاء دارد +

کاراکاس:- (۷۳) پایہ تختِ مملکت در یک وادی بر بلندی ۳۰۰۰ فٹ واقع است +

بولیور (Bolivar) بر دریای اورینوکو بندر دریائی است +

ویلین شیا (Valencia) بر غدیر ہمنام خود بلاد کلان ترین داخلی

است + ا

اہالی :- جمعیت نفوس آن ۲½ ملیون میباشد، باشندگان
ونیزویلا بر قبائل زراعت پیشه و خانه بدوش مشتمل ہستند
و ہیچ صنعت و تجارت ندارند، متوطنین اصلی ونیزویلا اولاد
آرا واکہا و کاریب ہا میباشند، خوانده اید که بوقت کشف
کولمبس این قبائل در آن تیل ہا و بہاماہا آباد بودند +
ہسپانویہای ونیزویلا نسل باشندگان حصص شمالی ہسپانیه
ہستند، شخص سیمین بولیور (Simon Bolivar) ونیزویلا را در
سنه ۱۸۲۱ء از حکومت ہسپانوی وا رہانید، و تا چند سال در
اتحادیکه بر کولمبیا، ایکویڈور مشمول بود شریک بود لیکن در
سنه ۱۸۲۸ء حکومت جداگانه قائم شد +

گی آنا - (Guiana)

حدود اربعه بشمال آن بحر اطلس بمشرق و جنوب
برازیل و بمغرب ونیزویلا واقع است، در امریکای جنوبی

فقط گی آنا یک مملکت ایست که به قبضهٔ دول اروپائی
است ، میدان پست همراه ساحل میرود ، از چندین جو بها و
دریاها سیراب میشود ، اگرچه خیلی حاصل خیز است لیکن بسیار
گرم و مضرّ صحت ، و داخل مملکت بلند تر است ، سطح
مرتفع جنوبی جنگل غلو دارد +

اقلیم :- میدان ساحلی گرم و مضرّ صحت لیکن سطوح مرتفع
خوشگوار و صحت بخش ، باران زیاد دارد +

در میدانها نیشکر و ناریل می کارند و بر بلندیها قهوه ،

در سه حصّه تقسیم کرده شد ، گی آنای برطانوی ، گی آنای
دچ (اهالی هالیند) و گی آنای فرانسوی ، درین مملکت انگریزها
فرانسویها ، و دچ ها ، و یهود ، و حبشیان آبادند ، رقبه مجموعی
تقریباً ۱۸۰۰۰۰ مربع میل است ، وجمعیت نفوسی (۴۰۰۰۰۰)
حاصلات مهم آن قند ، قهوه ، کوکو ، ربڑ ، مصالحه جات +

گی آنای برطانوی :- سه نو آبادی دارد ، ڈیمی را (Demirara)
اساکیبو (Essaquibo) و بر بائیس (Berbice) رقبه آن ۹۰۵۰۰ مربع

ہیل و جمعیت انفوس .....۳، قند زیاد را پیدا میکند جارج ٹاؤن(Georgetown)پایہ تخت آن است ، طلا نیز درین جا پیدا می شود ، مزدوران ہندوستانی و چینی و حبشی در زراعت نیشکر و ریاست ڈیمی رارا کار می کنند اخراجات مہم ان قند و طلا است +

گی آنامی و چ :- پاسوری نام(Surinam) جمعیت نفوس آن ...۸۰ است قریباً نیم گی آنای برطانوی است و بہ آن مشابہت تام دارد +

پیداوار آن قند، کوکو، برنج، قہوہ، کیلا، پارامار بو(Paramaribo) پایہ تخت است +

گی آنامی فرانسوی :- جمعیت (۵۰۰۰) پیداوار مہم آن مرچ سیاہ است ، پایہ تخت آں کے آن (Cayenne) دولت فرانسہ این مستعمرہ را برای فراریہای مجرم خود در استعمال می آرد ، اخراجات مہم آن قند، شراب، مرچ سیاہ،

پیرو (Peru)

حدود اربعہ:- پیرو به طرف شمال از ایکویدور، به طرف مشرق از برازیل به طرف جنوب از بولیویا و به طرف مغرب از بحرالکاہل محصور است، رقبه اش ۷۰۰۰۰۰ مربع میل است

کیفیت سطحی:- ماسوای تبت بزرگترین سطوح مرتفع عالم است، نشیب ہای کوہی مقابل بحرالکاہل جائیکه آب میرسد خوب حاصل خیز است، اینجا نیشکر، پنبه، تمباکو، برنج و انگور کاشته می شود، لیکن ساحل آن لا مزروع و ریگستان است، حصه مرکزی سطح مرتفع است، دو سلسلهٔ ایندیز از درمیان آن میگذرد، در مشرق میدانها است، پر از گیاه و جنگلهای غلو +

اقلیم:- آب و هوای آن گرم و خوشگوار است، حرارت وادیها را نسیم ہای بحری در اعتدال می آرند، باران بسیار

کم میشود، لیکن یک قسم مه بزمین رطوبت می رساند +

پیداوار:- پیرو خانه درختِ کتکنه است که ازان کونین حاصل میکنند، بر سطح مرتفع مرکزی که درخت ندارد از کانهای نقره و مس و تبل خاک پر است لاما و الهاکا که پشم آنها بخارج فرستاده میشود - در همین بلندی یافت میشوند - این جا جواری و کچالو را نیز میکارند - در جنگلهای مشرقی کوکو، رابر، قهوهٔ و درختِ کتنکنه (باید دانست که از پوستِ درختِ مذکور کونین می گیرند) پیدا میشوند، بر جزائر یکه از ساحل دور تر واقع است، پارویکه از فضله طیور پیدا میشود یافت می شود +

اخراجات:- نقره، معدنِ خام نقره، مس، مس خام، پشم، قند، ربر، پنبه، کوکین، قهوه، کاکاؤ و پاروی فضله طیور +

ادخالات:- رخت هر قسم، آهن، اسباب آهنی، اسباب فولادی، و ماشین ها، خط بلند ترین آهن در دنیا در مملکت پیرو است، یکی بر بلندی ۱۵۶۰۰ فٹ لیما را با اورویا Oraya

پیوسته میکند و دیگری بر بلندی ۱۴۶۰۰ فت از غدیر ٹی ٹی کا تا به ساحل میرود، از باعثِ امتداد ریلها تجارت مملکت بسیار ترقی پذیر رفته ٭

حکومت جمهوریه است، پیرو در ۱۸۲۴ء از حکومت هسپانیه آزاد گشته حکومتِ جمهوریه را قائم نمود، پیشتر رقبه وسیع را دارا بود لیکن مملکت چلی در جنگ ۱۸۸۰ء یک صوبه کلان را از پیرو گرفته است ؛

لیما Lima (۱۴۱) پایه تخت است، دار العلومی دارد که در امریکه قدیم ترین است، مرکز کلان تجارتی است ٭

کالاؤ Callao بندر شهر لیما است بذریعه ریل بپایه تخت پیوسته است کزکو Cuzco پایه تخت قدیم است، خرابه های معبدِ عالیشان قدیم شمس دارد، پاسکو (Pasco) بر بلندی ۱۳۳۷۰ فت از سطح بحر واقع است، شهر بلند ترین دنیا می باشد برای کانهای نقره شهرت دارد ٭

بولیویا (Bolivia)

حدودِ اربعہ :- بہ شمال و مشرقِ بولیویا برازیل ، بجنوب آن پیراگوی و ارجنتائن ، و بمغرب آن چلی و پیرو واقع ہستند رقبہ اش قریباً ۹۸۵،۰۰۰ مربع میل است ، میدانید کہ تمام امریکای جنوبی در قبضہ و ماتحت ہسپانیہ بود ، در ۱۸۱۰ء جملہ ریاستہا علم آزادی را بسرکردگی جرنیل بولیور (یعنی آزادی دہندہ) بر افراشتہ بعد از جنگ دہ سال آزادی را نائل گشتند ، بولیویا را بر اسم بولیور موسوم نمودند ، تا ۱۸۸۴ء ساحل طرف مغرب داشت لیکن ہرگاہ خلافِ مملکت چلی ہمراہِ پیرو متفق گشتہ جنگ کرد ، ساحلِ خود را از دست داد ، مملکت برای کانہای نقرہ نزدیک پوٹوسی شہرت دارد +

کیفیتِ سطحی :- در مغرب آن سلسلہ ہای اینڈیز است و در مرکز سطح مرتفع کہ بہر دو جانب قلل آتش فشانی موسوم

به سوراتا (Sorata) و الیمانی (Illimani) وارد / در شمال و مشرق میدانهای وسیع هستند که از دریای مادبرا و معاونین آن سیراب میشوند / غدیر ٹی ٹی کاکا (Titicaca) بر بلندی ۱۲۵۰۰ فٹ واقع است ، نصف شمالی آن در پیرو و نصف جنوبی آن در بولیویا است +

اقلیم :- چون ملک در منطقه حاره واقع است آب و هوای منطقه حاره نی دارد ، لیکن مقامات بلند معتدل هستند+

پیداوار نباتی :- بطاطه یعنی کچالو اولاً از بلند پہاڑے بولیویا یافت شده، که درین ایام در تمام عالم انتشار یافته یک غذای مرغوب است ، در جنگلها درخت کتکنه و رابر و کاکاؤ پیدا می شود ، قهوه میوه ها ، برنج / جواری و جو ، نیز کاشته می شوند +

معدنیات :- نقره ، مس ، شورا ، و قلعی +

حیوانات :- لاما ، مواشی و گوسفند +

اخراجات :- نقره ، مس ، کاکاؤ ، قهوه +

یاد داشت :- بولیویا ہیچ ساحل ندارد لهذا دارائے ہیچ بندر نیست ، تجارت آن از راہ آراکا (Arica) در چلی جاری است ، و پیداوار جنگلی به شهر پاراٹیکه . بر دریائے پارا بندر است فرستاده میشود ازانجا از راہ ایمیزان بممالکِ خارجه میرود ، خطِ آہن پیرو با خط آہن برازیل و چلی اتصال دارد +

حکومت و اہالی :- حکومت جمهوری است زیاده تر از ہشتاد فی صد اہالی پیرو ہندیانِ وطن ہستند ، ایشان قوی ، تندرست ، و حمّالان صبور کوہی میباشند ، در وادیهای بالائ دریای مادیرا قبائل وطن پنبه و نیشکر می کارند نیز مواشی را میچرانند ، ہسپانویها تعدادِ قلیل دارند لیکن زمام حکومت و اداره مملکت بدستِ ایشان است ، ایشان عموماً در شهرها و اضلاع کانها سکونت دارند ، بولیویا در اغتشائے داخلی اکثراً مبتلا است +

سوکر (Sucre) (۲۱) پایه تخت است لیکن لاپاز (La Paz) (۱۰)

کلانترین بلاد و دارای تجارت بزرگ نزدیک غدیر ٹیٹیکاکا واقع است ، سینٹا کرز (Senta Cruz) بر دریای مذکور مامور (Mamone) یک معادن مادیرا شهر مهم ایست ، اورُو رو (Oruro) مرکز کانهای نقره و قلعی است +

پیراگوی (Parguay)

جمهوریه خورد پیراگوی طرف شمال از بولیویا و برازیل طرف مشرق از برازیل ، طرف جنوب و مغرب از جمهوریه ارجنتائن محصور است ، رقبه اش ۱۴۰۰۰۰ مربع میل است +

حصه جنوبی آن بر میدانهای نهایت حاصل خیز مشتمل است شمال مشرق آن سطح مرتفع است که با سطح مرتفع برازیلی تسلسل دارد ، شمال مغرب آن جنگلهای غلو دارد +

پیداوار مهم آن یاربامیٹ (Yerbamate) (نام چائے پیراگوی است از برگهای خشک و میوه یک درخت حاصل میشود) تمباکو و میوه ها ، چوب عمارتی پیداوار مهم جنگلات است پیشه

های عمده کاشت ا میت و مال پروری است ، عجیب است
که در پیراگوی مرد و زن و بچه سگرت میکشند ، برنج ، جواری
پنبه و قند برای خوراکه خود باشندگان کاشته میشوند +

اخراجات :- میت (چای پیراگوی) چوب عمارتی ، تمباکو
نارنج ، چرم خام ، پوست +

ادخالات :- رخت هر قسم و چندین اشیای دیگر ،
آستیشن ، بر دریای پاراگوی پایه تخت است +

اهالی :- جمهوریه پیراگوی تاریخ اسفناک دارد ، دو صد
سال می شود که مبلغین مذهب نصرانیت هندیان امن پسند
این علاقه را (قوم هندیان را گوارانی (Guarani) میگویند) از
تمدن و تهذیب آشنا گردانیدند و تعلیم دادند ، چنانچه سرکهای
درست تیار شدند و چندین قریه های مبلغین به وجود آمدند ،
و مردم گوآرانی نصرانیت را قبول کردند ، لیکن درین ایام
قریه ها ویران و سرکها جنگلهای غلو گشته اند ، مردم گوآرانی به
کار و بار معمولی روزانه زبان خود میگویند ، زبان هسپانوی رسماً

استعمال میشود، چون در سنه ۱۸۱۵ع مملکت آزاد گشت ڈاکٹر فرانشیا (Francia) تا ۲۵ سال بران خود مختارانه حکومت کرد، دران زمان وسیع تر بود، در ده امن و امان و ترقی و اقبال مندی بود اگرچه سیاحین اجنبی داخل شده نمیتوانستند بعد از مردن فرانشیا خانه جنگی و اغتشاش برپا شد، و علاوه بران با ریاستهای برازیل و ارجنتائن تا پنج سال جنگید، این جنگ در سنه ۱۸۷۰ع اختتام یافت لیکن چندان خونریزی شد که جمله یک ملیون باشنده فقط ۲۰۰،۰۰۰ باقی ماندند و ازین جمله هم صرف ۳۰،۰۰۰ مرده بودند، درین ایام جمعیت نفوس آن ۸۰۰،۰۰۰ است، هسپانویها ابتداءً در سنه ۱۵۳۶ع به مملکت داخل شدند، معنی گوآرانی غالباً جنگجو است چراکه قبل از ورود هسپانویها، قبائل گردو نواح را مغلوب کرده بودند +

یوروگوی (Uruguay)

جمهوریه یوروگوی طرف شمال از برازیل، طرف مشرق از

بحر اطلس، طرف جنوب از خلیج لا پلاتا و طرف مغرب از پاراگوی محصوز ابست، رقبه اش ۷۴،۰۰۰ مربع میل است سطح آن در شمال و مشرق کوهستانی است، لیکن در جنوب و مغرب پمپاهای شاندار است پُر از مرغزار و آنها مردم گاؤچو (Gouchos) سوار شده هزارها گوسفند و مواشی را میچرانند، شکل مثلث دارد که راس آن طرف شمال و قاعده اش در جنوب باشد +

اقلیم:- اقلیم آن گرم است، در تابستان حرارت اگرچه بلندمی باشد، لیکن نسیم هاے بحری اطلس اعتدال پیدا می کنند، در تابستان باران زیاد همراه طوفان برق و رعد میشود +

پیشه مهم مردم مال پروری است، و صنعت مهم ترین گوشت نگهداشتن است، گندم، جواری، جو، و قند، حاصلات عمده مملکت میباشد، خط آهن قریباً ۱۶۰۰ میل دراز است +

اخراجات:- پشم، پوست، چرم خام، چربی و گوشت نگهداشته،

ادخالات :- غلّه چای ، قهوه ، اشیای خام ، پنبه ، رخت
پشمی ، ماشین ها +

مونتی وڈیو :- Montevideo (۳۷۹) پایه تخت است و
بندرگاه مهم و مرکز ریلها میباشد ، لیکن آب آن عمیق نیست
جهازات از ساحل سه میل دور ایستاده میشوند ، بنای این
را هسپانوی در سنه ۱۵۲۶ع نهادند +

اهالی :- باشندگان یوروگوی اکثریه نسل اروپائیها هستند ،
چون حاکم بونوی ایرز در سنه ۱۷۱۷ع مونتی وڈیو را بنا کرد از جزائر
کینیری کوچ نشینان رسیدند ، از هفتاد زیاده تر فیصد باشنده
موجوده در یوروگوی تولّد یافته اند ، و همگنان هسپانوی میگویند
یک عده هندیهای وطن هم است ، آنها را گاؤ چوها میگویند -
در سنه ۱۸۲۸ع از حکومتِ هسپانوی آزادی را حاصل کرده بود ،
لیکن اغتشاشِ داخلی ترقی اش را مانع آمده ، یوروگوی بر اسم
دریائے یوروگوی موسوم گشته است ،

نام رسمی جمهوریه ، جمهوریه مشرقی یوروگوی است ، جمعیت

نفوس آن $\frac{1}{4}$ ا ملیون ٭

جزائر فاک لینڈ (Falkland) این مجموعه خورد جزائر خورد خورد بجنوب برّ اعظم واقع است، و در قبضهٔ برطانیه کلان میباشد، یک عده انگریزان اینجا آباد شده اند ٭

مهاجرت بقطعه امریکه و کشف آن

باید دانست که تمول و ثروت مملکت شاداب و آباد هندوستان از قدیم الایام شهرت بزرگے داشته زبان زد خاص و عام بوده است + صنائع نفیسه و قیمتدار هندوستان بجمله ممالک دنیا مے افتند و تجار خیلے منفعت زیاد را حاصل میکردند - اهالی یورپ گمان مے برند که زمین هندوستان طلا را از خود میکشد، و چون مطمح نظر مردم اروپائی همیشه زر بوده است و از همین باعث توجه شان بشدت طرف هندوستان منعطف گشت +

در قرن پازدهم اهالی یورپ از تاریکی جهالت بر آمده درپے حصول زر بکوشش شروع کردند - چونکه در مشرق یوروپ و افریقه شمالی طاقت اسلامی ترکان و اعراب بدرجه عروج و کمال رسیده بود، قوت زبردست اسلامی را

دیده دلاوران اروپائی طرف بحیره روم جرأت و جسارت به پیشقدمی نیافته - مجبور شدند که راه هندوستان را از سمت دیگر دریا بند +

در قرن پازدهم دو سه دولت اروپائی طاقت بحری زبردست داشت ، دولت جنوا بباعث قرب او طرف مشرق و تجارت بر منفعت معلوم کردن راه هندوستان را چندے ضرور ندانست + دولت پرتگال بطمع زر چند جهازرا بسرکردگی واسکوڈی گاما روان کرد که بدور ساحل افریقه گشته راه هندوستان را بیابد ، چنانچه واسکوڈی گاما بعد از تحمل مصائب شاقه در سنه ۱۴۹۸ع بساحل هندوستان رسید بعد ازان تجارت پرتگال واقعی خیلے ترقی کرد و پرتگال ثروت زیاد حاصل نمود +

رقیب پرتگال سلطنت هسپانیه بود ، بر تمول روز افزون پرتگال حسد برده میخواست که با ممالک ایشیائی تجارت را قائم و زر حاصل نماید از خوش قسمتی دولت هسپانیه کولمبس (در ابتداء ذکر نامبرده را کرده ایم) بدربار هسپانیه

درخواست نمود که "اگر دولت امداد بکند من راه هندوستان
را از طرف مغرب دریافت مینمایم"

پیش هم جغرافیه دان یقین داشتند که زمین مدور است،
بنا بر همین مسئله کولمبس یقین راسخ داشت که "راه هندوستان
را از طرف مغرب مے یابد" پس کولمبس مذکور بواسطه مهربانی
و ترغیب ملکه ازابیلا زوجه فرڈیننڈ پادشاه هسپانیه جهازات
لازمه برابر کرد طرف مغرب روان گشت - جهازات بتاریخ
۳ اگست ۱۴۹۲ء روان شدند و مدت ۷۰ روز در بحر
سفر کردند، کولمبس و ملاحان اوش بتاریخ ۱۲ اکتوبر ۱۴۹۲ء
بر جزیره سان سالو یڈور فرآمدند - کولمبس که بخیال هندوستان
برآمده بود نام او سهواً هندوستان و اهالی را هندی نامید،
لیکن چند سال بعد امریگو دیس پکسی باین سرزمین رسیده
غلطی کولمبس را تصحیح نمود که "این ملک هندوستان نیست
بلکه یک بر جدیدی است، چنانچه باسم او امریکه موسوم
گردید +

در وقتیکه این سر زمین تصادفاً کشف شد دولت هسپانیه جهازات جنگی را فرستاده بر جزائر غرب الهند متصرف گردید و حکومت را قائم کرد . حکام هسپانوی درپی طلا و نقره تحقیق و تفتیش زیادی نمودند . خبر نداشتند که علاوه برین جزائر دیگر خشکهٔ کلان هم وجود دارد ، بعد از مدت زیاد بر اعظم کشف شده شاهد مطلوب و گوهر مقصود شان یعنی کانهای طلا و نقره بدست آمد .

چونکه دولت هسپانیه هندیان وطنی را تقریباً مستاصل نموده بود مجبور شد که حبشیان افریقه را بحیثیت غلامی دربنجا آورده بالای شان کان کنی و زراعت کند ، همین سبب که عده کثیرے از حبشی تقریباً هر دو حصه امریکه سکونت دارد .

کثرت زر و تمول روز افزون هسپانیه برطانیه و پرتگال و فرانس را بحسد در آورد ، چنانچه پرتگال و برطانیه نیز در کشف بر جدید حصه مهمی را نائل است ، ملاحان اروپائی از راس هارن گذشته ساحل مغربی امریکه را کشف کردند و نیز

بحر نهایت سرد امریکاے شمالی را معلوم نمودند، درین مهمات
بحر منجمد شمالی چندین نفوس ضائع شده،

الغرض دولت هسپانیه بر میکسیکو امریکای مرکزی، جزائر
غرب الهند و باسوای بر ازیل کل امریکای جنوبی را متصرف
گشت، فرانس و برطانیه در کانادا و ریاستهای متحده نو
آبادی های خود را ساختند، پرتگال بر برازیل قابض شد،
بلیونها کوچ نشین اروپائی برای حصول زر در هر حصه امریکا
آباد شده رفتند نتیجه مساعی فوق است که تا امروز تصرفات
را بر امریکه حاوی مے بینیم و اهالی یوروپ بران حکمرانی
میکنند، اگر مانند افریقاے شمالی وغیره کار فتوحات را
عبث نشمرده فرزندان اسلام بطرف مغرب متوجه میشدند
امروز امریکه از انوار اسلام منور مے بود، ریاستهای متحدهٔ
امریکه امروز در سیاست عالم دارای حصه مهمے میباشد،

کوائف مجمل هر مملکت مشهور در بیان جغرافیائی آن
نوشته شده حاجت تکرار نیست،

لیکن قطع نظر از طمع حصول زر و مرض جوع الارض اروپائیان جغرافیه دانان اروپائی در بیباب خدمات وفیع علمی و فنی نموده اند - باید دانست که جمهور حکمائے اسلام زمین را بدلائل ارفع مدور ثابت کرده بودند ، مثلاً بواسطه امام فخرالدین رازیؒ ، البیرونی و یاقوت حموی این دلائل بشاگردان اہل اسلام یعنی اروپائیان رسید - چون دلائل معقول بود قبول کرده درپے تحقیق و اثبات این مسئله " مدوری زمین" کوشش شروع کردند لیکن اوّل کسیکه بدین طرف به استقلال و ثبات تامه توجه کرد کولمبس بود ، این شخص ثابت قدم تا ۱۴ سال دول متفرق را تشویق و ترغیب داد لیکن همگنان استهزاء کردند و او را دیوانه گفتند ، حال مختصر چنین است ،

میگویند مدت زیاده تر از یکهزار سال گذشته که نارسمن های دلاور (Narsemen) سیاحت بحر اطلس را کردند ، و بدوران سفر خود فاردہا (Faroes) آئیس لینڈ (Iceland) و گرین لینڈ (Greenland) را کشف کردند ، بقرار افسانه ها

ملاحان مذکور ماورای گرین لینڈ به ون لینڈ Greenland Vinland
مارک لینڈ (Markland) مقامات مذکور یقینا در امریکاے
شمالی واقع بوده باشند) رسیدند ، ملاحان مذکور نو آبادیهای مستقل
را در امریکاے شمالی آباد نکردند زیرا که قیام و دوام مرادات
مابین سکنڈے نیویا و امریکه از باعث کوه های شناور یخ
مابین گرین لینڈ و لبیرا ڈور ممکن نبود ، بامتداد زمان
کشفیات ایشان فراموش گشتند ، بخیال مؤلف اهالی سکنڈی
نیویا دران زمان جاہل و محض رهزن بودند و هوس جهانگیری را
نداشتند و کشتی های خورد نازک آن زمان مقاومت طوفان
های بحری را کرده نمیتوانست رهائش مستقل را اختیار کرده
نتوانستند ،

کولمبس (Christopher Columbus) در ۱۴۹۲ء
کولمبس باشنده جینوا (Genoa) امریکه را کشف کرد ، بدین
اشتقاق ایکه راه مغربیه هندوستان بیابد امداد فرڈی نینڈ و
از ابتلای هسپانه را حاصل نمود ، کولمبس اولاً به جزائر کینیری

رسید (۲۸ عرض بلاد شمالی) و چند جهاز هسپانوی را گرفته طرف مغرب نا معلوم روان شد، باد های شمال مشرقی تجارتی جهازات را رانده به جزیره سان سالویڈر (درین ایام جزیره واٹلنگ) رساند که نزدیک کیوبا و هیٹی است، بباعثیکه عرض بلاد را بصحت نشناخت، جزائر دریافته را انڈیز (Indies) نامید، و لفظ هندیان برای متوطنین جزائر و براعظم مستعمل شد در سفرهای ما بعد خود ساحل شمالی امریکای جنوبی و سواحل جنوبی خلیج میکسیکو را در ۱۴۹۸ء کشف کرد، نام کولمبس در اسمای کولمبیا، کولمبیای برطانوی و کولون وغیره موجود است :-

امریگو ویس پگس (Amerigo Vespucci) :- در وقتیکه کولمبس برای سفر اولین خود آمادگی داشت امریگو ویس پگسی در کیڈز (Cadiz) اجاره دار آذوقه بود - بعد از مراجعت کولمبس وقتیکه خبر کشف جدید انتشار یافت، چندین جماعه ها از نیاور هسپانیه بغرض تماشای بر جدید تیار شدند - اگرچه نامبرده بذات

خود ملاح نبود لیکن در مهیکه و نیز ویلا را در ۱۴۹۹ء کشف کرده شامل گشت. چند سال بعد حالات شائع شد و دران تشریح غلط دادند که امریگو ویس پکس در ۱۴۹۷ء به براعظم رسیده کشفیات وسیع را متصل ساحل براعظم کرده است، این واقعات را هیچ کس ما سوای ویس پکسی تصدیق نکرد لیکن دران زمان در صحت آن کسے شبہ هم نکرد. در ۱۵۰۷ء شخصے والد سی ملر (Waldseemullar) یک نقشه را شائع نمود، موقع نخستین است که بران نام امریکه تحریر بود، بهر کیف معلوم میشود که ویس پکسی بر نو دریافته را یک قطعه کلان جداگانه خشکه خیال کرد نه که مثل کولمبس یک جز ایشیا و یا یک مجموعه جزائر بجنوب مشرق ایشیا،

عهد نامه تار دی سلاس (Treaty of Tordesillas) کولمبس مغرب را برای هسپانیه دریافت و واسکوڈی گاما (Vascode-Gama) راه هندوستان را از طرف مشرق برای پرتگال کشف کرد، چون هر دو دولت هسپانیه و پرتگال در میدان کشف و ملک گیری وتجارت

سابقه ؛ هم چشمی داشتند مابین خود عهدنامه کردند ، دران قرار دادند که دو مملکت ایکه طرف مغرب ½ ۴۵ طول البلد مغربی کشف شوند در تصرف هسپانیه و قطعات طرف مشرق آن در قبضه پرتگال بیائند" پوپ مفاهمت شان را منظور نمود لیکن شاهان دیگر عمل بر منظوری مذکوره را بر خود لازم ندانستند ، پس فرانس بر وادی سینٹ لارنس قبضه ، و برطانیه ورجینیا (Virginia) را نو آبادی خود ساخت ـ

کبرال (Cabral) در سنه ۱۵۰۰ع یک ملاح پرتگالی کبرال نام از لزبن (Lisbon) بطرف هندوستان روان شد و برای اینکه از طوفان های ساحلی افریقه (سیرالی اون) محفوظ ماند اینقدر طرف مغرب رفت که جهازات او در روهای بحری گرفتار شده بساحل نا معلوم برازیل رسیدند ، چون ساحل مذکور طرف مشرق ½ ۴۵ طول البلد بود کبرال قبضه پرتگال را دعوی و اعلان نمود ـ

کیبوٹ (Cabot) برطانیه نیز مثل هسپانیه و پرتگال

درکشف بر جدید حصه گرفت در سنه ۱۴۹۷ع هندی ثانی برائے جاهن کیبوٹ (John Cabot) که در شهر برسٹل (Brislot) سکونت اختیار کرده بود + فرمان داد، کیبوٹ همراه سه فرزند خود طرف مغرب روان شده جزیره کیپ برٹین (Cape Breton) نووا سکوشیا (Nova Scotia) نیو فاؤند لیند (Newfoundland.) ولیبراڈور (Labrador) کشف کرد، اگرچه بعد ازان فرانسویها بر وادی سینٹ لارنس و نووا سکوشیا و جزیره کیپ برٹین قابض گشتند، لیکن چونکه کیبوٹ نیو فاؤند لیند را کشف کرده بود، حق انگریزان را تسلیم میکروند، چندی بعد سیبیاسچیان (Sebastian) ساحل اطلسی امریکاے جنوبی را تا دریاے پلیٹ (Plate) کشف کرد +

کارٹیار :- (Jaques Castier) یک کپتان بحری برٹن مابین ۱۵۳۴-۱۵۴۱ سنه ع به امریکاے شمالی سه سیاحت نمود، سینٹ لارنس را کارٹیار سینٹ لارنس نامیده است و غالباً تا مقامیکه شهر مانٹریال (Montreal) واقع است بالاے دریا

رفته بود، مقصد سیاحت هائے او نو آبادی ساختن نه بود، بلکه تجارت سمور بود - بواسطه سیاحت کارٹیار فرانسویها بر وادی سینٹ لارنس دعوی و قبضه نمودند +

کورٹیز (Cortes) در ابتدائے قرن شانزدهم بهادران هسپانوی در کشف کرده سواحل امریکای مرکزی و میکسیکو به چستی و سرگرمی سعی نمودند - و مهم معتبرترین به سرکردگی هرناندو کارٹیر (Hernando Cartes) در ۱۵۱۸ سنه آماده کرده شد، از کیوبا روان شده متصل بساحل یوکاتن سفر کرده به خلیج میکسیکو داخل گشت، و طرف شمال تا ویرا کروز (Vera Coruz) شهری است که آن را کارٹیار در اعزاز "صلیب صادق" ویرا کروز نامید) بر کار ڈلراهٔ بالا شده و سطح مرتفع را عبور نموده، به پایه تخت از تیک ها رسیده طاقت از تیک ها را تباه کرده مملکت میکسیکو را ماتحت هسپانوی آورد، بعد از مغلوب نمودن کل مملکت هسپانویها ساحل بحرالکاهل میکسیکو را تا خلیج کیلیفورنیا دریافتند +

پیزارو :- فرانسسکو (Francisco Pizarro)

پیزارو بر فتوحات و اسوه کارتیار رشک برده در سنه ۱۵۳۱ء یک مهم را برای فتح پیرو آماده کرد ، پیزارو بزیر دستی نونیز دی بالبوآ (Nunerz Balboa) خدمت کرده بود ، بالبوآ در سنه ۱۵۱۳ء خاکنای دیریان را عبور نموده از یک تپه بلند بحرالکاهل را دیده بود ، پیزارو تیاریهای ما وجب خود را در شهر پاناما مکمل کرده متصل ساحل غربی برّ اعظم طرف جنوب روان شد ، بر ساحل پیرو فرود آمده بر کوتل هاے بلند ایندیز بالا شده سلطنت انکاها را مقهور و مغلوب ساخت ، بعد یک پایه تخت جدید لیما (Lima) را که از بحر بسیار دور نه بود تأسیس نمود زیراکه نسبت به کزکو (Cuzco) که بر سطح مرتفع واقع بود ، مقام مذکور نزدیک تر و راه اش آسان تر بود ، پیزارو نائب خود الماگرو (Almagro) نام را براے فتح چلی روان کرد ، در سنه ۱۵۳۹ء گونزالو (Conzalo)

حاکم کیٹو و برادر فاتح پیرو به طرف نشیب ہائے مشرقی اینڈیز ملکے را برد و ہمراہ دریائے ناپو Napo یک فاصلہ را بہ جانب ایمیزان پیمود ، نائب او اوریلانا (Oreiloma) از بالا دست خود جدا شدہ روان گشت کہ از راہ ایمیزان بہ بحر برشد ، مصائب و نوائب مالا یطاق را برداشت کردہ از دہانہ دریائے ایمیزان گذشتہ بعد از سہ سال ہمراہ چند رفیق باقی ماندہ خود بہ کیٹو رسید +

میجیلان (Magellan) میجیلان از پیدائش پرتگالی بود ، ماتحت بیرق پرتگالی در جزائر شرق الہند و مراکو خدمات را ابراز داشتہ ، بعد خدمات خود را برائے چارلس پنجم سپین پیش کرد ، در ۱۵۱۹ سنہ ء بغرض دریافتن راہ مغربی مولوکاہا (Moluccas) روان شد ، متصل ساحل پے ٹے گونیا (Patagonia) گذشتہ بر آبنائے کہ بعد بہ نام او موسوم گشت ، داخل شد ، لیکن

لیکن از باعث طوفان بادہاے مغربی و چار مشکلات شاقہ گردید آخر راہ طوفانی آنہا را عبور کردہ بہ بحر کشادہ و فراخ داخل شد، چونکہ نسبتاً سطح آن ساکن بود بحر را کاہل (امن پسند) نامید، بحر الکاہل را عبور نمودہ بہ شرق الہند رسید لیکن درفلپائن مقتول گشت، بہرکیف رفقاے او دورا دور افریقہ سفر کردہ بخیر و عافیت پس بہ ہسپانیہ رسیدند- پس این سفر سفراولین ایست کہ دورا دور زمین در ۱۵۲۲ء پیمودہ شدہ ؛

فرانسیس ڈریک (Francis Drake) براے اینکہ جہازات و مستعمرات ہسپانوی را نہب کند فرانسیس ڈریک در ۱۵۷۵ء بہ سفر دورا دور زمین اقدام ورزید، متصل ساحل مشرقی امریکاے جنوبی سفر کردہ بہ آبناے میجیلان رسید، و ڈریک ہم مثل میجیلان گرفتار طوفان و تلاطم شد، از جملہ ہفت فقط یک جہاز سلامت ماند لیکن ڈریک بلا خوف و ہراس متصل ساحل امریکاے جنوبی طرف شمال روان شدہ چندین شہرہا و اسباب جہازات ہسپانوی را تاخت و تاراج نمودہ سفر خود طرف

شمال جاری مانده به ساحل امریکاے شمالی رسیده ازگولڈن گیٹ (Golden Gate) گذشته بخشکه فرآمد و بیرق انگلیسی را نصب کرده بنام ملکۂ الزبت (Queen Elizabeth) بر علاقه (آن را نیو البیان (New Abio) نامید) قبضه کرد بعد ازان بحرالکاہل را عبور نموده به جاوا رسید' و دورا افریقه سفر کرده در ۱۵۸۰ء معه الخیر و العافیة پس به انگلستان معاودت نمود؛

ہرگاه جهازرانان اروپائی تا آخر قرن شانزدہم تعلق جنوبی بحر اطلس و بحرالکاہل را کشف کردند متوجه شدند که تعلق شمالی ہر دو بحر را نیز از شمال مغرب امریکاے شمالی دریابند چون منتهاے شمالی یخ بسته و نهایت سرد است' چندین کوششهائے که راه ہندوستان را از جانب شمال مغرب معلوم کنند در معرض ظهور آمد - در ۱۵۷۶ء فرو بشر (Frobisher) سعی اولین را نمود؛ بعد از چند سال ڈیوس (Devis) در آبناے که باسم او موسوم گردیده سفر کرد'

بعد ازان، ہنری ہڈسن (یک انگریز کہ ملازم شرکت ہند شرقی
ہلاندی بود) در عبور نمودن آبنائے ہڈسن کامیاب شدہ
در خلیج ایکہ بنام او موسوم است داخل گشت، پنج سال
بعد بیفن (Baffin) خلیج بیفن را دریافت، بعد ازان تا یک
قرن ہیچ کوشش کردہ نشدہ؛

آبنائے بیرنگ را در ۱۶۴۸ء یک قزاق دشینو (Desohneo)
نام کشف کردہ بود نامبردہ از ساحل شمالی سائی بیریا روان
گشتہ از مابین آنہا گذشتہ بہ بحرالکاہل رسید، اروپائی ہا وجود
آبنائے مذکور را باور نہ کردند حتیکہ در ۱۷۲۸ء یک شخص
بیرنگ نام باشندہ ڈنمارک و در ملازمت روس، تصدیق
قول قزاق مذکور را نمود؛

بدوران قرن نوزدہم چندین مہمات بغرض کشف ساحل
شمالی امریکہ و آبناہا مابین جزائر فرستادہ شدند، معتبرترین
مہمات بسرکردگی جوہن فرینکلن (John Franklin) روان
کردہ شد لیکن کل نفری ہلاک گشتند، چندین جماعہ ہائے

متلاشی بغرض علم آوری جماعۂ مذکور فرستاده شدند و درین ذیل درباب قطعات شمالی معلومات اضافہ تر نیز بدست آمد؛ یکے از جماعہ ہاے متلاشی بسرکردگی مک کلور (Mc Clure) در ۱۸۵۰ع از راه بحرالکاہل به آبناے بیرنگ داخل شده متصل ساحل شمالی امریکاے شمالی طرف مشرق روان گشت ـ جہاز مک کلور تباه گردید لیکن نامبرده و رفقاے او نجات یافتند؛ و بذریعہ جہازات امدادی از راه ڈیوس پس بوطن خود رسیدند؛ پس مک کلور شخصے است که حقیقتاً راه شمال مغربی را از یک تا به بحر دیگر پیموده؛ جماعہ متلاشیہ ما بعد نشانات نعم فرینکلن را یافتند؛ و از تحریرات ایشان ثابت شد که فرینکلن راه شمال مغربی را در حقیقت تکمیل نموده بود لیکن بوقت مراجعت تباہی و ہلاکت سرشان نازل گشت؛ اول کسیکه راه شمال مغربی را کاملاً معلوم کرده و ہمراه جہازات خود بخیریت و سلامتی مراجعت نموده است رولد آمندسن (Roald Amundsen)

است: (۱۹۰۳ – ۶) شخص مذکور از بابت سفر خود به قطب جنوبی هنوز شهرت بزرگ تر را نائل است، آمندسن از بحر اطلس به آبنای بیرنگ رسیده به بحر الکاهل داخل شده بود؛

مساعی و فداکاری های این مردم در معلومات جغرافیائی بسیار اضافه نموده است، نسل های موجوده و آمنده مرهون منت جانفشانی های شان هستند و خواهند ماند - از جرأت و جسارت همین اشخاص است که از کشف امریکه نظریه حکماے اسلام "مدوری زمین" عملاً ثابت شده است، یا اسفا درین ایام ممالک اسلامی چنین کارها را عبث خیال میکنند، این است قصهٔ مهاجرت به امریکه باید عبرت و درس بگیرید؛

اوقیانوسیه (اوشنیا)

اسم اوقیانوسیه به جزائر داده شده که در بحرالکاهل پراگنده است ، طولش تقریبًا ۸۰۰۰ میل و عرضش ۶۰۰۰ میل است۔
اوقیانوسیه در پنج مجموعۂ تقسیم شده :۔

(۱) میلیشیا یا مجمع الجزائر ملایا Malasysia

(۲) استریلیا یا آشیای جنوبی Australasia

(۳) میلے نیشیا یا جزائر سیاہ پوستان Melanesia

(۴) مائی کرونیشیا Micronesia

(۵) پولی نیشیا Polynesia

میلیشیا

میلیشیا را مجمع الجزائر ملایا یا مجمع الجزائر هند مشرقی هم میگویند ۔ بر جزائر سنڈ و بورنیو و فلپائین و سیلی بیز

و مالوکا مشتمل است ، چونکه باشندگان جزائر را ملایا میگویند، ازین جهت باسم میلیشیا موسوم شده است ، این ها را آبنای ملکا و بحیره چین از ایشیا جدا میکند - همه جزائر کوهی است و چندین تلل آتش فشان دارد ، و بر هردو طرف خط استوا واقع است - رقبه مجموعی آنها تقریباً ۸۰۰,۰۰۰ مربع میل است ٭

یک خط ایکه آنرا خط والیس Wallace میگویند مابین این جزائر کشیده شد - این خط آن جزائر را که در یک زمان پیش با جزیره استرالیا پیوسته بودند جدا میکند - جائیکه آب بحر خیلے عمیق است و ساخت جزائر از یکدگر مختلف ، خط مذکور کشیده شده ، جزائر مشرقی خط عبارت است از لمبوک : سمباوا ، سیلی بیز ماکاسر ، جیلولو ، مولوکاز و پیلو - جزائریکه طرف مغرب خط مذکور واقع است برسماترا ، جاوا ، بالی ، بورنیو ، پالاوان ، مندانائو و فلپائین مشتمل است ،

باسواے یک ثلث جزیرہ بورنیو و جزیرہ خورد لابوآن (متعلق برطانیہ) و جزائر فلپائین (متعلق ریاستہاے متحدہ امریکہ) جملہ جزائر مستملکات دولت ندرلیند ہستند۔

نباتات و حیوانات جزائر شرقی کہ بہ آسترلیا نزدیکتر است ہمان می باشد کہ در استرلیا وجود دارد، و جزائر مغربی ایکہ قریب آسیا واقع است نباتات و حیوانات آسیائی دارد۔

اقلیم:۔ اقلیم جزائر گرم و مرطوب است و باران زیاد دارد۔

باشندگان:۔ اہالی میلیشیا را ملایا گویند۔ رنگ شان گندم گون، موے شان سیاہ و ریش شان کم میباشد، خانہ ہاے خود را برستونہا و یا درختان بلند بغرض محافظہ و مدافعہ از دشمن میسازند، تعمیر خانہ ہای شان از بانگس (نے ہندی) میباشد. متأسفانہ بطرف آلات جدید و تعلیم توجہ کم دارند و چیزے کاہل میباشند

لیکن در کشتیبانی مهارت تامه دارند و بسیار بهادر میباشند
در زمانیکه دول یورپی باین جزائر دست تصرف را دراز
کرد، این مردم در بر و بحر جنگهاے خونریز همراه
عسکریان مسلح اروپائی نمودند، وطن عزیز را بعد از
مدافعه و مقاتله شدیده از دست دادند +

این شان اسلام است، اینجا شما خواهید پرسید که این
مردم دین حقه اسلام را چگونه اختیار کردند حالانکه هیچ
حکومت اسلامی باین حدود نرسیده بود -؟ جواب آسان
است، باید دانست که عربها بزمانه عروج خود براے
توسیع تجارت و تزیید ثروت ملی و قیام مناسبات
دوستانه با جمیع ممالک و ملل بقرار اقوال و افعال
نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم کوشش بسیار را بعمل می
آوردند - باوجودیکه در تجارت مشغول و مصروف می بودند
از فریضه لازمه و واجبه بفحواے (رجالٌ لا تلهيهم
تجارةٌ ولا بيعٌ عن ذكر الله الخ) ترجمه - آنکسانیکه ایشانرا

سوداگری و خرید و فروخت از ذکر خدا غافل نمیسازد) یعنے امر معروف و تبلیغ احکام اسلامی غفلت نکرده در اشاعت اسلام بغایت میکوشیدند و چون اجانب در خرید و فروخت حسن معاملت تدین ، امانت ، صدق و ایفاے عهد را ملاحظه میکردند متاثر و فریفته شده دین اسلام را قبول میکردند ، پس مردم ملایا هم حسن معاملگی و اتقاء و خلق پسندیده سوداگران عرب را دیده مسلمان شدند ، پیش از تجاوز و تعدی دول اروپائی این مردم از نعمت حریت بهره اندوز بودند ،

نباتات :- درین جزائر مصالحه جات (بهارات) بکثرت پیدا میشود - پیداوار عمده عبارت است از فلفل سیاه ، جوز هندی ، قرنفل ، ساگو دانه ، صمغ ، خیار بحری ، ریشه موز جنگلی (کیلاے جنگلی) آشیانه هاے خوردنی ، برنج ، قند ، تمباکو قهوه و نیل - درین جزائر بعض طیور آشیانه ها میسازند و مردم چین آنهارا نعمت عظمی میشمارند - یکے از اطعمه لذیذ شان است ،

معدنیات:- معدنیات عمده آنها زغال سنگ، آهن طلا، نقره و الماس مس، سرب و سیماب است،

حیوانات:- گاو جنگلی، شیر، کرگدن، فیل و میمون اورنگ اوتانگ، جزائر مشهور و شهر های کلان:-

سماٹرا (Sumatra)

جزیره سماٹرا را خط استوا از عرض آن گذشته بدو حصه تقسیم میکند و جزیره آخرین طرف میلے شیا است، این را آبنائے ملکا از جزیره نمائے ملایا و آبنائے سنڈا از جزیره جاوا جدا میکند- در جنوب مغرب کوهسار است قله بلند آن قله ادفیر Ophir است، حصه مشرقی آن جنگلهای غلو دارد پڈنگ Padang و بین کولین Bencoolen و پالم بانگ Palembang بر ساحل مشرقی واقع است، آبادیهائے مردم هلا ند بیاشند پیدا وار عمده آن عبارت است از فلفل سیاه، قهوه، تمباکو، صمغ، کافور، کنبرا، طلا

و زغال سنگ ،

شهر کوٹا راجه پایه تخت آچین است که در شمال یک ریاست وطنی میباشد ، جزیره هذا تعلق به دولت هلاند دارد جمعیت جزیره قریباً ۵ ملیون ،

جاوا (Java)

جزیره ایست دارای قلل آتش فشان ، این را آبنای سنندا از سماترا جدا می کند آباد ترین و معمور ترین جزائر میلیشیا است ، جمعیت نفوس ۳۶ ملیون - همگنان مسلمان هستند - اکثر شان ملایا لیکن چینی ها و عربها نیز آباد ند ، اگرچه کوهی است ، لیکن زمین نهایت حاصل خیز دارد ، طول آن از غرب تا شرق ۶۰۰ میل - اخراجات مهم آن قند ، قهوه ، برنج ، تمباکو ، نیل ، چاے و پوست کنکنه است ،

بے ٹیویا Batavia (۱۳۸) هزار پایه تخت و شهریست دارای تجارت بزرگ ، و محل حکومت حاکم اعلاے

هلاندی است ،

بوئی‌تن زورگ Buitenzorg پایه تخت تابستانی حاکم اعلی است ، یک باغ دارد که در دنیا بهترین و جمیلترین شمرده میشود -

سورا بایا (۱۵۰) بزرگترین شهرهای جاوا است، سوراکارتا (۱۱۸) شهریست تجارتی +

جزائر بالی ، لمبوک ، سمباوا ، فلورین ، سمبا ، تیمور بطرف مشرق جاوا واقع است ، باشندگان بالی هندو میباشند+ جزیره سمباوا بواسطهٔ کوه آتش فشان تمبارس نام شهرت دارد - حصه شمالی تیمور در قبضه پرتگال است ،

بورنیو (Borneo)

جزیره بورنیو ازحیث کلانی در دنیا درجه چهارم را نائل است ، این را خط استوا بدو حصه تقسیم می کند + رقبه اش چهارچند برطانیه کلان است یا چیزی ازیکنیم چند

افغانستان اضافه تر ، لیکن کل آبادی آن تقریبًا نصف
آبادی لندن می باشد ،

این جزیره هم کوهی است ، کینی بالو Kini BaLu
قله بلند ترین است ، زمین آن حاصل خیز و اقلیم خوشگوار
میباشد ، زغال سنگ و طلا و الماس بافراط دارد ـ و
مسکن اصلی میمون اورنگ اوتانگ است ،

باشندگان آن بر دیاک ها (Dyaks) و ملایا ها و چینی ها
مشتمل هستند ، اخراجات مهم آن ساگودانه ، آشیانه هاے
خوردنی و کافور است +

یک حصه بورنیو طرف جنوب در تصرف هلاند وحصّه
شمالی در قبضه برطانیه است ، برونی Brunei یک ریاست
وطنی است در شمال ماتحت برطانیه + حصه موسوم به
سراوک Sarawah ماتحت یک راجاے انگریز است
و آزاد میباشد ، مقام صدر حکومت هلاند پونٹیانک
(یا Pontianak) می باشد، لابوآن جزیره خوردیست بشمال

مغرب بورینو. برای زغال سنگ مشهور است متعلق
برطانیه

فلپائین [illegible]

این جزائر را میجیلان نام شخص اول ایست که بدور
زمین کاملاً سفر کرد در فلپائین مقتول گشت مگر رفقائش
جهاز را هسپانیه بردند) در سنه ۱۵۲۱ء کشف کرده بود
و باسم پادشاه هسپانیه فلپ ثانی موسوم کرد - عدد
جزائر قریباً سه هزار است که نزدیک یکدیگر واقع می
باشد، کلهم ماتحت ریاستهای متحده امریکه میباشد، جزائر
مهم آن در شمال لیوزن [illegible]، در جنوب مندانائو
Mindanas و در جنوب مغرب پالاوان Palawan است،
همگنان آتش فشان میباشد و مورد زلزله های شدید.
مانیلا Minila در لیوزن پایه تخت است و برای
سگرتها شهرت دارد. پیدا وار نباتی جزائر برنج، قند،

ریشه کیلا ، قهوه ، تمباکو ، سگرتها و نیل است ، معدنیات
مهم آنها طلا و زغال سنگ است ،

جزائر سُولُو (Sulu)

یک مجموعه جزائر خورد خورد طرف جنوب فلپائین
واقع است ، باشندگان آن مسلمان بیباشند ، در بحر
نواحی بر کشتی هاے اروپائی چپاول انداخته مال و
دولت را نهب میکنند -

سیلی بیز (Celebes)

طرف مشرق بورنیو واقع است و بواسطه آبنای مکاسر
Macassar جدا بیشود - اهالی اصل جزیره را "بوج" میگویند
اینجا برنج بافراط پیدا میشود - اخراجات مهم آن قهوه، آشیانه های
خوردنی، جوز هندی، کنیرا (که براے روغن کردن باستعمال
آورده بیشود) و پوست سنگ پشت است، شهر مشهور

ترین مکاسر است ، مرکز تجارت بزرگترین در میلیبشا میباشد.

مولوکاز Moluccos

مولوکاز یا جزائر مصالحه ها بطرف مشرق سیلی بیز متعلق هلاند است جزائر عبارت است از جزیره جیلولو Gilolo بشمال، جزائر بندا Banda یا جوز هندی بجنوب ، سیرام Ceram امبویانه Amboyana و تارنیت Ternate در مرکز.
پیداوار مهم آنها جوز هندی ، قرنفل و پوست جوز (یعنی بسباسه) است ، جوز هندی و قرنفل بمقدار فراوان بخارج فرستاده بیشود امبویانه Amboyana پایهٔ تخت است.

جزائر سنڈا (Sanda)

جزائر سنڈا بر سماٹرا و جاوا و چند دیگر جزیره مشرقی مشتمل است ، چندین قلل آتش فشان دارد ، بعضے از آنها مشتعل و بعضے خاموش است ، جزائر مذکور مورد زلزله هاے مدهش میباشد - جزیره کاراکاتوا Karakatoa را زلزله سنه ۱۸۸۴ع کاملاً تباه کرده بود +

استرالیا Australia

معنے استرالیا "خشکه جنوبی" است چرا که این جزیره کلان ترین دنیا که اگر آنرا یک بر اعظم بگوئیم سزا وار خواهد بود در نصف کره جنوبی وقوع دارد + استریلیا در نصف کره جنوبی درمیان ۱۰ و ۳۹ درجه عرض بلاد جنوبی و مابین ۱۱۳ و ۱۵۶ درجه طول بلاد مشرقی واقع است، و بحر الکاہل را از بحر ہند جدا میکند، استرالیا براعظم خورد ترین و جزیره کلانترین عالم است،

بصحت گفته نمیتوانیم که این جزیره کلان بکدام وقت کشف شده، بدوران قرن شانزدهم ملاحان پرتکالی و ہسپانوی و بلاندی بساحل مشرقی استرالیا رسیدند، مردم بلاندی در سنه ۱۶۰۶ء این را ہلاند جدید نامیدند - لیکن بران قابض نشدند - در سنه ۱۷۷۰ء کپتان کُک Cooke متصل ساحل مشرقی استریلیا سفر کرده بسیاری ساحل را کشف کرد - و بر

درخواست او دولت برطانیه این را در سلطنت خود شامل نموده اولاً برائے فرار یہائے مجرم خود معین کرد۔ در نصف قرن نوزدھم کانہائے طلا دریافت شد ازین سبب گوچ نشین ہائے برطانوی اینجا آمد و آباد شدہ رفتند +

استریلیا بواسطہ وجوہات آتیہ از دیگر براعظم ہا اختلاف کلی دارد :-

(۱) این خشکہ کلان یا براعظم را جزیرہ میگوئیم چرا کہ از دیگر براعظم ہا خیلے دُور تر در بحر واقع است ، از ایشیا ۱۸۰۰ میل و از افریقہ ۴۵۰۰ میل و از امریکائے جنوبی ۸۵۰۰ میل دور است +

(۲) صرف ہمین براعظم ایست کہ کل آن در نصف کرہ جنوبی واقع شدہ ، نقطہ شمالی ترین آن نیویارک بر ۵ درجہ طول البلد جنوبی میباشد +

(۳) با افریقہ و امریکائے جنوبی مشابہت دارد لیکن خلاف آنہا طول آن شرقاً غرباً است (۲۴۶۰ میل)

(۴) خط جدی این را بدو حصه برابر تقسیم میکند۔

(۵) ہیچ دریاے کلانے ندارد ھم نزین آنها مُرّی Murray میباشد،

(۶) نباتات و حیوانات اصلی آن در ہیچ براعظم دیگر دیده نمی شوند۔

(۷) از روے علم طبقات الارض قدیم ترین خشکه ها است، مگر بر خلاف دیگر خشکه ها ہیچ نشان تهذیب و تمدن قدیم درین یافت نمیشود۔ در دیگر براعظم ها عمارات شکسته و دیگر آثار عظمت و شوکت گذشته را نمایان میکند۔

حدود اربعه و وسعت: بشرق بحرالکاہل، بشمال و غرب بحر هند، بجنوب بحر جنوبی - رقبه اش ۳ ملیون مربع میل یا $\frac{4}{5}$ یوروپ۔

ساحل: ساحل استریلیا بسیار شکسته نیست، خلیج کلان کلان حسب ذیل است، در شمال خلیج کارپن ٹیریا Tarpentaria، در جنوب خلیج سپنسر Spencer بر ساحل

جنوبی یک خلیج وسیع است مانند کمان موسوم به گریت
استریلیان بائٹ (خلیج کلان استریلیائی) Great Australian Bight
پورت فلپ که بران شهر ملبورن واقع است از بندرگاه
های شاندار عالم شمرده میشود -

راس یارک York انجام شمالی ترین استریلیا است این را
آبنائے توریس Torres از نیوگنی New Gunia جدا میکند ،
آبنائے باس Bass تسمانیا را از استریلیا منفصل مینماید -

یادداشت :- گریٹ بیریار ریف (جبل بحری مرجانی
کلان) متصل ساحل شمال مشرقی استریلیا میبود+ سلسله
های مرجانی یکے از خصوصیات مهم آن است ، طول آن
۱۲۰۰ میل و عرض انتهائی آن ۱۰۰ میل است ، عرض
جوئیکه مابین جبل بحری و براعظم است از ۲۰ الی ۷۰ میل
میباشد ، این جبل بحری مسلسل نیست بلکه بعض جاے ها
جویهاے عمیق حائل است ، برای جهازات خطرناک است
اگر احتیاط نکنند +

سطح :- از جہت کیفیت عمومی سطح براعظم ہا در سہ جورہ
تقسیم کردہ میتوانیم :-

(۱) آسیا و یورپ سطوح مرتفع دارد کہ ازانہا مانند
شاخہاے درخت بہر طرف مے براید - و در شمال میدان
ہای وسیع ممتد است ،

(۲) در امریکای شمالی و جنوبی سلسلہ مہم ترین جبال ہمراہ
ساحل مغربی با طول براعظم ممدود و میدانہاے وسیع مابین
کوہ ہای بلند تر مغربی و پست تر مشرقی واقع است ،

(۳) اکثر حصہ استریلیا و افریقہ بر سطح مرتفع مشتمل است
کہ ودرا دور آن کوہ ہا مانند فصیل ممدود - میدانہاے تنگ
ساحلی دارد - ہر یک دارای صحراے کلانے است +

بس بقرار (۳) فوق ساخت استریلیا عموماً با افریقہ تشابہ
دارد چراکہ استرالیا ہم سطح مرتفع است ازکوہ ہاے
ساحلی محصور - نشیب عمومی زمین از شرق طرف غرب
است ، میدانہائیکہ مابین بحر و کوہ ہا است تنگ و

حاصل خیز و شاداب میباشد ، و در اکثر حصه اندرونی براعظم بیابانها و ریگستان ها ممتد است ، در باقی حصص بوته های خار دار یافت میشود +

کلانترین جبال استریلیا متوازی ساحل مشرقی رفته است اسم آن (Great Divide) فاصل اعظم است ، در حصص مختلف اسمای مختلف دارد - در وکتوریا الپس استرالیائی (Australian Alps) در نیو سوتهه ویلز کوسی اُسکو Kosciusk (قله تاون شنڈ آن ۷۲۵۰ فت بلند) ، چیزے طرف شمال کوه بلیو (Blue mountain) و سلسله لورپول ، در کوئینز لینڈ کوسٹ رینج (سلسله ساحلی) و دارلنگ ڈاؤن (Darling Down) میگویند +

ذریعه آبرسانی :- تفاوت مهم مابین استرالیا و افریقه اینست که استریلیا برخلاف افریقه دریا های کلان ندارد حصه کلان افریقه در منطقه استوائی واقع است و آنجا باران زیاده میشود دریا های کلان کلان ازمرکز براعظم میآید در استریلیا خط جدی ازمرکز استریلیا میگذرد و این منطقه منطقه باران نیست +

دریا های ایکه آب مستقل دارد در مشرق و جنوب مشرق خشکه واقع است چراکه آنجا باران بسیار میشود و از برفهای کوه فاصل اعظم پیهم آب حاصل میکند - بر ساحل شمالی اقلیم گرم منطقه حاره است ، اگرچه اینجا دریا ها است مگر آنها آب موقتی دارد و کوه های پست آنجائی هیچ ذخیره برف ندارد ، ازین سبب اینجا آب کم است ، دریا های مغربی از باران زمستانی آب حاصل میکنند ، لیکن ساحل خلیج کلان استریلیائی هیچ دریاے مهم ندارد ،

۱. **دریا های ساحل مشرقی** :- مهم ترین آنها فتزرای (Fitzroy) و برسبین (Brisbane) در کوئینز لینڈ ، وکلیرنس (Clarence) و هنتر (Hunter) و هاکس بری (Hawkesbury) در نیو ساؤتھ ویلز ، همگنان از نشیب های مشرقی فاسل اعظم مے بر آید - بدوران موسم باران مورد طغیان ها میباشد ،

۲. **دریا های ساحل شمالی** :- مهم ترین آنها میچل (Mitchell) و فلینڈرز (Flinders) از مغرب فاصل اعظم

بر آمده در خلیج کاربن ٹیریا مے ریزد + وکتوریا و فٹزراے
در خلیج کیمبرج (Cambridge) و کنگس ساؤنڈ (King Sound) اینها
دریا های منطقه حاره است دلدلها دارد +

۳. دریا های ساحل مغربی :- عمده ترین آنها سؤان
(Swan) و پرتھ (Perch) نزدیک دهانه اول الذکر - مرچیسان
(Murchison)

۴. دریا های داخلی :- چندین دریا ها است که کوتاه می
باشد و به بحر نمیرسد بلکه در غدیر آئیری مے افتند، سطح
غدیر مذکور از بحر پست تر است ،

۵. نظام مرّی ڈارلنگ :- صرف یک دریای کلان
است که در استریلیا وجود دارد - موسوم به مری (Murray)
اصل دریای مری ۱۳۰۰ میل دراز است لیکن معاون
آن ڈارلنگ (Darling) منبعے دارد که ۲۳۴۵ میل از
بحر دور است ، دریای مری از کوسی اسکو (Kosciusco)
مے براید و طرف جنوب مغرب جاری شده مابین وکتوریا

دنیو ساؤتھ ویلز حدود قدرتی بیسازد به غدیر الگزاندرنیا (Alexandrina) مے ریزد - معاونهاے کلان آن موردم برج (Murumbridge) لچلان (Lachlam) و ڈارلنگ است +

غدیر ها :- حجم غدیر های استرالیا مانند دریا های آن بیک قرار نیست کم و بیش میشود - آنها در چقوری واقع شده اند و در موسم باران توسیع مے یابند، اکثر آنها مخرج ندارد لهذا شور میباشد +

۱۰ بر میدانهای استریلیای جنوبی :- آئیری (Eyre) ٹارنس (Torrence) گاردنر (Guirdner) و فروم (Frome)

۲۰ آمادیو (Amadews) همراه چند غدیر نواحی در مرکز سطح مرتفع واقع است ،

۳۰ در جنوب مشرق سطح مرتفع ، غدیر آسٹن (Auston) و مُور (Moore) مشهور ترین است ،

غدیر الگزاندرینا آب شیرین دارد +

اقلیم :- یاد باید داشت که مواسم نصف کره جنوبی صد

مواسم ما میباشند پس وقتیکه ما زمستان داریم در استریلیا تا بستان است و بدوران تابستان ما آنجا زمستان مسلط می باشد و نیز بدانید که خط جدی استریلیا را بدو حصه تقسیم میکند، سطح استریلیا هم باید بیاد شما باشد +

پس بقرار آب و هوا استریلیا را در چهار حصه تقسیم کرده میتوانیم :-

۱. **سواحل شمالی** :- در منطقه بادهای متناوب میباشد، هرگاه آفتاب بر خط جدی میدرخشد، باد های مرطوب بحری طرف داخل خشک میوزد، و اقلیم این حصه مثل اقلیم بارانی هندوستان میگردد -

۲. ساحل مشرقی و جنوب مشرقی از باران ایکه باد های تجارتی جنوب مشرقی مے آرد مستفید میشود و اینجا تمام سال خوب باران میشود، سبب اینست که این باد های مرطوب را کوه های ساحلی در بر میگیرد +

۳. سواحل مغربی :- جنوب مغربی بواسطه نسیم ها ے

بحری باران کافی دارد۔ بر گوشه جنوب مغربی در زمستان
باران زیاد میشود، اینجا تابستان نسبتاً سرد و خشک و
زمستان معتدل و مرطوب میباشد +

۴. بداخل براعظم باد های مرطوب رسیده نمیتواند ازین
جهت آنجا صحرای کلان ممتد است و زمین کلیتهً لامزروع+

اقلیم استرالیا عموماً گرم خشک است لیکن صحت بخش
شادابی و حاصل خیزی زمین را از باران فوق اندازه کرده
میتوانید +

نباتات:۔ نباتات اصلی استرلیا با نباتات دنیای دیگر
هیچ مناسبت ندارد، کوچ نشینان اروپائی (تقریباً ۱۵۰ سال
پیش) باین جزیره رسیده هیچ کشت و کار را ندیدند۔ درختان
اصلی استرلیا یوکلپٹس (Eucalyptus) و گز و یک بوته خار دار
که آنرا سپینی نیکس (Spinipex) میگویند است، گیاه کنگرو
و گیاه شور به زمین خشک مے روید، از درخت یوکلپٹس
چوب عمارتی حاصل میشود، از برگهایش یک قسم تیل تیار

میکنند که دوای بعض امراض است ،

کوچ نشینان اروپائی حبوبات زراعتی را آورده این جا کاشتند ، چنانچه درین ایام جواری ، نیشکر ، برنج ، پنبه ، نارنج و کیلا در شمال کاشته میشود و بافراط میروید۔ گندم ، ذرت وجو در جنوب خوب میروید ، گندم بخارج هم فرستاده میشود ، کل میوه های بر غلیق خوب مے روید و مے بالد ،

حیوانات :۔ حیوانات استریلیا هنوز عجیب تراست ، قبل ورود مهاجرین اروپائی هیچ حیوان اهلی نبود۔ اسپ ، گاؤ ، و گوسفند وغیره هیچ موجود نداشت ، حیوانات وحشی درنده نیز دیده نشدند ، حیوانات وطنی استریلیا خلیطه دار میباشند ، مثل کنگرو (Kangroo) و آپوسم (Oppossum) و ودم بٹ (Wombat) صرف یک حیوان درنده است که ڈنگو (Dingo) نام دارد یک قسم سگ است ، ایمو (Emsi) شتر مرغ استریلیائی است ، طیور در انواع و اقسام بکثرت یافت میشود۔ یک طوطی بسیار قشنگ را کاکاتو (Cockatoo) میگویند ، پرنده

قشنگ کوہی لائربرڈ (Lyre bird) نام دارد - مار ہا و کژدم ہا یمیباشند ، کرمهاے رنگم رنگ وجود دارد - مورچه سفید بسیار است ،

ماہی در دریا ہا و ابحار یافت میشود +

جملہ حیوانات اہلی ازممالک غیر آوردہ شدہ - اسپ ، گاؤ وگوسفند وغیرہ - جائیکہ باران کافی میشود چراگاہ ہای وسیع است ، چنانکہ درین ایام پشم ذریعہ دخل زیاد ترین مملکت است ،

معدنیات :- استریلیا ازجیث معدنیات بسیار با ثروت است زغال سنگ بر ساحل مشرقی بافراط یافت میشود ، از کانہاے نیو کاسل (Newcastle) و اِلّاوارا (Illawara) و لتگو (Lithgo) زیادہ ترین و بہترین مے بر آید - در اپس وچ (Ipswich) نیز +

طلا :- در وکتوریا ، استریلیای مغربی و کوئینزلیند (Queensland) میشود -

مس :- در استریلیائے جنوبی - نقره در نیو ساؤتھ ویلز- سرب و قلعی تقریباً هر جائی پیدا میشود +

پلیشه ها :- گوسفند و گاؤ را پرورش میدهند - کان کنی و زراعت هم ترقی کرده میرود +

ذرائع آمد و رفت :- شهرها اکثراً در حصص ایکه کانها یافت شده و بر ساحل ها آباد شده اند - خط آهن جمله بلاد را پیوسته میکند ، و زیاده تر همین ذریعه ایست برای آمد و رفت +

اخراجات :- طلا ، پشم ، چرم پخته ، مسکه ، قند ، گندم و قهوه

ادخالات :- رخت نخی و پشمی ، چای و ماشین ها

باشندگان :- باشندگان اصلی استریلیا را حبشیان استریلیائی می گویند ، وحشی و ناشائسته میباشند ، نه زراعت میکنند و نه برای خود خانه میسازند و نه لباس را میپوشند - تعداد شان روز بروز کمتر شده میرود از روزیکه اهالی اروپائی آنجا رفته اند حبشیان شراب خوری را عادت گرفته

اند - یک مصنف انگریز فرووڈ نام در کتاب خود بینویسد که "اگر بقرار حکم اسلامی شراب ممنوع مے بود این مردم عادت شراب خوری را اختیار نمیکردند ممکن بود که از تهذیب و تمدن متأثر بشوند" - این مردم در جنگها بوده بر شاخهای درختان و شکار کنگرو گذران میکنند - ایشان یک قسم اسلحه دارند که آنرا بومرانگ (Boomerang) میگویند ، ساختن آن خیلی عجیب و معقول است ، یعنی اگر صاحب آن بغرض شکار بر کدام پرنده و یا حیوان بیاندازد پس باز خود کرده در پایهائش مے افتد -

اکثر نفوس از اولاد انگریزان هستند - مذهب شان پروتستان است یک عدد چینی ها نیز سکونت پذیرفته اند لیکن حالاً حکومت استرالیا داخله [illegible] را ممنوع قرار داده است . بقرار مردم شماری [illegible] سال ۱۱۳۰۰۰۰۰ [illegible] محسوب شده اند [illegible] و [illegible] هستند . حکومت [illegible] استرالیا در [illegible] تقسیم [illegible] است ، وکتوریا

(Victoria) نیو سوتھ ویلز (New South Wales) کوینز لیند

آسترلیای جنوبی ، آسترلیای شمالی +

هر صوبه ماتحت یک حاکم و یک مجلس واضع قوانین و یک مجلس انتظامی است ، تمام مملکت زیر اقتدار یک پارلیمان متحده است ، پارلیمان یک صدر (اورا پادشاهِ انگلستان مقرر میکند و در آسترلیا باسم بادشاه موسوم است ، و یک مجلس شوری و یک اُطاق وکلاء دارد +

شهر کین بیرا (Canberra) در نیو ساؤتھ ویلز را پایه تخت مملکت قرار داده اند ، لیکن چونکه عماراتِ حکومتی تا حال به پایه تکمیل نه رسیده است ، شهر میلبورن (Melbourne) پایه تخت مؤقتی است ، به همراه تسمانیا یک سلطنت استریلیا گفته میشود +

وکٹوریا

(Victoria)

وکٹوریا بطرف جنوب مُری و بمشرق ۱۴۱ طول البلد مشرقی واقع است، رقبه اش تقریباً ۸۸۰۰۰ مربع میل ❊

کیفیت سطحی :- فاصل اعظم وکٹوریا شرقاً غرباً مرور مینماید در مشرق کوه بلند ترین و بانام الپس استریلیائی موسوم است، از کوه ها تا مری که طرف شمال است و تا بحر که طرف جنوب آنها است میدانها ممتد است ❊

دریاها :- دریاے مری حدود شمالی وکٹوریا را تا ۱۰۰۰ میل میسازد، معاونین کنار چپ آن وکٹوریا را سیراب میکنند- دریاے یارا یارا (Yarra-Yarra) بباعث اینکه شهر ملبورن بر کنار آن واقع است شهرت دارد ❊

اقلیم و باران - در وکٹوریا تابستان چندان گرم نمیباشد بلکه خوشگوار - و زمستان معتدل میباشد ❊ - میدانها

شاذ و نادر برف و یا یخ میشود - مقدار وافر برف بر کوه ها
میبارد لیکن در تابستان همیشه آب میگردد - برمیدانهاے
جنوبی فاصل آب باران کافی میبارد، لیکن بر میدانهاے که
بشمال آن نامری است کم باران میشود

جائیکه باران کافی است، زمین حاصل خیز میباشد -
لیکن طرف مغرب ریاست علاقه کلانیست که هیچ باران
ندارد - چنین قطعات شمالی بواسطه آبرسانی حاصل خیز
شده است،

پیداوار نباتاتی :- بباعث اعتدال اقلیم حبوبات نشو و
نماے خوب مے یابد، چنانچه گندم، جو، ذرت و میوه ها
کاشت میشود و خوب مے بالد - بر نشیب هاے کوه انگور
میکارند و ازان شراب میسازند - انواع یوکلپٹس در
جنگلهائیکه بر نشیب کوه ها میروید یافت میشود ازان (Eucalyptus)
چوب عمارتی و تیل حاصل میکنند +

حیوانات :- گوسفند و دیگر مواشی در تعداد کثیر پرورش

داده میشوند، لهذا پشم، گوشت، چربی و چرم خام بخارج فرستاده میشود

معدنیات :- در اضلاع بالارت (Ballarat) وسینڈ ہرسٹ (Sandhurst) طلا پیدا میشود - دیگر معدنیات هم است لیکن تا حال بکار انداخته نشده ٭

پیشه ها :- مواشی پروری، کان کنی وزراعت پیشه های کلی مردم، دیگر صنائع هم ترقی کرده میرود - رخت تخی یافته میشود و قند را پاک میکنند ٭

از باعثیکه عده مواشی بسیار است و حبوبات زیاده میروید حاصلات آنها بخارج فرستاده میشود - و اشیاے صنائع نفیسه از خارج مے آید ٭

خط آهن وکٹوریا ۲۰۰۰ میل دراز است

بلاد :- میلبورن (Melborne) (۴۷۲) پایه تخت برساحل پورت فلپ بندرگاه عمده است، یک دارالعلوم دارد ٭

بلارت (Bullarat) (۴۸) بلحاظ آبادی درجه دوم را دارا

است کانهاے طلا اولین در نواح این شهر دریافت شدند ❊
بیندهرست (Sandhurst) مابین کانهاے طلا واقع است❊
جیلانگ (Geelong) شهریست طرف جنوب مغرب ملبورن
و براے صنعت پشم شهرت دارد ❊
باشندگان :- اگرچه خورد ترین صوبه ها است لیکن آباد ترین
میباشد چرا که آب و هواے آن بهترین است، نفوس آن
۱،۲۷۰،۰۰۰ محسوب شده

۲- نیوساؤته ویلز

(New South Wales)

مابین وکتوریا و کوینز لیند واقع است، حد مغربی آن بر
۱۴۱ طول البلد مشرقی منتهی میشود - رقبه آن ۳۱۰،۷۰۰ ملیون
مربع میل - قریباً $\frac{1}{۳}$ ۱ افغانستان ❊
کیفیت سطحی :- حصه مشرقی آن یک سطح مرتفع است کوهے
سلسله هاے عمده کوه ها کوه بلیو (Blue) ، سلسله لور پول و

مجموعه کوسی اُسکو(Kosciusks) که قله بلند ترین استرالیا دارد۔ (قله ٹاؤن شنڈ(Townshend) ۷۲۵۰ فٹ) یک میدان ساحلی مابین کوه ہا و بحر واقع است - و در مغرب میدانہائے وسیع واقع است - بتوسط معاونین دریائے مری آب برائے آنہا میرسد مگر کم ٭

دریاہا :- دار لنگ (Darling) چندین جویہائے خورد خورد مابین ملحق میشود بجنوب مغرب دریائے مری جریان دارد۔ مورومبیجی (Murrumbidgee)ہمراہ معاون خود لچلان(Lachlan) نیز بامرے ملحق میشود - بر ساحل مشرقی دریا ہائے درازترین ہکس بیری (Hawksbury) وہنٹر (Hunter)میباشد- دہانہ ہائے آنہا یک کشادگی در ساحل مغربی میسازد ٭

باران و اقلیم :- در میدانہائے پست حرارت تابستان مثل منطقہ حارہ است ، برف و یخ غیر مرئی است ، لیکن بر سطوح مرتفع آب و ہوا معادل مناطق معتدلہ میباشد- ہمین سبب است که در نیو ساؤتھ ویلز انواع غلہ زیاد است بر

نشیب هاے مشرقی باران کافی میشود لیکن طرف مغرب چندان کم است که بدون آبرسانی کشت محال میباشد +

کل زمین نو آبادی هذا قدرتاً قابل زراعت است، و شادابی یک علاقه عموماً به باران منحصر است، عموماً در جمله علاقه هاے استرلیا چاه هاے مصنوعی (مانند کاریز) را کنده به علاقه هاے خشک آب میرسانند. زراعت این کالونی (مستعمره) کم است لیکن چرا گاهاے وسیع که بر آنها بلیونها گوسفند و غیره میچرند گوسفند هاے این نو آبادی بنج چند گوسفند هاے وکتوریا است.

نباتات :- حبوبات مهم آن گندم و جواری است، علاوه بران ذرت، جو، بطاط، نیشکر، انگور و نارنج کاشته میشود - حبوبات بافراط کاشته و براے خوراکه مواشی نگاه کرده میشود- از جنگلهاے نشیب مشرقی چوب عمارتی حاصل کرده میشود +

حیوانات :- بلیونها گوسفند پرورش داده میشوند، علاوه بران مواشی و اسپ و خنزیر +

معدنیات :- طلا، نقره، سرب، مس، زغال سنگ وقلعی -طلا

در اکثر حصه یافت میشود - زغال سنگ جنس اعلے و بافراط است، میدان مهم زغال سنگ نزدیک نیوکاسل است بر دریاے هنٹر- نقره درسلسله باریار (Barrier) بکثرت حاصل مے شود ٭

پیشه ها - زراعت و چوپانی دکان کنی پیشه هاے عمومی مردم است گوسفندها در تعداد ملیونها پرورش داده میشوند، پشم آنها حاصل مهم ترین است و بخارج فرستاده میشود - در شهر هاے کلان کلان صنعت شروع گشته است،

خط آهن نیوساؤتھ ویلز ۵۰۰ ۳ میل دراز است، لیکن اکثر آن بر ساحل است اندرون ملک آمد و رفت بذریعه سرکها است ٭

اهالی در عوض پشم و معدنیات خود اسباب صنعتی یوروپی و حاصلات منطقه حاره را حاصل میکنند ٭

ادخالات :- اسباب صنعتی هر رقم از یوروپ خصوصاً انگلستان چاے از چین و آرد، قند و میوه از مستعمره هاے نواحی خود ٭

اخراجات :- مهم ترین اخراجات پشم است ۲/۳ قیمت کل اخراجات میباشد، زغال سنگ ، نقره ، طلا ، گوشت تازه ، چرم خام و پوست ، چربی ، سرب ، قلعی ، مس +

بلاد مشهور :- سڈنی (Sydney) (۷۹۲) (۱۹۱۸ء) پایه تخت و مرکز تجارت نیو ساؤتھ ویلز است تقریباً ثلث کل آبادی صوبه درین شهر سکونت دارد - مرکز ریلهاے نیو ساویلز نیز می باشد، شهریست داراے عمارات عالیشان و جمیل ، قدیم ترین شهرهاے استریلیا میباشد +

بروکن هل (Broken Hill) (۲۷) شهریست که بواسطهٔ کشف کانهاے طلا شهرت و آبادی دارد +

نیو کاسٹل (۶۰) (New Castle) بر دریاے هنٹر بندرگاه درجه دوم و مرکز کانهاے زغال سنگ است +

پاراماتا (Parramatta) بر پورت جیکسن باغهاے نارنج دارد

گلبرن (Goulburn) و باتهرسٹ (Bathurst) شهرهاے بری مرکز زراعت و مرغزار ها است +

نفوس کل صوبہ تقریباً ۲ ملیون است ۔ قریباً ۴۰۰۰ وطنی است چینی ها ۱۰۰۰۰ میباشند لیکن بباعث محصول عدد چینی ها کمتر شده میرود ٭

تاریخ مختصر :۔ در ۱۷۸۸ء برائے فراریہائے مجرم مقرر شد، سہ سال بعد بران حاکم متعین گشت ، این قدیم ترین آبادیہائے آسٹریلیا است ، در ابتداء کوئینز لینڈ و وکٹوریا نیز درین شامل بود ، لیکن در نصف قرن نوزدہم علیحدہ کردہ شد ۔

۳۔ کوئینز لینڈ

Queensland

کوئینز لینڈ بشمال مشرق واقع و قریباً ربع کل اسٹریلیا است ، حصہ کلان آن در منطقہ حارہ است ، لہذا اکثر نباتات آن ہمان است کہ در منطقہ حارہ میروید ،

کیفیت سطحی :۔ فاصل اعظم درین مملکت عریض ترین ممتد گشتہ است یعنی بصورت کوہ ممتد نیست بلکہ سطح مرتفع گردیدہ ۔

لهذا بباعث اعتدال اقلیم نباتات منطقہ معتدلہ ہم میروید۔میدان
ہموار بمغرب واقع شدہ است ؛

دریاہا :- اگرچہ دریاہا متعدد دارد لیکن مقدار آب آنہا
کم و بیش میگردد - در موسم باران مورد طغیان و در تابستان
غائب میشوند -

جبل بحری مرجان طرف مشرق کوئینزلینڈ و طرف شمال
آن خلیج کارپن ٹیریا واقع است ؛

باران و اقلیم :- اگرچہ محل وقوع آن متقضی حرارت
زیاد است لیکن بباعث بلندی اضلاع وسیع اعتدال پذیرفتہ
حصہ معتدبہ در منطقہ بادہاے موسمی واقع است لہذا بر ساحل
باران زیاد است لیکن ہر قدریکہ طرف مغرب برویم باران کمتر
شدہ میرود ؛

جائیکہ آب میرسد زمین حاصل کافی میدہد، بباعث حاصل
خیزی زمین در چندین اضلاع انتظام آبرسانی بذریعہ کاریزہا شدہ
است ؛

نباتات:- در میدانهاے پست نباتات منطقه حاره میروید مثلاً جواری پنبه و نیشکر، در اضلاع بلند گندم و دیگر حبوبات منطقه معتدله ؛

حیوانات:- گوسفند و مواشی ؛

معدنیات:- طلا، نقره، زغال سنگ، مس و قلعی ؛

ادخالات:- اسباب صنعتی و غله

اخراجات:- پشم، طلا، قند، گوشت، چربی، چرم خام و پوست ؛

پیشه ها:- شکار صدف، ماهیگیری، گوسفند پروری و کان کنی خط آهن ۵۰۳۳ میل دراز است، سرکها خراب است و دریا هاے آں قابل جہاز رانی نمیباشد ؛

بلاد مشهوره:- برس بین (Brisbane) همراه مضافات خود (۱۵۴۰۰۰) نفر دارد، پایه تخت و بندرگاه مهم و مرکز تجارت مستعمره است ؛

میری بورو (Maryborough) و **راک هیمپٹن** (Rackhampton)

تیز بندرگاه است ٭

کل آبادی صوبه ۲۱۲٫۰۰۰ است

۴- اسٹریلیاے جنوبی

South Australia

آبادی اسٹریلیاے جنوبی تقریباً ۴۵۵٫۰۰۰ است ، مقدار وافر گندم درین علاقه کاشته میشود، انگور خوب میروید و ازان شراب اعلے میسازند - چندین انواع میوه ها خصوصاً بخوبی روئیده میتوانند ٭

ملک طرف شمال پست شده رفته است ، غدیر هاے مهم آن آئیری (Eyer) وٹارنز (Torrens) وگارڈنر (Gairdner) بجنوب مشرق واقع میباشد ، ٭

اخراجات مهم آن پشم ، گندم ومس میباشد ، ،

ایڈیلیڈ (Adelaide)(۲۰۵) پایه تخت است و بذریعه ریل با بندرگاه همنام خود که هفت میل مسافه دارد پیوسته است ، ،

پورٹ آگستا (Port Augusts) بندرگاه معتبر بر خلیج سپنسر واقع است *

۵ - علاقه شمالی

Northern Territory

این علاقه حالا حکومت محلی جداگانه دارد، ساحل آن ۱۲۰۰ میل دراز است چندین دریاها و بندرگاه هاے خوب خوب دارد۔ متصل خلیج کارپن ٹیریا یک میدان ساحلی است، داخل مملکت سطح مرتفع است بلندی آن ۱۷۰۰ فٹ میباشد، برین سطح مرتفع مرغزار هاے وسیع است که بر آنها اسپ ها پرورش مے یابند۔ حصه جنوبی ریگزار میباشد لیکن بذریعه کاریزها آب میرسد، بر ساحل اقلیم آن بحری لیکن در داخل بری است - اهمیت این علاقه بر کانهائش است، از کانها طلا و نقره و مس مے برآید *

در حال نفوسش بسیار کم است تقریباً ۵۰۰۰ - پامرسٹن (Palmerston) شهر معتبر مملکت است *

۶- آسٹریلیائے مغربی

Western Australia

آسٹریلیاے مغربی مملکت وسیع ایست دارا ے رقبہ یک ملیون مربع میل و بر کل آسٹریلیاے مغربی معنوی است، تقریباً ثلث کل استرالیا است، با وجود کلانی و وسعت آبادی آن صرف ۳۲۰,۰۰۰ است، *

کیفیت سطحی:- این مملکت یک سطح مرتفع وسیع ایست، کنارہ مغربی آن بلند ترین است، دورا دور سطح مرتفع میدانہاے تنگ ممتد است - حصہ مغربی آن مرغزار ہا دارد لیکن حصہ مشرقی از باران دور است لہذا بیابان و ریگزار میباشد،

دریا ہا:- بسیار کم دریا ہا وجود دارد - در موسم باران مورد طغیان لیکن در خشک آبی بالکل خشک میشود- بر لبہاے مرچیسن (Murchison) و فتزراے (Fitzroy) گیاہ بافراط میروید- دریاے سوان (Swan) ۱۸۰ میل است

ساحل :- در شمال و شمال مغرب ساحلش شکسته است لیکن کدام خلیج قابل اهمیت و ذکر نیست. خلیج هاے جنوب مغربی اگرچه چندان وسیع نیست لیکن اهمیت تجارتی دارد ٭

باران :- حصه جنوب مغربی باران کافی را حاصل مے کند که بذریعه نسیم هاے بحری باین میرسد، حصه شمالی هم باران دارد لیکن اکثر مملکت از نعمت باران محروم است ، ٭

زمین جنوب مغربی ، وادیهاے دریاها و اکثر ساحل شاداب و حاصل خیز است و مرغزار هاے کلان کلان دارد لیکن حصه اعظم مشرقی ریگزار و نا قابل زراعت است ، ٭

نباتات ، گندم ، جو ، ذرت ، حبوبات مهم آنست جنس اعلے چوب عمارتی از درخت جرّا (Jarrah) در جنگلهاے ساحلی مغربی یافت میشود ٭

معدنیات :- پته هاے بلند کانهاے طلا و مس و نقره و زغال سنگ دارد و درین ایام مقدار طلا که ازین ریاست بدست مے آید از مقدار مجموعی طلاے جمله ریاستهاے آسٹریلیا زیاده تر

است ٭

اخراجات مہم مملکت طلا، چوب عمارتی، چوب صندل، پشم، گندم، آرد و میوہ است ادخالات آن عبارت است از اسباب صنعتی ٭

۱۹۰۰ میل طویل خط آہن دارد، سرکہا خراب و کم است٭

پرتھ (Perth) (۱۰۷ مضافات خود) بر دریاے سوان پایہ تخت است شہر البنی (Albeny) بذریعہ ریل با پرتھ پیوستہ است - بندرگاہ معتبر میباشد ٭

فری مینٹل (Fremerle) بر دہانہ دریاے سوان بندرگاہ با رونق است کول گارڈی (Coolyardil) مرکز مہم طلا است، نزدیک ساحل شمالی آن مروارید از بحرے بر آید ٭

جزیرہ تسمانیا

Tasmania

این جزیرہ جمیل بجنوب وکٹوریا واقع است آبناے

باس (Bass) (۱۲۰ میل عریض) این را از برّ اعظم جدا میکند، رقبه اش برابر جزیره لنکا یعنی ۲۵ ہزار مربع میل

کیفیت سطحی:- تسمانیا در اصل یک تسلسل بلندیهاے مشرقی اسٹریلیا است، تسلسل مذکور از جزائر متعدد دیگه در آبنائے باس وجود دارد ظاہر است، قلل بلند ترین تا بلندی ۵۰۰۰ فت میرسد، پس تسمانیا یک سطح مرتفع است که بران کوه ها واقع است، چندین دریاها از مرکز برآمده بهر طرف جاری ہست کلانترین آنها دارونت (Derwent) نام دارد، بر مرتفع اندرونی چند غدیر آب شیرین یافت میشود بعض جا بها نظاره دلکش دارد +

باران و اقلیم:- اقلیم آن گرم معتدل و خوشگوار و صحت بخش بلکه از روے صحت یکے از بهترین اقالیم دنیا میباشد، بر بلندیها برف میبارد، چونکه از بحر محصور است باران زیاد میبارد ازین جهت زمین حاصل خیز و شاداب است،

نباتات:- حبوبات منطقه معتدله میروید، گندم، جو وغیره

میوه ها بسیار اعلے پیدا میشود، درخت بسیار است، چوب عمارتی و گند از انها حاصل میکنند ⁂

حیوانات وحشی و اهلی همان است که در اسٹریلیا یافت میشود ⁂

معدنیات :- طلا، آهن، قلعی، مس، زغال سنگ مقدار زیاد ترین قلعی را در عالم پیدا میکند ⁂

خط آهن دارد و بذریعه آن حمل و نقل اسباب تجارتی است ⁂

ادخالات :- اسباب صنعتی از برطانیه مے آید پیدا وار منطقه حاره و اشیاے خورد و نوش (یعنی اشیاے خورا که)

اخراجات :- پشم، طلا، نقره، قلعی، چوب عمارتی، میوه، مربه چرم خام و پوست ⁂

بلاد مشهور :- هوبرٹ (Hobert) (۳۸) پایه تخت و بندرگاه معتبر و مرکز ساختن مربه ها است ⁂

لان سستن (Launcestor) (۲۴) در شمال بندرگاه است و بذریعه ریل با هوبرٹ پیوسته است، ازین شهر پشم و قلعی بخارج فرستاده میشود ⁂

در اتحاد استرلیا شامل است و وکلاے خود را به پارلیمان مرکزی استرلیا روان میکند، نفوس آن ۲۱۰،۰۰۰ است کلهم انگریز میباشند

نیوزیلاند

New Zealand

کیفیت عمومی:- نیوزیلانڈ عبارت است از جزائر متعددیکه نزدیک یکدیگر در بحر الکاہل واقع است - تقریباً در مرکز نصف کره آب وقوع دارد مثلیکه جزائر برطانیه بمرکز نصف کره خشکه واقع گشته - ہر دو جزیره کلان داراے جبال است که ارتفاع زیاد و نظاره دلربا دارد- این جزائر از آثار آتش فشانی پیدا شده است، چنانچه حال ہم کوه ہاے آتش فشان است خصوصاً در جزیره شمالی :- کوه ہا چنین واقع شده است که دریاہا درازی زیاد ندارد مگر متعدد و مفید است- اقلیم و خاک و حاصلات نیوزیلاند چنان است که کوچ نشینان

دولتمند برطانیه را بخود جلب نموده است برخلاف دیگر آبادیاتِ استرالیا در جزیره شمالی باشندگان وطن سکونت دارند که درکارها و صنائع متمدن امداد داده میتوانند.

محل وقوع :- نیوزیلاند بر دو جزیره کلان و یک جزیره خورد مشتمل است جزیره شمالی و جزیره جنوبی، آبنائے کک (Cooke) هردو را جدا میکند، و نام جزیره خورد ستیوارت (Stewart) است طرف جنوب جزیره جنوبی واقع است و آبنائے فودوکس (Foveaux) هردو را جدا میکند۔ این مجمع الجزائر بر فاصله ۱۲۰۰ میل طرف جنوب مشرق استرلیا واقع است، و طرف شمال و مشرق و جنوب تا مسافه خیلے بعیده هیچ خشک کلان نیست، اگر یک خط مستقیم بطور این جزائر از مرکز کشیده شود سمت آن شمال مشرقی و جنوب مغربی خواهد بود، دیگر جزائر خورد خورد هم که نزدیک واقع است درین مستعمره برطانوی شامل است

وسعت :- طول زیاد ترین مجمع ۱۰۰۰ میل و رقبه مجموعی

از ۱۰۴٫۰۰۰ مربع میل زیاده تر است ۴۴٫۰۰۰ مربع میل از جزیره شمالی ۵۸٫۰۰۰ مربع از جزیره جنوبی میباشد

شکل جزیره شمالی به یک تفنگچه میماند که میلش بشمال مغرب باشد، راس شمال مغربی را میریاوان ڈیمن (Maria Van Deime) و مشرقی را راس مشرقی (East cape) و مغربی را ایگمانٹ (Egmont) و جنوبی را پالیسار (Pallisar) میگویند - خلیج ہوراکی (Hauraki) و خلیج ہاکی (Hawke) بساحل مشرقی واقع است - لیکن ساحل جزیره جنوبی بسیار شکسته نیست - خلیج تسمان Tasman Bay و راس فیرول (Farewell) بمغرب آن واقع است :-

سطح :- پیشتر گفتیم که از آثار آتش فشانی پیدا شده است، گویا نیوزیلاند یک انجام سلسله بزرگ آتش فشان است که از راس ہا آن (براعظم امریکاے جنوبی) شروع گشته از کوہہاے اینڈیز دراکی و ساحل مشرقی ایشیا و جاپان گذشته آخر کار به نیوزیلاند منتهی میشود - علاوه بر قلل آتش فشان این جا چشمه ہاے آب جوشان و فواره ہاے جوشان نیز موجود است

جزیرہ شمالی :- بر حصہ عریض آن کوہ ہا و سطوح مرتفع محتوی است ، بہر دو طرف آنہا نشیب ہا تا ساحل ممتد شدہ قلہ ایگمانٹ (Egmont) ۸۰۰۰ فٹ بلند و فوق العادہ لطیف و دلکش است ، آب چشمہ ہا و فوارہ ہاے جوشان بعضے ادویہ دارد کہ مریض از غسل آن صحت مے یابد ازین سبب بسیار مریضان اینجا آمدہ علاج خود رامینمایند ۔

جزیرہ جنوبی :- سلسلہ کلان کوہے بساحل مغربی نزدیکتر و متصل آن میرود لہذا نشیب عمومی طرف مشرق است اینجا قلہ کک ۱۲۰۰۰ فت بلندی دارد بلند ترین قلل است نظارہ کوہی جزیرہ جنوبی نہایت لطیف و نظیف است ، بران قلل برف دائمی ، یخ چالہا ، ابشار ہا و چند دریا و غدیر و جنگل ہاے وسیع وجود دارد ۔

دریا ہاے :- از کیفیت سطحی و طول و عرض جزائر فہمیدہ میتوانید کہ دریا ہاے آنہا طویل نیست ، ویکاٹو (Waikato) در جزیرہ شمالی است و کاؤتہار (Clutha) ۱۷۰ میل دراز در

جزیره جنوبی طرف مشرق جریان دارد و در نیوزیلاند دراز ترین است ٭

غدیرها:- تاپو (Taupo) ۲۰۰ مربع میل در جزیره شمالی وتی آناؤ (Te Anau ۱۳۲) مربع میل در جزیره جنوبی کلانترین و مهم ترین است - علاوه بران چندین غدیرها خصوصاً درجزیره جنوبی وجود دارد، نظاره بعضے ازانها خیلے دلفریب است ٭

باران و اقلیم، اگرچه نیوزیلانڈ نشیب به نقطه جنوبی برطانیه کلان به استوا نزدیک تر است لیکن در آب و هوا چندان تفاوت نیست ٭

بحر وسیع نواحی مانع مے آید که اقلیم نیوزیلاند درمیدانها شدت را اختیار کند - ازهمین باعث اقلیم جنوب و شمال هم تفاوت ندارد، البته سطوح مرتفع زمستان شدید دارد و آنجا برف هم بسیار میبارد- در مغرب باران نسبتاً زیاده تر است لیکن بهرجاے اینقدر میشود که کفاف زراعت شود، مانند استرلیا اینجا هیچ صحرا و دشت وخرابه نیست ٭

پیداوار نباتی :- بباعث موافقت اقلیم، کثرت باران و حاصل خیزی فوق العاده زمین نباتات بافراط روئیده میتوانند۔ حبوبات مهم گندم، جو و ذرت است، جنگلها چوب قیمتدار عمارتی را مهیا میکند - یک قسم گند قیمتدار از صنوبر حاصل کرده میشود که برائے روغن مالی بکار مے آید - چونکه گیاه و سبزه بسیار است و مرغزار هائے وسیع وجود دارد مردم اکثراً گاؤ و گوسفند را پرورش میدهند

حیوانات :- حیوانات وحشی بسیار کم وجود دارند لیکن حیوانات اهلی از قبیل اسپ، گوسفند، گاؤ وغیره در تعداد کثیر پرورش داده میشوند۔

معدنیات :- معدنیات مهم طلا و زغال سنگ میباشد۔ تجارت، پشم، گوشت و طلا بخارج میرود و از باعث عدم فابریکها اسباب صنعتی از برطانیه مے آید - پیداوار منطقه حاره نیز خریده میشود - این مستعمره قریباً ۳۰۰۰ میل دراز خط آهن دارد، بباعث کوهستان تعمیر سرکها مشکل است۔

بندرگاه ها :- پورت تلتن (Port Lyttelton) و ڈونی دن (Dunedin) در جزیره جنوبی ، و لنگٹن (Willington) و آک لینڈ (Auckland) و نیپیار (Napier) در جزیره شمالی

بلاد مشهور :- آک لینڈ (Auckland) تا ۱۸۶۵ء پایه تخت مستعمره بود و تا حال کلانترین بلاد است ، لازم بود که قریب مرکز پایه تخت باشد لهذا ترک داده شد +

کرائیسٹ چرچ (Christchurch) در جزیره جنوبی مهم ترین شهرها است +

ڈونی دن (Dunedin) برمسافه ۲۳۰ میل بجنوب کرائیست چرچ واقع است

و لنگٹن (Willington) پایه تخت مستعمره است ، حکومت نیوزیلاند - حکومت مستعمره نیوزیلانڈ با حکومت مستعمرات آسٹریلیا مماثلت دارد - یعنی دو اطاق پارلیمان و یک حاکم اعلیٰ از طرف پادشاه برطانیه دارا است +

نفوس و اهالی :- اکثر اهالی برطانوی نژاد هستند

که از برطانیه آمده اینجا آباد شده اند - عدد نفوس از یک
ملیون اضافه تر است ۳۰۰۰۰ چینی هستند باشندگان اصلی
نیوزیلانڈ را موری (Maoris) میگویند - تعداد شان ۵۰۰۰۰
است ، اینها جنگجو و ذہین و ہوشیار میباشند و نسبت
به باشندگان استریلیا بسیار شائسته و متمدن ہستند -
حکومت انگلشیه ایشان را چند اضلاع داده است ، اکثر
ازیشان اوضاع و فنون و لباس اروپائی را اختیار کرده
اند - Papuans ایشان کشت و زراعت میکنند و گوسفند ها
را میچرانند ، بعضے ازیشان در وضع قدیم خود مصر ہستند.

میلنشیا

میلے نیشیا یا جزائر سیاہ پوستان بشمال مشرق آسٹریلیا واقع است ، اکثر جزائر در ساخت و پیداوار و باشندگان باہم مشابہت دارد۔ اہل میلے نیشیا را پاپوآن ہا (Papuans) مے گویند۔ رنگ شان نہایت سیاہ می باشد، مہم ترین جزائر آن نیوگنی ، مجمع الجزائر بسمارک ، مجمع الجزائر نیوکیلے ڈونیا (New Caledonia) جزائر سلیمان و نیو ہبریڈیز (New Habrides) .

کیفیت عمومی :- جزائر میلے نیشیا عموماً دارائے کوہستان میباشد و اکثر آنہا بدور خود جبل بحری (Coral reef) دارد ، اقلیم آنہا گرم است مگر از باعث وقوع آنہا در بحر بیشتر اعتدال دارد۔ پیداوار نباتی آنہا منطقہ حارہ ئی است یعنی پنبہ۔ قند۔ کیلا۔ کچالو و ناریال بافراط میروید۔ پاپوآن ہا در شکل و صورت با باشندگان افریقائے مشرقی مشابہت دارند۔ خیلے جنگجو و وحشی و خونخوار میباشند۔ جملہ جزائر یا براہ راست و یا بالواسطۂ ماتحت

دول اروپائی می باشد، برطانیه کلان، هلاند و فرانس - قبل از جنگ جرمنی هم مقبوضات داشت لیکن بعد از جنگ همگتان را از دست داد؛ از روی معاهده جزائریکه به شمال خط استوا در قبضه آلمان بودند بدولت جاپان داده شدند؛

اقلیم عمومی :- اکثر جزائر میلے نیشیا در منطقهٔ حاره واقع است، لهذا اقلیم آنها گرم لیکن بباعث قرب بحر معتدل و خیلے کم تغیر و تبدل مے یابد - باران عموماً زیاد است ونباتات بافراط . ماسواے نیوگنی اقلیم جزائر موافق طبائع اروپائی می باشد .

۱- نیوگنی (New Guinea) یکے از جزائر کلان ترین دنیا است رقبهٔ آن تقریباً ۳۰۰،۰۰۰ مربع میل یعنی یکنیم چند افغانستان است ، جزیرهٔ کوہستانی است بعضے کوه هاے آن تا ارتفاع ۱۶۰۰۰ فت میرسد - تمام علاقه را چندین دریاها سیراب و شاداب مے کند - کلان ترین دریاها فلائی نام دارد تا پنجصد میل، قابل جهازرانی است، حصّه مغربی آن در تصرف

ہلاند است و حصّۂ مشرقی ماتحت اتحاد استریلیا یعنی در قبضہ برطانیہ میباشد' قبل از جنگ یک حصّہ در قبضہ جرمنی ہم بود لیکن بعد از جنگ عمومی آن را برطانیہ بعلاقہ خود ملحق نمود۔ پورٹ موسبی (Port Morresby) پایۂ تخت حصّۂ استریلیائی است' عدہ باشندگان (پاپو آن ہا) بسیار است' اینہا در چند قبائل منقسم ہستند۔ ہر قبیلہ اطوار و رسومات جداگانہ دارد۔ چونکہ اقلیم آب خوب نسبت غدد اروپانیا کم است' چوب عمارتی و ربر و ساگودانہ بکثرت در جنگلہا یافت مے شود و دیگر پیداوار منطقہ حارہ نیز بسیار است' در خلیج پاپوا سنگ پشت و مروارید یافت میشود در جنگل طیور ہم بسیار سکونت دارد .

۲- جزائر فیجی درمیان نیوہبریڈیز و جزائر ٹونگا (Tonga) واقع است' سووا (Sowa) پایۂ تخت آنست' در تصرف برطانیہ میباشد' پیداوار ہم قند' ناریال و کیلا است ؛

۳- مجمع الجزائر سلیمان چندین جزائر دارد' طرف مشرق نیوگنی واقع است جزائر بسمارک و بوگین ویل (Bougainville)

پیشتر در قبضه جرمنی بود حال در اتحاد آسٹریلیا شامل گشته،
اخراجات مہم آنہا ناریال و ریشه ناریال می باشد؛

سانٹا کروز (Santa Cruz) بشمال نیو ہبریدیز نیز مقبوضہ برطانیہ
است، نیو ہبریدیز در تصرف فرانس و برطانیہ ے باشد، این
جزائر کوہی است و کوہ ہاے مشتعل آتش نشان دارد؛

نیو کیلےڈونیا (New Caledonia) بجنوب نیو ہبریدیز در
تصرف فرانس است - فراریہاے فرانسہ باین جزائر فرستادہ میشود؛

پیداوار مہم جزائر مذکور (از مجمع الجزائر سلیمان) ربر، نیشکر، پنبہ،
تمباکو، قہوہ، کچالو، کیلا، ناریال، ساگودانہ و جوز ہندی (Nutmeg)
میباشد، صندل و آبنوس و چوب عمارتی از جنگلہا بدست می آید؛

آب و ہوا - اقلیم آنہا منطقہ حارہ ئی و زمین حاصل خیز
و باران زیاد است؛

مائی کرونیشیا (Micronesia) :- (: -) :-

مائی کرونیشیا آن جزائر را مے گویند کہ مابین جاپان و جزائر
میلے نیشیا واقع شدہ است، مجموعہ ہاے عمدہ آن (۱) جزائر گلبرٹ

(Gilbert) یا آنها را کنگس مِل (Kingsmill) میگویند .

بشمال مغرب جزائر سلیمان ماتحت برطانیه است ؛

(۲) جزائر مارشل (Marshall) بشمال مشرق جزائر کارولین

مقبوضه جاپان است قبل از جنگ عمومی در تصرف جرمنی بود ؛

(۳) جزائر کارولین بشمال بسمارک مقبوضه جاپان است پیشتر

به جرمنی تعلق داشت ؛

(۴) جزائر پیلیو (Pelew) بمغرب کارولین در تصرف برطانیه

می باشد . بیشتر جرمنی بر آن قابض بود ؛

(۵) جزائر لیڈرون در قبضه جاپان از جرمنی گرفته است

طرف مغرب جزائر فلپائن ؛

(۶) گوآم (Guam) جزیرهٔ خورد ایست به قبضه ریاستهای

متحده امریکه بجنوب لیڈرون ؛

پولی نیشیا (Palynesia) :—

پولی نیشیا بر جزائر متعددیکه مابین آستریلیا و امریکه واقع

است مشتمل میباشد بعضے ازین جزائر از آثار آتش فشانی

پیدا شده و بعضے مرجانی الاصل ہست ؛ جزائر آتش فشانی
عموماً کوہی میباشد و دورا دور خود جبل بحری (کوه هائیکه
کرم بحری مرجان تعمیر کرده) دارد ؛ نشیب ہاے کوه ہا از جنگلہاے
غلو پر است و زمین جزائر خیلے حاصل خیز که به کوشش
اندک خوراک مایحتاج را پیدا کرده میتواند ؛ امّا جزائر مرجانی
قابل سکونت نیست ؛

پیداوار مهم جزائر عبارت است از نارییال، کیلا، برنج،
جواری، نیشکر، پنبه، صدف مروارید و ماہی ؛ اخراجات عمده
آن صدف و نارییال است ؛

اقلیم جزائر خوشگوار و معتدل است ؛

اہالی این جزائر از نسل ملایا میباشند، مثل موری ہا ذہین
و جفاکش ہستند، بعضے از آنہا خلیق و بردبار و محب میباشند
و بعضے خیلے جنگجو و شکی مزاج ؛

جزائریکه در قبضه برطانیه میباشد :- جزائر فرینڈلی
(Friendly) بجنوب مشرق فیجی - جزائر کک (Coke) بمشرق

جزائر ٹونگا - جزائر ایلائس (Allais) و جزائر فینکس (Phoenix)

و جزائر مانی ہیکی (Manihiki) جزائر پکٹیریان (Pictarian) ؛

جزائر مقبوضہ فرانسہ :- جزائر سوسائٹی (Society) بشرق

جزائر کک بقبضۂ فرانسہ میباشد؛ کلان ترین جزائر را ٹھیتی

(Tahiti) میگویند - پاپی ایت (Papiete) پایۂ تخت است ،

اقلیم خوشگوار مے باشد؛ میوہ ہاے اعلےٰ پیدا مے شود؛ اخراجات

عمدہ آن ناریال و صدف مروارید ؛

جزائر پست (Low Islands) بشرق جزائر سوسائٹی ؛

به جزائر مارکوئی سس (Marquesas) دولت فرانس دعوی

قبضہ را میکند لیکن اہالی خیلے جنگجو و جفاکش ہستند قبضہ

و اقتدار کامل ندارد ؛

جزائر استرال (Austral) گیمبیار (Gambier) ؛

جزائر مقبوضہ ریاستہاے متحدہ امریکہ - سموآ (Samoa)

در قبضہ ممالک متحدہ امریکہ توتوایلا (Tutuila) نیز بہ قبضہ

دولت مذکور است، پایۂ تخت آن آپیا (Apia) دیپولو (Jopolo) ؛

جزائر سینڈوک (Sandwich) شمالی ترین جزائر بحر محیط کبیر است، سطح آنها دارای جبال است، بعضے از آن ہا آتش فشان و بعضے خاموش است، کلاؤ (Kilauea) در ہوائی (Hawaii) یکے از کوہ ہاے مدہش آتش فشان عالم است؛ موماکی (Maunakea) قلہ خاموش است لیکن بلند ترین قلل در اوقیانوسیہ - اقلیم این جزائر خوشگوار و صحت بخش و زمین آنہا حاصل خیز است، پیداوار عمدہ آن قند و کیلا میباشد، ہونولولو (Honolulu) پایۂ تخت و بندرگاہ شاندار است؛

تمّت بالخیر

تنویر

محمد حسن خان معلّم جغرافیای هذا را در اثنای تعلیم برای طلّاب مکتب رشدیه ترجمه و تالیف کرده تدریس نموده است؛

خلاصه مباحث آن عبارت از احوال طبیعیه' سیاسیه' اقتصادیهٔ امریکه و استرالیا و جزائر بحر محیط کبیر بوده' مولف موصوف بقدر امکان سعی ورزیده از آثار موجودهٔ سالهای ۱۹۱۴-۱۸ انتخاب و تدوین نموده است؛

اینک وزارت معارف جلیله در طی مذاکره مطابق پروگرام دریافته بطبع آن موافقت فرمود؛

چه' مؤلف در طبع های آینده کتاب هذا را وعدهٔ اکمال' و تعدیل داده بر زحمات گذشتهٔ خود افزوده خوب تر و مکمل تر بوجود خواهد آورد؛

هاشم شائق